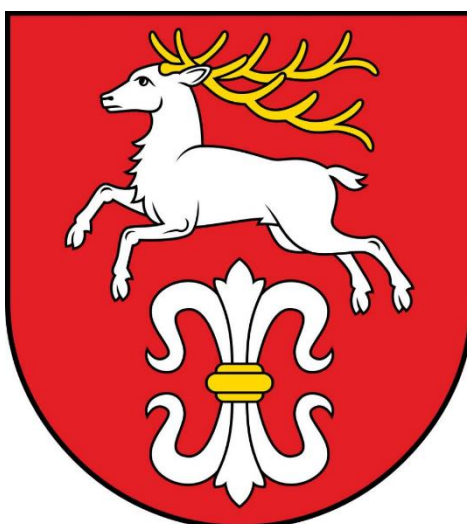

PLAN WDRAŻANIA

CENTRUM USŁUG SPOŁECZNYCH w Gminie Bukowsko

Bukowsko, 2021

Wstęp

Efektywna polityka publiczna dla rynku pracy, gospodarki i edukacji opiera się w dużej mierze o prawidłowo zdiagnozowany rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym. Powstały plan wdrażania Centrum Usług Społecznych w Bukowsku ma więc na celu prezentację funkcjonowania Centrum jako dostępu do zintegrowanych usług społecznych odpowiadających na potrzeby społeczności lokalnej. Wstępna koncepcja wypracowania modelu przy wykorzystaniu CUS jako nowej jednostki organizacyjnej rozwoju i integracji usług społecznych ma na celu zidentyfikowanie odbiorców usług społecznych, wypracowanie modelu prowadzenia CUS, zaproponowaniu programu oraz plan wdrożenia koncepcji i zaangażowania społeczności lokalnej w ideę i działania Centrum.

Plan wdrażania będzie realizowany w ramach Projektu w okresie od 1 września 2021 r. do 30 września 2023 r. Następnie zostanie poddany ewaluacji w celu sprawdzenia stopnia realizacji i efektywności, co pozwoli na zmodyfikowanie oferty usług do aktualnie pojawiających się potrzeb. Jednocześnie w okresie co najmniej 3 lat od zakończenia Projektu będzie kontynuowana realizacja usług w ramach zachowania trwałości Projektu.

Realizacja Planu wdrażania wynika z przeprowadzonej *Diagnozy* potrzeb mieszkańców i potencjału usługowego wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych w Gminie Bukowsko. Została przebadana jakość życia mieszkańców, w tym deficyty i możliwości rozwoju, oceniony został stan usług dostępnych w Gminie. W raporcie wskazano priorytety w zakresie usług i obszary wymagające zintensyfikowanej poprawy.

Nowopowstały CUS to realna szansa na deinstytucjonalizację rynku usług. To proces odchodzenia od pomocy instytucjonalnej na rzecz usług świadczonych w społeczności lokalnej – blisko domu, opartych w większym stopniu na profilaktyce, z uproszczeniem procedur i niwelowaniem ograniczeń oraz na tworzeniu pomocy sąsiedzkiej i wsparciu lokalnych środowisk na poziomie wsi/osiedla. Możliwość uzyskania informacji o usługach społecznych w jednej instytucji przez mieszkańców oznacza kompleksową i profesjonalną obsługę oraz większy dostęp i komfort dla zainteresowanych osób.

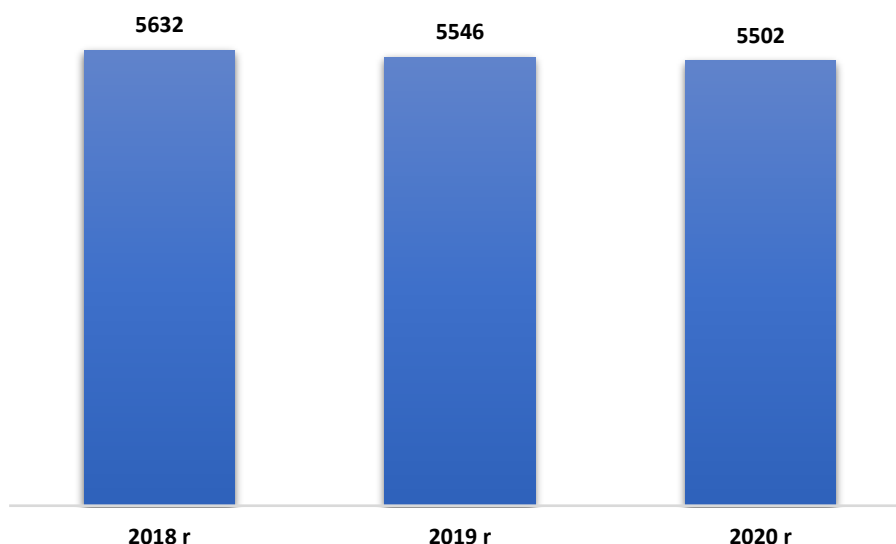

I. Diagnoza obecnego stanu świadczenia usług społecznych oraz zasobów potencjalnych partnerów w zakresie realizacji usług społecznych.

Struktura demograficzna i podstawowe dane o mieszkańcach gminy Bukowsko.

Na koniec roku 2020 roku gminę Bukowsko według danych meldunkowych zamieszkiwało 5 502 mieszkańców. Do najliczniejszych miejscowości w gminie Bukowsko należą miejscowości: Bukowsko - 1 927 osób, Nadolany – 672 osoby oraz Pobiedno – 594 osoby zameldowane na pobyt stały. W porównaniu z rokiem 2019 liczba mieszkańców zmniejszyła się o 44 osoby. W gminie Bukowsko spada liczba urodzeń (z 68 w roku 2018 do 55 w roku 2020). Zwiększa się natomiast liczba zgonów (z 46 w roku 2018 do 76 w roku 2020). Wśród ogólnej populacji gminy Bukowsko nieznacznie przeważają mężczyźni. W roku 2020 stanowili oni 50,4% populacji (2 813 osób), przy 49,6% kobiet (2 769 osób). Według danych statystycznych liczba ludności na przestrzeni ostatnich trzech lat ulega systematycznemu spadkowi. Zmniejszenie liczby ludności w gminie Bukowsko związane jest ujemnym przyrostem naturalnym oraz ujemnym saldem migracji zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych.

Rysunek 1. Liczba mieszkańców gminy Bukowsko na przestrzeni lat 2018 – 2020 r. (opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Bukowsku).

Struktura wiekowa ludności zamieszkującej gminę Bukowsko różni się nieznacznie od struktury wiekowej mieszkańców powiatu sanockiego. Struktura mieszkańców gminy Bukowsko z uwzględnieniem grup funkcjonalnych wskazuje na 60,9% udział osób w wieku

produkcyjnym, 21,1% udział osób w wieku przedprodukcyjnym oraz 18,0% udział osób w wieku poprodukcyjnym. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w gminie Bukowsko jest większy niż w powiecie sanockim, natomiast odsetek osób w wieku poprodukcyjnym jest niższy. Takie dane oznaczają że mieszkańcy gminy Bukowsko są relatywnie młodszy niż mieszkańcy powiatu sanockiego.

Tabela 1. Ludność gminy Bukowsko oraz powiatu sanockiego według kategorii na koniec 2020 roku. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

	gmina Bukowsko	powiat sanocki
w wieku przedprodukcyjnym	21,1%	17,3%
w wieku produkcyjnym	60,9%	60,7%
w wieku poprodukcyjnym	18,0%	22,0%

Przyrost naturalny w gminie Bukowsko w latach 2010 – 2018 utrzymywał się na dodatnim poziomie. Niestety w ostatnich dwóch latach przyrost naturalny w gminie Bukowsko jest ujemny - notuje się większą liczbę zgonów niż narodzin wśród mieszkańców gminy Bukowsko.

Potencjał usługowy wspólnoty samorządowej Gminy Bukowsko:

1. Środowisko kulturowe w gminie Bukowsko.

Główną instytucją prowadzącą działalność kulturalną w gminie Bukowsko jest Gminna Biblioteka Publiczna w Bukowsku. Biblioteka służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych, informacyjnych i czytelniczych mieszkańców gminy oraz uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy i kultury. Do zadań placówki należy w szczególności gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych, udostępnianie zbiorów na miejscu i wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych z uwzględnieniem szczególnych potrzeb dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych. Biblioteka posiada 2 filie – w Nowotańcu i Pobiednie. Biblioteka umożliwia czytelnikom korzystanie z komputerów z dostępem do sieci Internet. Obok podstawowej działalności jest organizatorem imprez integracyjnych, konkursów i spotkań, prowadzi lekcje biblioteczne, promuje czytelnictwo poprzez m.in. udział w Dniu Głośnego Czytania. Placówka zatrudnia 4 etatowych pracowników.

Na terenie gminy działa kapela ludowa „Bukowianie” z Bukowska oraz kilka Kół Gospodyń Wiejskich. Gmina Bukowsko posiada różnorodny kalendarz imprez – kulturalnych,

rozrywkowych i sportowo-rekreacyjnych. Ich organizacją zajmuje się głównie pracownik Urzędu Gminy w Bukowsku ds. promocji i kultury, ale także Gminna Biblioteka Publiczna, placówki oświatowe, sołectwa, organizacje pozarządowe – szczególnie Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Bukowskiej w Bukowsku, oraz Fundacja „Latarnia” w Woli Piotrowej. Do najważniejszych imprez kulturalnych organizowanych w gminie należą:

- Święto Chleba – dożynki gminne,
- „Opłatkowe Spotkanie Kapel Ludowych”,
- zawody Sportowo-Pożarnicze.

W gminie obchodzone są także uroczystości patriotyczne – Konstytucji 3 Maja i Święto Niepodległości. Bazę do prowadzenia działalności kulturalnej w gminie stanowią domy ludowe w Bukowsku, Nowotańcu i Pobiednie, nad którymi nadzór i fachową opiekę sprawuje pracownik Urzędu Gminy w Bukowsku ds. promocji i kultury. Placówki umożliwiają¹ integrację mieszkańców i stwarzają możliwości dla zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży. Na terenie gminy działa również Uniwersytet Ludowy Rzemiosła Artystycznego w Woli Sękowej, który jest kontynuacją działającego od 1959 roku Uniwersytetu Ludowego we Wzdowie. Nawiązuje on do międzywojennych tradycji szkół ludowych, w których duże znaczenie przykładano do ochrony dziedzictwa kulturowego, rozwoju osobowego i społecznego. Obecny kierunek – rękodzieło artystyczne – prowadzony jest od 1984 roku. W historii uniwersytetu znaczącą rolę ogrywały również profil kulturalno-oświatowy oraz teatralny. Poniższa tabela zawiera wykaz placówek kulturalnych funkcjonujących w gminie.

Tabela 2. Placówki kulturalne w gminie Bukowsko.

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Gminna Biblioteka Publiczna w Bukowsku	38-505 Bukowsko 71
2.	Gminna Biblioteka Publiczna w Bukowsku, Filia w Pobiednie	Pobiedno, 38-505 Bukowsko
3.	Gminna Biblioteka Publiczna w Bukowsku, Filia w Nowotańcu	Nowotaniec 92, 38-505 Bukowsko
4.	Dom Ludowy w Bukowsku	38-505 Bukowsko 889
5.	Dom Ludowy w Nowotańcu	Nowotaniec, 38-505 Bukowsko
6.	Dom Ludowy w Pobiednie	Pobiedno, 38-505 Bukowsko
7.	Uniwersytet Ludowy Rzemiosła Artystycznego w Woli Sękowej	Wola Sękowa 37, 38-505 Bukowsko

¹ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bukowsko na lata 2019-2023

2. Sport i rekreacja w gminie Bukowsko.

Upowszechnianiu kultury fizycznej, sportu i rekreacji w gminie służy dostępna na jej terenie infrastruktura sportowo-rekreacyjna. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie Bukowsko.

lp.	nazwa obiektu	adres obiektu
1.	Stadion w Bukowsku	38-505 Bukowsko 348
2.	Stadion w Nowotańcu	Nowotaniec 116, 38-505 Bukowsko
3.	Boisko sportowe przy Zespole Szkół w Bukowsku	38-505 Bukowsko 142
4.	Boisko sportowe przy Zespole Szkół w Nowotańcu	Nowotaniec 77, 38-505 Bukowsko
5.	Boisko sportowe przy zespole szkół w Pobiednie	Pobiedno 105, 38-505 Bukowsko

W gminie odbywają się imprezy sportowo-rekreacyjne. Wśród ważniejszych wymienić należy Gminną Ligę Piłki Halowej, Zawody sportowo-pożarnicze, Ogólnopolski turniej wiedzy pożarniczej, Bukowski Regionalny Turniej Sprawności Obronnej i Zawody Strzeleckie Żołnierzy Rezerwy. Gmina posiada zasoby przyrodnicze i kulturowe pozwalające na rozwój na jej terenie różnych form wypoczynku i rekreacji. Potencjał rekreacyjny gminy tworzą duże kompleksy leśne i piękny górzysty krajobraz. Na jej terenie zlokalizowanych jest kilka obiektów agroturystycznych i gastronomicznych; przez obszar gminy przebiegają liczne szlaki turystyczne, trasy piesze, konne i rowerowe, ścieżki spacerowe, a atrakcją sezonu zimowego jest wyciąg narciarski w Karlikowie.

3. Zasoby mieszkaniowe w gminie Bukowsko.

Na terenie gminy infrastruktura budowlana różni się wiekiem, powierzchnią zabudowy, technologią wykonania, przeznaczeniem oraz wynikającą z podstawowych parametrów energochłonnością. Na terenie gminy należy wyróżnić:

- ✓ budynki mieszkalne,
- ✓ obiekty użyteczności publicznej,
- ✓ obiekty pod działalność usługowo-handlową i wytwórczą,
- ✓ obiekty pod działalność rolniczą.

Charakter zabudowy mieszkaniowej nie jest jednolity.

Zasób mieszkaniowy Gminy stanowi 15 lokali o łącznej powierzchni użytkowej 674,7 m² znajdujących się w 5 budynkach stanowiących własność Gminy Bukowsko w tym:

Lokale mieszkalne w Agronomówkach

- Nowotaniec - 3 mieszkania - 115 m²

- Bukowsko - 3 mieszkania - 115 m²

Lokale mieszkalne w Ośrodkach Zdrowia

- Bukowsko - 4 mieszkania - 239,90 m²

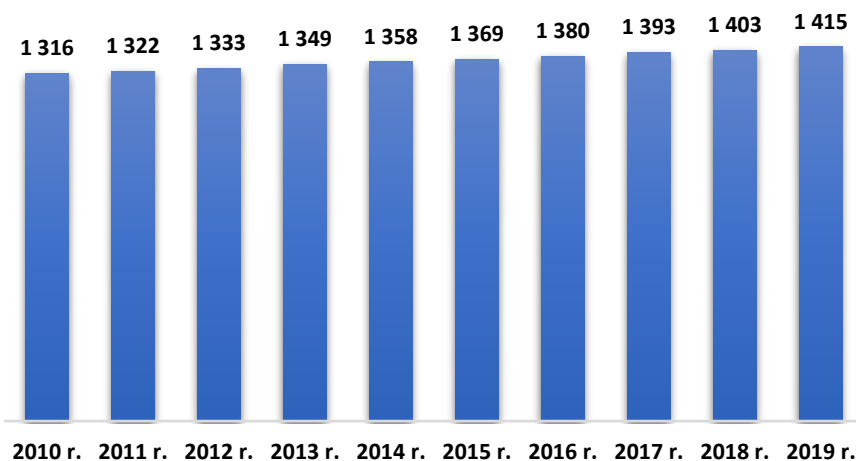
- Nowotaniec - 2 mieszkania - 155,30 m²

Lokale mieszkalne w budynku b. Urzędu Gminy (stara poczta)

- Bukowsko - 3 mieszkania - 49,50 m²

Ze stanu zasobu mieszkaniowego gminy nie wyodrębniono lokali socjalnych, z uwagi na brak środków finansowych oraz mając na uwadze fakt, iż zasób mieszkaniowy Gminy Bukowsko zabezpiecza potrzeby mieszkańców Gminy nie planowano też zwiększenia ilości lokali mieszkalnych. Lokale tworzące mieszkaniowy zasób Gminy zarządzane były przez Wójta Gminy. Wnioski o przyznanie lokalu rozpatrywał Wójt Gminy po uprzednim zaopiniowaniu wniosku przez Komisję Budżetu i Inwestycji Rady Gminy Bukowsko i lokalną Radę Sołecką. W ostatnich latach notuje się systematyczny wzrost budownictwa. Liczba mieszkań w gminie Bukowsko wynosi według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2019 roku 1 415 mieszkań, których łączna powierzchnia wynosi 145 987m². Przeciętna wielkość mieszkania to 103,2 m². W porównaniu do danych z końca 2010 roku liczba mieszkań wzrosła o 99. Jest to o 7,5% mieszkań więcej niż w 2010 roku.

Rysunek 2. Liczba mieszkań na terenie gminy Bukowsko w latach 2011 – 2019. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS).

4. Transport i komunikacja w gminie Bukowsko.

Przez teren gminy Bukowsko przebiega droga wojewódzka nr 889 z Sieniawy do Szczawnego, która łączy się z drogą wojewódzką nr 892 prowadzącą do przejścia granicznego przez Radoszyce na Słowację. Sieć komunikacyjną gminy uzupełniają drogi powiatowe (o łącznej długości 28,25 km) oraz drogi gminne (o łącznej długości 87,33 km, w tym 64 km dróg utwardzonych). Bukowsko położone jest w odległości ok. 18 km od Sanoka, 36 km od Krosna i 85 km od stolicy województwa podkarpackiego – Rzeszowa. Najbliższe przejście graniczne, ze Słowacją, znajduje się w odległości ok. 21 km od Bukowska. Usługi komunikacyjne na terenie gminy świadczą firma Kontra S.C oraz Przedsiębiorstwo Transportowe z Wolicy. Tylko kilka miejscowości posiada dobre połączenia komunikacyjne. Natomiast większość miejscowości boryka się z trudnościami komunikacyjnymi zwłaszcza w weekendy i święta².

Burmistrz Miasta Sanoka i Wójt Gminy Bukowsko podpisali 12 sierpnia 2020 roku porozumienie, na podstawie którego od 1 września 2020 r. została uruchomiona nowa linia komunikacji miejskiej nr 18. Na trasie Sanok – Bukowsko wykona łącznie 8 kursów dziennie, natomiast na trasie Sanok – Wola Piotrowa 4 kursy dziennie. Autobusy kursują w dni robocze od poniedziałku do piątku. Porozumienie zostało zawarte od 1 września 2020 r. do 31 grudnia 2026 r. Zadanie organizacji lokalnego transportu zbiorowego w ramach komunikacji miejskiej na terenie Gminy Bukowsko realizuje Sanockie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Spółka z o. o. w Sanoku.

5. Edukacja w gminie Bukowsko.

W gminie Bukowsko znajdują się 3 szkoły podstawowe i 3 przedszkola publiczne połączone organizacyjnie w zespoły szkół (dysponujących 236 miejscami, 3 świetlic szkolnych). Młodzież z gminy kontynuuje naukę w szkołach ponadpodstawowych w Sanoku, gdzie znajdują się szkoły zawodowe, technika i licea. W gminie nie ma żłobka. Dane szczegółowe na temat placówek oświatowych działających w gminie przedstawia poniższa tabela.

---

² Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bukowsko na lata 2019-2023

Tabela 4. Placówki oświatowe w gminie Bukowsko.

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Zespół Szkół w Bukowsku	38-505 Bukowsko 142
2.	Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Pobiednie	Pobiedno 105, 38-505 Bukowsko
3.	Zespół Szkół w Nowotańcu	Nowotaniec 77, 38-505 Bukowsko

Placówki oświatowe w gminie są wyposażone w sprzęt audiowizualny, zapewniają dostęp do sali gimnastycznej, boiska szkolnego, świetlicy, biblioteki i sprzętu komputerowego. Do dyspozycji uczniów jest także stołówka, w której prowadzone jest dożywianie. Uczniowie objęci są opieką pedagoga szkolnego. Szkoły w gminie organizują zajęcia pozalekcyjne, w tym koła zainteresowań, uczestniczą w projektach i programach służących rozwijaniu umiejętności uczniów i wyrównywaniu ich szans edukacyjnych oraz doskonaleniu nauczycieli, a także realizują programy profilaktyczne i wychowawcze. Szkoły wykonują zadania profilaktyczne zawarte w programach wychowawczych i szkolnym programie wychowawczo-profilaktycznym. Prowadzą także lekcje na temat uzależnień i działania w kierunku pedagogizacji rodziców. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą korzystać z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, rewalidacyjnych, korekcyjno-kompensacyjnych i logopedycznych.

6. Ochrona zdrowia w gminie Bukowsko.

W gminie Bukowsko funkcjonują 3 zakłady opieki zdrowotnej oraz działają 2 apteki. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Zakłady opieki zdrowotnej i apteki w gminie Bukowsko.

lp.	nazwa podmiotu	adres podmiotu
1.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowa Rodzina” w Pobiednie	Pobiedno 128, 38-505 Bukowsko
2.	Ośrodek Zdrowia w Bukowsku	38-505 Bukowsko 291
3.	Wiejski Ośrodek Zdrowia w Nowotańcu, Specjalistyczna Praktyka Lekarska B. Bukrej	Nowotaniec 93, 38-505 Bukowsko
4.	Prywatna apteka w Bukowsku, Helena Chinalska	38-505 Bukowsko 291
5.	Apteka „Vega” sp. j. w Nowotańcu	38-505 Bukowsko, Nowotaniec 291

W ramach Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Zdrowa Rodzina” w Pobiednie działają: poradnia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, gabinet pielęgniarstwa środowiskowo-rodzinnej i gabinet medycyny szkolnej. Z kolei w ramach Ośrodka Zdrowia

w Bukowsku funkcjonują: poradnia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, poradnia stomatologiczna, pracownia fizjoterapii i gabinet pielęgniarki środowiskowo-rodzinnej. W Wiejskim Ośrodku Zdrowia w Nowotańcu działają natomiast: poradnia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej i poradnia stomatologiczna. Na terenie gminy brakuje następujących lekarzy specjalistów: ortopeda, kardiolog, ginekolog, geriatra i okulista.³

7. Organizacje społeczne działające na terenie gminy Bukowsko

Na terenie gminy działają stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, które obok sektora publicznego i prywatnego są trzecim sektorem działającym na rzecz dobra publicznego. Stanowią bazę dla rozwoju lokalnych społeczności. Zrzeszają najaktywniejszych i najbardziej wrażliwych na sprawy społeczne obywateli danego środowiska. Podejmują cenne działania dla dobra mieszkańców oraz integrują i aktywizują społeczność lokalną. Stanowią znakomite uzupełnienie działań podejmowanych przez lokalne samorządy. Współpraca jednostek samorządowych z organizacjami pozarządowymi stwarza szansę na lepsze zorganizowanie wspólnego celu, jakim jest poprawa jakości życia mieszkańców gminy.

W 2021 roku na terenie gminy Bukowsko funkcjonowały następujące **organizacje pozarządowe:**

- ✓ **Ludowy Klub Sportowy Bukowianka Bukowsko**
- ✓ **Ludowy Klub Sportowy „Sokół” w Pobiednie**
- ✓ **„Klub Sportowy – Nagórzany” w Nagórzanach**
- ✓ **Szkolna szkołka piłkarska w Bukowsku**
- ✓ **Ochotnicze Straże Pożarne.**

Na terenie gminy Bukowsko działa 8 jednostek straży pożarnej w 8 obiektach.

- ✓ OSP Bukowsko
- ✓ OSP Nadolany
- ✓ OSP Nagórzany
- ✓ OSP Nowotaniec
- ✓ OSP Pobiedno
- ✓ OSP Wola Sękowa

---

³ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bukowsko na lata 2019-2023

- ✓ OSP Wolica
- ✓ OSP Zboiska

Jednostki OSP jako organizacje pozarządowe, funkcjonujące w oparciu o przepisy ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach oraz ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej stanowią ważny element krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (KSRG) bezpieczeństwa państwa. Współpraca w ramach ww. systemu to przede wszystkim współdziałanie podczas akcji ratowniczych na terenie kraju z udziałem specjalistów, grup ratowniczych, przygotowanie wspólnych programów szkoleniowych dotyczących zasad udzielania pierwszej pomocy, stosowania podstawowych technik ratowniczych, tworzenie programów informujących o zagrożeniach katastrofami, klęskami żywiołowymi, pożarami i innymi zagrożeniami spowodowanymi siłami przyrody lub działalnością człowieka, a także udostępnianie pozostających w dyspozycji zasobów na potrzeby akcji ratunkowych i szkoleń. Do głównych zadań realizowanych przez jednostki OSP, w tym w ramach KSRG należy:

- ✓ gaszenie pożarów;
- ✓ ratownictwo techniczne, w szczególności na drogach;
- ✓ ewakuacja poszkodowanych lub zagrożonych ludzi i zwierząt oraz zagrożonego mienia;
- ✓ oznakowanie i zabezpieczenie miejsc prowadzenia działań ratowniczych,
- ✓ prowadzenie działań ratowniczych na obszarach wodnych, w tym podczas powodzi,
- ✓ usuwanie skutków zdarzeń w szczególności po przejściu anomalii pogodowych i udzielanie pomocy socjalnej poszkodowanym.

Ochotnicze straże pożarne ściśle współdziałają z jednostkami organizacyjnymi Państwowej Straży Pożarnej (PSP) oraz innymi podmiotami i instytucjami w celu zapewnienia bezpieczeństwa obywateli na terenie swego działania (miasta i gminy) lub wspomagają sąsiednie obszary w ramach odwołów operacyjnych lub uzgodnień o pomocy wzajemnej.

✓ **Koła Gospodyń Wiejskich**

Koło gospodyń wiejskich jest dobrowolną, niezależną od administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego, samorządną, społeczną organizacją mieszkańców wsi, wspierającą rozwój przedsiębiorczości na wsi i aktywnie działającą na rzecz środowisk wiejskich. Na terenie Gminy Bukowsko działa 8 Kół Gospodyń Wiejskich:

- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w Bukowsku,

- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w Nagórzanach,
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w Nadolanach,
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w Nowotańcu,
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w Pobiednie,
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w Woli Sękowej,
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w Wolicy,
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w Zboiskach.

Celem KGW jest:

- 1) prowadzenie działalności społeczno-wychowawczej i oświatowo-kulturalnej w środowiskach wiejskich,
- 2) prowadzenie działalności na rzecz wszechstronnego rozwoju obszarów wiejskich,
- 3) wspieranie rozwoju przedsiębiorczości kobiet,
- 4) inicjowanie i prowadzenie działań na rzecz poprawy warunków życia i pracy kobiet na wsi,
- 5) upowszechnianie i rozwój form współdziałania, gospodarowania i racjonalnych metod prowadzenia gospodarstw domowych,
- 6) reprezentowanie interesów środowiska kobiet wiejskich wobec organów administracji publicznej,
- 7) rozwój kultury ludowej, w tym w szczególności kultury lokalnej i regionalnej,
- 8) wykonywanie innych zadań związanych ze wspieraniem rozwoju przedsiębiorczości na wsi i podejmowaniem działań na rzecz środowisk wiejskich.

Jedną z głównych idei kół gospodyń wiejskich jest wspólne działanie dla dobra innych. Organizacje te dzięki nowej ustawie o KGW i wynikającej z niej dotacji dla zarejestrowanych w ARiMR mogły na nowo zacząć działać. Koła gospodyń wiejskich działające na terenie Gminy Bukowsko biorą aktywny udział zarówno w życiu społecznym jak i kulturalnym. Reprezentują Gminę Bukowsko w różnego rodzaju imprezach, konkursach⁴

W 2021 roku na terenie gminy Bukowsko funkcjonowały następujące **fundacje i stowarzyszenia:**

- ✓ **Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Bukowskiej**

---

⁴ Raport o Stanie Gminy Bukowsko za rok 2019

Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Bukowskiej w Bukowsku powstało w 2001 roku. Głównymi celami działalności są m.in. działania na rzecz budowania i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, promowanie aktywności społecznej, gospodarczej, kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej, zdrowego stylu życia wśród mieszkańców, gromadzenie, promocja i upowszechnianie wiedzy o historii, pamiątkach z przeszłości, kulturze, przyrodzie i współczesnym obliczu ziemi Bukowskiej. Stowarzyszenie działa w każdej możliwej sferze, pracuje zarówno z dziećmi jak i dorosłymi. Organizuje imprezy sportowe (Bieg Tropem Wilczym – 16 maja 2021 r. w Bukowsku oraz konkurs plastyczny nt. Żołnierzy Wyklętych dla dzieci z terenu gminy Bukowsko). Towarzystwo swoimi działaniami stara się aktywizować i integrować społeczność lokalną. Działania kulturalne, społeczne, sportowe i związane z pomocą społeczną realizuje w odpowiedzi na potrzeby mieszkańców gminy. Wszelkie działania organizowane są we współpracy z Urzędem Gminy Bukowsko, lokalnymi Kołami Gospodyń, Szkołami z terenu gminy, OSP i lokalnymi liderami. Towarzystwo zajmuje się ożywianiem życia kulturalnego mieszkańców gminy.

✓ **Fundacja LATARNIA**

Fundacja Latarnia została utworzona 27 listopada 2012 r. w Woli Piotrowej. Celem Fundacji jest wspieranie zadań polityki społecznej, w szczególności resocjalizacji i socjalizacji, które są oparte na chrześcijańskich wartościach: miłości, wierze i nadziei. Głównym celem Fundacji jest organizowanie i niesienie pomocy w ramach działalności pożytku publicznego. Zadaniem priorytetowym jest realizacja tych celów statutowych, które mają wpływ na poziom kultury, edukacji, zdrowia społeczeństwa, powszechności zatrudnienia i obronności kraju.

Oddziały:

Chrześcijański Dom „Przystań” Wola Piotrowa 34

Chrześcijański Dom „Przystań” jest formą ośrodka resocjalizacyjnego prowadzonego jako filia przez Fundację „Latarnia”. Filia działa jako jednostka pozarządowa i jest samofinansująca się. Resocjalizacja w Chrześcijańskim Domu „Przystań” jest oparta na chrześcijańskich wartościach. Celem nadrzędnym prowadzenia Chrześcijańskiego Domu „Przystań” jest stworzenie otwartego Domu dla każdej potrzebującej osoby.

Chrześcijański Dom „Zatoka Pereł” Wola Piotrowa 8

Chrześcijański Dom „Zatoka Pereł” jest formą ośrodka resocjalizacyjnego prowadzonego jako filia przez Fundację „Latarnia”. Filia działa jako jednostka pozarządowa i jest samofinansująca

się. Resocjalizacja w Chrześcijańskim Domu „Zatoka Pereł” jest oparta na chrześcijańskich wartościach. Celem nadrzędnym prowadzenia Chrześcijańskiego Domu „Zatoka Pereł” jest stworzenie otwartego Domu dla każdej potrzebującej osoby. Do CHD „Zatoka Pereł” przyjmowane są głównie kobiety i matki z dziećmi do 6 lat.

✓ **Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Pobiedno**

Obszary działań: Wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju społecznego, edukacyjnego, kulturalnego i gospodarczego wsi Pobiedno. Integracja mieszkańców wsi, wspieranie demokracji i budowa społeczeństwa obywatelskiego w środowisku lokalnym, działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności. Pielęgnowanie świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej. Ochrona i promocja zdrowia, działalność na rzecz osób niepełnosprawnych. Krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych oraz wychowanie dzieci i młodzieży przez kulturę fizyczną i sport. Rozwijanie świadomości ekologicznej, ochrona zwierząt i dziedzictwa przyrodniczego. Prowadzenie działalności rolniczej.

✓ **Uniwersytet Ludowy Rzemiosła Artystycznego w Woli Sękowej**

Uniwersytet Ludowy Rzemiosła Artystycznego jest kontynuacją działającego od 1959 roku Uniwersytetu Ludowego we Wzdowie. Idea uniwersytetu ludowego wywodzi się z XIX-wiecznej skandynawskiej koncepcji Mikołaja Grundtviga przeniesionej na grunt polski m.in. przez Ignacego Solarza. Uniwersytet nawiązuje do międzywojennych tradycji szkół ludowych, w których duże znaczenie przykładano do ochrony dziedzictwa kulturowego, rozwoju osobowego i społecznego. Obecny kierunek: rękodzieło artystyczne, prowadzony jest od 1984 roku. W historii uniwersytetu znaczące okresy zajmuje również profil kulturalno-oświatowy oraz teatralny. Wśród setek absolwentów tej nietypowej instytucji: animatorów, instruktorów i osobowości kultury, znalazły się znane nazwiska jak: Marcin Daniec, Krzysztof Hanke, Stanisław Guzek znany jako Stan Borys, Ivo Orłowski, Jan Kondrak, Piotr Woroniec, Iwona Pochitonow. Przez wiele lat losy Uniwersytetu nierozzerwalnie związane były z XIX-wiecznym Pałacem Ostaszewskich we Wzdowie k. Brzozowa. Oprócz tajemniczej atmosfery pałacu i zabytkowego parku, wielu fascynowała nietuzinkowa postać Adama Ostoi Ostaszewskiego (1860-1934): ekscentrycznego naukowca, poliglotty, działacza społecznego, wynalazcy, pioniera polskiego lotnictwa. W jego zainteresowaniach leżały również sztuki piękne: poezja,

malarstwo oraz rzeźba, więc może nie przypadkiem miejsce to przyciągało artystyczne dusze z całej Polski.

W 2006 roku, dzięki pomocy i życzliwości Gminy Bukowsko Uniwersytet Ludowy przeniesiony został ze Wzdowa do Woli Sękowej, gdzie kultywuje dotychczasowe działania, rozpoczynając jednocześnie nowy, twórczy okres w dziejach placówki. Kolejny rozdział historii UL-a, to między innymi Międzynarodowe Akcje Artystyczne, oraz Galeria Sękowa prezentująca osobowości świata sztuki. W 2019 roku Uniwersytet obchodził jubileusz 60-lecia swego istnienia. Formuła kształcenia w Uniwersytecie Ludowym przewiduje możliwość zdobycia uprawnień rzemieślniczych. Uczniowie nabywają pod kierunkiem mistrzów, umiejętności w wielu dziedzinach rzemiosła i mogą zdobywać w ich zakresie zawód przystępując do egzaminów czeladniczych organizowanych przy współpracy z Izbą Rzemieślniczą w Rzeszowie. Stowarzyszenie Uniwersytet Ludowy Rzemiosła Artystycznego jest wpisane do Rejestru Instytucji Szkoleniowych Wojewódzkiego Urzędu Pracy.

✓ **Stowarzyszenie Turystyczne "Bukowianka"**

Obszary działań: sport, turystyka

✓ **Podkarpackie Stowarzyszenie Chrześcijańskie "Światło"**

✓ **Fundacja Bieszczadziki**

Fundacja Bieszczadziki działająca na rzecz Ośrodka Rehabilitacji Zwierząt w Bukowsku funkcjonuje od kwietnia 2014 roku. Fundacja zajmuje się niesieniem pomocy zwierzętom wymagającym leczenia i opieki.

✓ **Włociańskie Stowarzyszenie Właścicieli Lasów Prywatnych w Bukowsku**

✓ **Stowarzyszenie Artystyczne – Exodus**

✓ **Stowarzyszenia "Nasza Tokarnia"**

✓ **Stowarzyszenie Rolników "Ostoja"**

✓ **Stowarzyszenie Inicjatyw Edukacyjnych W Bukowsku**

✓ **Fundacja H2o - Help To Organize Up**

✓ **Podkarpackie Stowarzyszenie Rozwoju Regionalnego**

✓ **Pokochaj Niski Beskid**

✓ **Kółka Rolnicze**

✓ Kółka Rolnicze w Nadolanach

✓ Kółko Rolnicze Nowotaniec

✓ Kółko Rolnicze Nagórzany

✓ Kółko Rolnicze Wola Piotrowa

✓ Kółko Rolnicze Bukowsko

✓ Kółko Rolnicze Wolica

✓ Kółko Rolnicze Wola Sękowa

✓ Kółko Rolnicze w Zboiskach

✓ Kółko Rolnicze w Pobiednie

✓ Kółko Rolnicze w Dudyńcach

✓ Kółko Rolnicze Tokarnia

8. Udział Gminy Bukowsko w stowarzyszeniach.

Gmina Bukowsko jest członkiem następujących stowarzyszeń:

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Wisłoka”

Rada Gminy Bukowsko podjęła uchwałę W sprawie przystąpienia Gminy Bukowsko do Stowarzyszenia – Lokalna Grupa Działania pn „Dorzecze Wisłoka” w dniu 22 stycznia 2008 roku Nr XIV/80/08 na następujących warunkach:

- 1) Gmina Bukowsko deklaruje przystąpienie do Stowarzyszenia jako członek zwyczajny,
- 2) Gmina Bukowsko deklaruje wolę działania na rzecz rozwoju obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju,
- 3) Gminę w Stowarzyszeniu reprezentuje Wójt Gminy.

Podkarpackie Stowarzyszenie Samorządów Terytorialnych

Podkarpackie Stowarzyszenie Samorządów Terytorialnych jest regionalnym, samorządowym i trwałym zrzeszeniem samorządowych gmin, powiatów i województwa podkarpackiego zawartym dla wsparcia idei samorządu terytorialnego, ochrony wspólnych interesów jego członków oraz budowania integralności tego regionu Polski z siedzibą w Rzeszowie ul. Księcia Józefa Poniatowskiego

Celami Stowarzyszenia są :

- 1) upowszechnianie idei samorządu terytorialnego,
- 2) zajmowanie stanowiska w sprawach publicznych,
- 3) ochrona wspólnych interesów jego członków,
- 4) wspieranie działań zmierzających do budowania świadomości regionalnej przy zachowaniu unitarności Rzeczypospolitej Polskiej,
- 5) koordynacja współdziałania gmin, powiatów i województwa podkarpackiego, zmierzająca do podtrzymania, kształtowania i upowszechniania wspólnych tradycji historycznych, kulturalnych, turystycznych i gospodarczych województwa podkarpackiego,
- 6) podejmowanie działań zmierzających do gospodarczego i kulturalnego rozwoju województwa podkarpackiego,
- 7) działanie na rzecz ochrony bogactwa środowiska naturalnego województwa podkarpackiego,
- 8) popularyzowanie wiedzy o województwie podkarpackim,
- 9) podejmowanie wspólnych przedsięwzięć z partnerami zagranicznymi,
- 10) wspieranie regionalnej współpracy transgranicznej, w szczególności z sygnatariuszami Euroregionu Karpackiego,
- 11) działanie na rzecz integracji Polski z Unią Europejską,
- 12) wspomaganie członków w realizacji ich zadań własnych i zleconych,
- 13) podejmowanie działań na rzecz przeciwdziałania bezrobociu i ograniczania jego skutków,
- 14) podejmowanie działań w zakresie rozwoju systemu pomocy społecznej,
- 15) podejmowanie działań na rzecz ograniczania skutków niepełnosprawności,
- 16) podejmowanie działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa,
- 17) wspieranie turystyki i podejmowanie działań na rzecz regionalnych przedsięwzięć turystycznych,

- 18) upowszechnianie wiedzy na temat bezpieczeństwa publicznego i podejmowanie działań na rzecz jego poprawy,
- 19) podejmowanie działań w zakresie rozwoju infrastruktury i gospodarki komunalnej,
- 20) wspieranie inicjatyw na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego,
- 21) popularyzowanie wiedzy na temat nowych zasad organizacji edukacji, pomocy społecznej i ochrony zdrowia oraz wspieranie inicjatyw służących dalszemu rozwojowi tych dziedzin,
- 22) inne działania dla dobra i rozwoju województwa podkarpackiego oraz jego mieszkańców.

Związek Bieszczadzkich Gmin Pogranicza w Ustrzykach Dolnych

Związek Bieszczadzkich Gmin Pogranicza skupia gminy z czterech powiatów: bieszczadzkiego, leskiego, sanockiego i przemyskiego. Powstał w 1992 roku, a jego założycielami były gminy Ustrzyki Dolne, Czarna i Lutowiska. W celach statutowych Związku można znaleźć takie działania jak m.in. podejmowanie działań i realizacja przedsięwzięć w zakresie ekonomicznego rozwoju terenu, działania na rzecz ochrony przyrody, podejmowanie wspólnych prac w celu lepszego rozwoju terenu gmin członkowskich. W dniu 27 września 2019 roku Rada Gminy Bukowsko podjęła uchwałę Nr X/106/2019 W sprawie przystąpienia Gminy Bukowsko do Związek Bieszczadzkich Gmin Pogranicza w Ustrzykach Dolnych i przyjęcia jego Statutu. W dniu 24 października 2019 r odbyło się posiedzenie Zgromadzenia Związku Bieszczadzkich Gmin Pogranicza. Podczas posiedzenia podjęto uchwałę w sprawie przyjęcia do Związku Bieszczadzkich Gmin Pogranicza Gminy Bukowsko⁵.

9. Sytuacja gospodarcza w gminie Bukowsko.

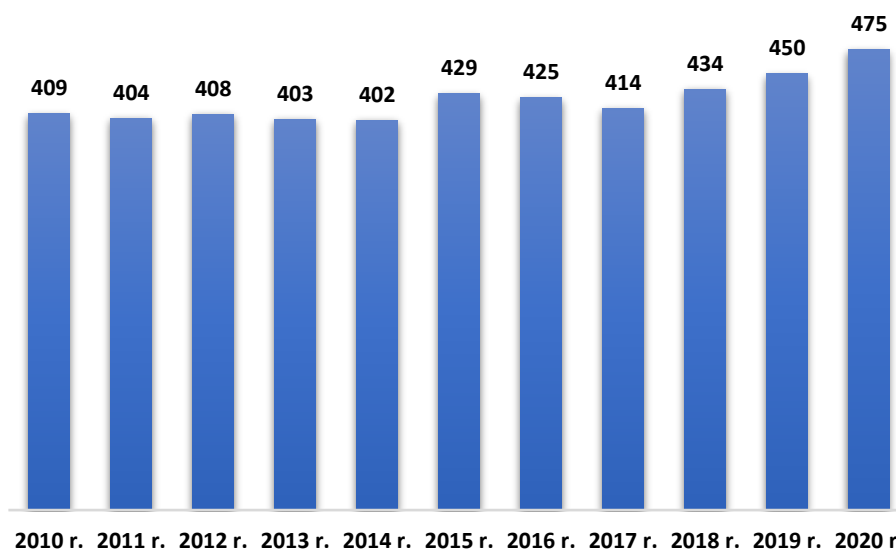
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2020 roku na terenie gminy Bukowsko funkcjonowały 475 podmioty gospodarcze. Liczba podmiotów gospodarczych na przestrzeni lat ulega systematycznemu wzrostowi. W porównaniu do danych z 2010 roku liczba podmiotów zwiększyła się o 66, co stanowi przyrost na poziomie 16,0%. Przedstawiony wykres ukazuje rozkład liczby przedsiębiorstw na przestrzeni ostatnich lat oraz dynamikę wzrostu liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminie Bukowsko.

---

⁵ Raport o Stanie Gminy Bukowsko za 2019 rok

Rysunek 3. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Bukowsko w latach 2010 – 2020 (źródło: opracowanie własne, dane GUS)

Opierając się na danych ze spisu REGON na dzień 31.12.2020 roku w ramach sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności widać wyraźnie, iż największy odsetek przedsiębiorstw w gminie Bukowsko stanowią firmy działające w branży: budownictwo, handel detaliczny i naprawa pojazdów samochodowych, przetwórstwo przemysłowe, pozostała działalność usługowa oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. Tabela 7 przedstawia rozkład wszystkich podmiotów gospodarczych według sekcji PKD w gminie Bukowsko.

Tabela 6. Branże i liczba podmiotów w gminie Bukowsko na dzień 31.12.2020 r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Rodzaj działalności	Ilość podmiotów
Sekcja F – Budownictwo	102
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych	71
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	54
Sekcja S - Pozostała działalność usługowa	47
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	43
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	41
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	20
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	20
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	13
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	12

Sekcja P – Edukacja	10
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	10
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	8
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	8
Sekcja J - Informacja i komunikacja	7
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę	3
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami	2
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2

W Gminie Bukowsko dominują przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników (w tym mikroprzedsiębiorstwa). Na dzień 31.12.2020 roku odnotowano 462 takie podmioty gospodarcze, co stanowiło – 97,3%. Liczba firm zatrudniających od 10 do 49 pracowników to – 12. Na terenie gminy Bukowsko odnotowano 1 podmiot zatrudniający od 50 do 249 pracowników.

10. Pomoc społeczna w gminie Bukowsko. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej (minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, wojewodowie) i samorządowej (marszałkowie województw, starostowie na poziomie powiatów oraz wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast). Organy te realizując zadania pomocy społecznej współpracują na zasadzie partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Na terenie gminy Bukowsko zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W prowadzeniu postępowań w sprawie udzielenia świadczeń z pomocy społecznej ustala się właściwość miejscową gminy według miejsca zamieszkania osoby. Wniosek o udzielenie pomocy może złożyć osoba zainteresowana, jej przedstawiciel ustawowy albo inna osoba, za zgodą osoby zainteresowanej lub jej

przedstawiciela ustawowego. U osób i rodzin ubiegających się o świadczenia z pomocy społecznej w celu ustalenia ich sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej przeprowadza się rodzinny wywiad środowiskowy. Przyznanie lub odmowa udzielenia świadczeń z pomocy społecznej następuje w drodze decyzji administracyjnej, od której przysługuje prawo odwołania.

Świadczeniami z pomocy społecznej są:

- 1) świadczenia pieniężne, m.in.:
  - a) zasiłek stały
  - b) zasiłek okresowy,
  - c) zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
  - d) wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd;
- 2) świadczenia niepieniężne, m.in.:
  - a) praca socjalna,
  - b) składki na ubezpieczenie zdrowotne,
  - c) składki na ubezpieczenie społeczne,
  - d) sprawienie pogrzebu,
  - e) schronienie,
  - f) posiłek,
  - g) niezbędne ubranie,
  - h) usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania,
  - i) pobyt i usługi w domach pomocy społecznej.

Prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o próg interwencji socjalnej. Od dnia 1 października 2018 r. dla osoby samotnie gospodarującej jest nim dochód nieprzekraczający kwoty 701 zł, natomiast dla osoby w rodzinie – kwoty 528 zł, przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych w art. 7 pkt 2-15. Rada Gminy w drodze uchwały może podwyższyć kwoty uprawniające do zasiłku okresowego i celowego. Na podstawie art. 7 ustawy, „pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

1. ubóstwa,

2. sieroctwa,
3. bezdomności,
4. bezrobocia,
5. niepełnosprawności,
6. długotrwałej lub ciężkiej choroby,
7. przemocy w rodzinie,
8. potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
9. potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
10. bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
11. trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
12. trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
13. alkoholizmu lub narkomani,
14. zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
15. klęski żywiołowej lub ekologicznej”.

Praca socjalna

Bardzo ważne i istotne miejsce w ustawie o pomocy społecznej odgrywa praca socjalna. Jest to zespół powiązanych ze sobą i umiejętnie zaplanowanych działań prowadzonych przez wykształconych pracowników socjalnych we współpracy z osobą wspieraną. Mechanizm polityki społecznej służy rozwiązywaniu problemów społecznych, zapobieganiu ich natężeniu oraz aktywizowaniu jednostek i grup do samopomocy. To działalność profesjonalna polegająca na udzielaniu pomocy jednostkom, grupom lub społecznościom we wzbogacaniu lub odbudowywaniu ich zdolności społecznego funkcjonowania oraz na tworzeniu sprzyjających warunków społecznych. Celem pracy socjalnej jest pomoc w nauczaniu się samodzielności. Praca socjalna spełnia szereg istotnych funkcji:

- ✓ ratowniczą - jest mechanizmem ratującym jednostki i rodziny w sytuacjach kryzysowych,
- ✓ wspierającą - w edukowaniu do samodzielności w rozwiązywaniu własnych problemów,
- ✓ profilaktyczną - w zakresie zapobiegania wykluczeniu społecznemu,

- ✓ partycypacyjną - budującą lokalne powiązania i koalicje na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz angażującą środowiska do współdziałania.

Pracownik socjalny przeprowadzający wywiad środowiskowy już przy pierwszej wizycie analizuje wraz z klientem jego sytuację, zastanawia się nad możliwościami rozwiązywania problemów, udziela porad, ukierunkowuje go na możliwości załatwiania jego spraw życiowych, motywuje do zmiany zachowań, które pomogłyby mu w dalszym życiu. Pracownik socjalny podejmuje szereg działań w ramach pracy socjalnej na rzecz zapewnienia godziwych warunków mieszkaniowych, poprawy stanu zdrowia, zapewnienia opieki osobom starszym i niepełnosprawnym, poprawy funkcjonowania rodziny i osób zaburzonych psychicznie, poprawy funkcjonowania osób i rodzin z problemem alkoholowym, rozwiązywania problemu bezrobocia oraz zapewnienia /uzyskania niezbędnych środków materialnych. Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bukowsku polega w szczególności na:

- ✓ pomocy w uzyskiwaniu niezbędnych środków materialnych,
- ✓ pomocy w poprawie warunków mieszkaniowych,
- ✓ poradnictwie w aktywizacji zawodowej,
- ✓ pomocy w organizacji opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi,
- ✓ wskazywaniu uprawnień osób niepełnosprawnych,
- ✓ wspieraniu i pomaganiu we właściwym rozwoju psychospołecznym dzieci i młodzieży,
- ✓ poprawianiu funkcjonowania rodziny,
- ✓ poprawianiu funkcjonowania osób zaburzonych psychicznie,
- ✓ poprawianiu funkcjonowania osób i rodzin z problemem alkoholowym.

Ponadto prowadzone są działania i realizowane **programy rządowe** obejmujące:

Rodzina:

– Rodzina 500 plus Program Rodzina 500 plus to nieopodatkowane 500 zł miesięcznie na każde dziecko w rodzinie w wieku do ukończenia 18 roku życia, bez kryterium dochodowego. Program Rodzina 500 plus to systemowe wsparcie polskich rodzin w oparciu o przepisy ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci.

- Karta Dużej Rodziny System zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+. Karta Dużej Rodziny funkcjonuje zarówno w instytucjach publicznych, jak i w prywatnych firmach.
- Opieka zastępcza nad dzieckiem Najlepszym środowiskiem życia i wychowania dziecka jest rodzina.
- Program Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej Program jest adresowany do jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego, których obowiązkiem jest realizacja zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. W ramach Programu ze środków finansowych korzystać mogą również podmioty niepubliczne, które realizują zadanie pracy z rodziną lub organizatora rodzinnej pieczy zastępczej na zlecenie samorządu. Dofinansowaniu w ramach Programu mogą podlegać koszty wynagrodzenia asystentów rodziny oraz koordynatorów pieczy zastępczej.

Pomoc społeczna i seniorzy:

- Program Posiłek w szkole i w domu na lata 2019 - 2023 Program „Posiłek w szkole i w domu” zapewnia pomoc zarówno osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach, jak i dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Program przewiduje wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Istotnym elementem Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym zjedzenia gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej. Takie rozwiązanie daje bowiem większą kontrolę nad jakością kupowanych produktów, z których przygotowywane są posiłki, oraz nad procesem ich przygotowywania. Celem Programu jest również zapewnienie wsparcia finansowego organom prowadzącym publiczne szkoły podstawowe, w tym szkołom artystycznym realizującym kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej, w organizacji stołówek oraz miejsc spożywania posiłków w szkołach.
- Program Opieka 75+ to program Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Jest realizowany przez samorządy i polega na świadczeniu usług opiekuńczych dla seniorów w miejscach zamieszkania.

– Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020 Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020 jest przedsięwzięciem kompleksowym, uwzględniającym obszary i kierunki wsparcia umożliwiające osiągnięcie celu głównego, jakim jest poprawa jakości i poziomu życia osób starszych dla godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną. Program zakłada praktyczne włączenie sektora organizacji pozarządowych do działań służących zaangażowaniu seniorów.

– Program Wieloletni Senior+ na lata 2015-2020 Od roku 2015 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej realizuje Program Wieloletni „Senior +” na lata 2015-2020 skierowany do jednostek samorządu terytorialnego (wcześnie Program „Senior-WIGOR”). Celem strategicznym Programu jest zwiększenie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym seniorów poprzez rozbudowę infrastruktury ośrodków wsparcia w środowisku lokalnym oraz zwiększenie miejsc w placówkach „Senior +” przy dofinansowaniu działań jednostek samorządu w rozwoju na ich terenie sieci Dziennych Domów „Senior +” i Klubów „Senior +”. Program polega na wsparciu tworzenia placówek typu „Senior +”, w tym Dziennych Domów „Senior +” i Klubów „Senior +” przez jednostki samorządu, których strategię rozwoju pomocy społecznej uwzględniają rozwój infrastruktury dla osób starszych lub w których brak jest innej infrastruktury pomocy społecznej tego typu.

- Program „Wspieraj Seniora” jest odpowiedzią na potrzeby osób w wieku 70 lat i więcej w zakresie ochrony przed zakażeniem Covid-19 w związku z utrzymującym się stanem epidemii na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.⁶ Usługa wsparcia polega w szczególności na dostarczaniu zakupów obejmujących artykuły podstawowej potrzeby, w tym artykuły spożywcze, środki higieny osobistej.

Rynek pracy:

– Program "Zwiedzaj i Pracuj" Programy "Zwiedzaj i Pracuj" cieszą się dużym zainteresowaniem ze strony młodych obywateli RP. Udział w jednym z programów stanowi interesującą alternatywę dla rocznego pobytu, łączącego wypoczynek, poznawanie sposobu życia w innej części globu z możliwością świadczenia pracy w tym państwie.

---

⁶ Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz. U. poz. 491)

Dla uczniów zamieszkałych na terenie gminy Bukowsko jest przyznawana pomoc materialna o charakterze socjalnym w formie: stypendium szkolnego bądź zasiłku szkolnego.

Stypendium szkolne może być udzielone w formie: całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów udziału w zajęciach edukacyjnych, pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym, całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów związanych z pobieraniem nauki poza miejscem zamieszkania w przypadku uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz słuchaczy kolegiów. Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie, w szczególności, gdy w rodzinie występuje: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej, alkoholizm lub narkomania, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe.

Zasiłek szkolny może być przyznany uczniowi szkoły, zamieszkałemu na terenie gminy znajdującemu się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego (śmierć rodziców lub opiekunów prawnych, ciężka, długotrwała choroba członków rodziny, nieszczęśliwy wypadek powodujący trwały uszczerbek na zdrowiu członków rodziny ucznia, znaczna szkoda materialna spowodowana pożarem, kradzieżą lub klęską żywiołową, innych szczególnych zdarzeń losowych).

W ramach Ośrodka Pomocy Społecznej od stycznia 2020 r. działa **Klub „Senior +” w Tokarni**. Celem Klubu Senior + jest zapewnienie wsparcia seniorom – osobom nieaktywnym zawodowo w wieku 60 lat i więcej – poprzez umożliwienie im korzystania z oferty na rzecz społecznej aktywności, a także obejmującej usługi w zakresie aktywności ruchowej, oferty edukacyjnej, kulturalnej rekreacyjnej i opiekuńczej. Klub jest również dobrym przykładem integracji międzypokoleniowej.

W ramach działalności Klubu Gmina udostępniła seniorom infrastrukturę pozwalającą na aktywnym spędzaniu wolnego czasu, a także zaktywizowaniu i zaangażowaniu seniorów w działania samopomocowe i na rzecz środowiska lokalnego. Każdego roku oferta dla seniorów

jest poszerzana, urozmaicana o nowe usługi społeczne. Klub „Senior+” zapewnia tygodniowo 20-godzinną ofertę usług.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku realizuje również zadania z zakresu ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Świadczeniami rodzinnymi są:

1. zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
2. jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
3. świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny , świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy,
4. zasiłek dla opiekuna jako świadczenie będące realizacją wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 grudnia 2013 r., sygn. akt TK akt K 27/13.
5. świadczenie rodzicielskie

Osoba mająca prawo do zasiłku rodzinnego (którego przyznanie uzależnione jest m. in od spełnienia kryterium dochodowego) może ubiegać się o następujące dodatki:

- Dodatek z tytułu urodzenia dziecka
- Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
- Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka
- Dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej
- Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
- Dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
- Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego

Świadczenia rodzinne przysługują obywatelom polskim oraz cudzoziemcom, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres zasiłkowy, w którym otrzymują świadczenia rodzinne, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej i spełniają wszystkie ustawowe warunki, od których uzależnione jest przyznanie prawa do świadczeń.

Uzależnienia

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), uzależnienie to psychiczny i fizyczny stan wynikający z interakcji między żywym organizmem a substancją chemiczną (do których należą: alkohol, narkotyki, nikotyna, leki) charakteryzujący się zmianami i innymi reakcjami takimi jak: konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy w celu doświadczania jej wpływu na psychikę lub by uniknąć objawów towarzyszących odstawieniu substancji. Wśród różnego rodzaju uzależnień najczęściej występującym w skali kraju jest uzależnienie od alkoholu. Od kilku lat problem ten nie ulega zmniejszeniu. Obecnie spotyka się również inne typy uzależnień szczególnie wśród dzieci i młodzieży jak: uzależnienie od komputera, gier komputerowych, czy też telefonu komórkowego.

Profilaktyka uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych na terenie gminy prowadzona jest za pośrednictwem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bukowsku, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bukowsku, placówek oświatowych i lokalnych instytucji kultury. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi inicjuje działania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu oraz podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego. Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy odgrywają: w Bukowsku – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarnej ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Posterunek Policji, a w Sanoku – Punkt Informacyjno-Konsultacyjny ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradnia Leczenia Uzależnień przy Przychodni Specjalistycznej i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, a także Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „SOS” w Lesku. Dane szczegółowe na ich temat podmiotów mogących wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy przedstawia tabela 9⁷.

---

⁷ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bukowsko na lata 2019-2023

Tabela 7. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.

nazwa jednostki	adres jednostki
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bukowsku	Bukowsko 290, 38-505 Bukowsko
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku	Bukowsko 290, 38-505 Bukowsko
Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	Bukowsko 290, 38-505 Bukowsko
Posterunek Policji w Bukowsku	Bukowsko 143, 38-505 Bukowsko
Punkt Informacyjno-Konsultacyjny ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sanoku	ul. Sobieskiego 1, 38-500 Sanok
Poradnia Leczenia Uzależnień przy Przychodni Specjalistycznej w Sanoku	ul. Lipińskiego 10, 38-500 Sanok
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sanoku	ul. Szopena 5, 38-500 Sanok
Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „SOS” w Lesku	al. Jana Pawła II 18b, 38-600 Lesko

Przemoc w rodzinie

Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Przemoc charakteryzuje się tym, że jest:

- ✓ intencjonalna – jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- ✓ siły są nierówne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą,
- ✓ narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje swoją przewagę i narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności, godności, szacunku itp.)
- ✓ powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie ofiary na poważne szkody, niekiedy zagraża jej życiu.

Przemoc domowa nie dotyczy wyłącznie rodzin ubogich lub tych rodzin, w których występuje problem alkoholizmu. Problem przemocy w rodzinie jest trudny do zdiagnozowania co związane jest z niezgłaszaniem takich zjawisk. Na terenie gminy Bukowsko funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Na podstawie porozumienia różne służby i instytucje powołano do realizacji zadań określonych

w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie opracowanym w oparciu o przepisy ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i Rozporządzenia Rady Ministrów w/s procedury „Niebieska Karta” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” Głównym zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest zapewnienie efektywnej współpracy kręgu instytucji i organizacji działających na rzecz zapobiegania i zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Bukowsko. Prace Zespołu Interdyscyplinarnego m.in. mają na celu:

- ✓ zatrzymanie przemocy w rodzinie,
- ✓ zapewnienie bezpieczeństwa poszczególnym członkom rodziny,
- ✓ przywrócenie godności osobom słabszym narażonym na skrzywdzenie,
- ✓ inicjowanie interwencji wobec sprawcy przemocy – rozmowy, które pokazują skutki i konsekwencje stosowania przemocy,
- ✓ inicjowanie interwencji kryzysowej – pomoc w odzyskaniu mocy i kontroli,
- ✓ zaplanowanie działań w dalszej perspektywie, aby zmniejszyć szkody wynikające z doświadczania przemocy.
- ✓ zmianę sytuacji prawnej – działania prawne podejmowane są przez klienta i instytucje.

Wymienione działania prowadzone są w oparciu o procedurę „Niebieska Karta”. Bardzo ważnym programem w zakresie przeciwdziałania przemocy w gminie Bukowsko jest *Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w gminie Bukowsko*. Program ten obejmuje systematyczne zbieranie informacji na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie, organizowanie akcji informacyjno- edukacyjnych dotyczących przemocy w rodzinie w formie spotkań, szkoleń, dystrybucji materiałów informacyjno- edukacyjnych. Ważnym elementem Programu jest interwencja kryzysowa skierowana zarówno do osób dotkniętych przemocą w rodzinie jak i osób stosujących przemoc oraz świadczenie pomocy psychologicznej, terapeutycznej, prawnej osobom uwikłanym w przemoc domową oraz w problemy współistniejące. Przemoc w rodzinie należy do zjawisk, w których obiektywna diagnoza społeczna jest utrudniona. Złożony kontekst czynników kulturowych i społecznych sprawia, że źródła informacji o problemie ukazują jedynie fragment rzeczywistego obrazu zjawiska. Skalę zjawiska przemocy w rodzinie jest niezwykle trudno oszacować, ponieważ nie wszystkie akty przemocy oraz sytuacje przemocowe są ujawniane.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku zapewnia obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Prowadzona w gminie działalność profilaktyczna z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie.

REASUMUJĄC

Ośrodek pomocy społecznej realizuje obligatoryjne i fakultatywne zadania własne gminy, a także zadania zlecone gminie z zakresu administracji rządowej z zakresu zabezpieczenia społecznego. Jest ostatnim ogniwem w łańcuchu zabezpieczenia społecznego, powołanym do zapobiegania marginalizacji osób i rodzin w społeczeństwie. Jego głównym zadaniem w zamyśle twórców przepisów prawnych z zakresu zabezpieczenia społecznego, było przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu jednostek niemogących znaleźć wsparcia z innych źródeł. Ostatnie zmiany w zakresie funkcjonowania zabezpieczenia społecznego w Polsce, a zwłaszcza przekazanie do Ośrodków przez samorządy gminne realizacji zadań dotyczących przyznawania i wypłacania świadczeń rodzinnych, zaliczek alimentacyjnych, karty dużej rodziny, stypendiów i zasiłków socjalnych spowodowało rozbudowanie oferty Ośrodka.

11. Pomoc społeczna. Środowiskowy Dom Samopomocy w Wolicy

Środowiskowy Dom Samopomocy w Wolicy został utworzony decyzją Wojewody Podkarpackiego z dniem 1 listopada 2006 r. Jest placówką pobytu dziennego, przebywają w nim osoby we wszystkie dni tygodnia, oprócz sobót i niedziel oraz dni ustawowo wolnych od pracy.

Jest zorganizowany i finansowany przez Gminę Bukowsko, jako zadanie zlecone przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej. Posiada 32 miejsca dotowane. Wojewoda Podkarpacki zapewnia środki na bieżące koszty utrzymania domu umożliwiające jego prawidłowe funkcjonowanie, według ustalonych corocznie kwot w ramach budżetu wojewody, zgodnie z kalkulacją w przeliczeniu na jednego uczestnika domu.

Środowiskowy Dom Samopomocy przeznaczony jest dla osób przewlekle chorych psychicznie lub niepełnosprawnych intelektualnie, a także dla osób z lekkim upośledzeniem, kiedy oprócz

niepełnosprawności intelektualnej występują inne sprzężone zaburzenia. Kandydaci do ŚDS mają poważne trudności w życiu codziennym i wymagają pomocy oraz opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym i lub społecznym, której ani same te osoby ani ich rodziny nie mogą zapewnić przy wykorzystaniu własnych środków, możliwości i uprawnień. Jednocześnie, osoby takie wymagają wsparcia i postępowania rehabilitacyjnego.

Dom w Wolicy jest placówką przeznaczoną dla osób zamieszkałych w szczególności na terenie Gminy Bukowsko. Ośrodek zapewnia uczestnikom dowóz codziennie na zajęcia. Działalność terapeutyczna prowadzona jest w oparciu o kilka pracowni. Są to: pracownia stolarsko-witrażowa, plastyczna, kulinarna, komputerowa, rękodzieła artystycznego, sala gimnastyczna. Uczestnicy mają zapewnioną opiekę pielęgniarską, pomoc psychologiczną, bezpłatny posiłek przygotowany w ramach treningu kulinarnego. Mogą swobodnie korzystać ze wszystkich urządzeń znajdujących się ośrodku, w szczególności z łazienek, pralni.

12. Pomoc społeczna. Placówki podległe samorządowi powiatowemu

Mieszkańcy Gminy Bukowsko mogą również korzystać z placówek z zakresu zabezpieczenia społecznego znajdujących się w Sanoku, na terenie Powiatu Sanockiego. Są to zarówno jednostki podległe administracji rządowej np. Inspektorat Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział Jasło, Placówka Terenowa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, jak również jednostki administracji samorządowej tworzone na szczeblu powiatu jak i gminy.

Placówkami podległymi samorządowi powiatowemu są:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, realizuje ono zadania powiatu z zakresu przepisów ustawy o pomocy społecznej oraz zadania Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Do głównych kompetencji należy realizacja zadań związanych z rodzicielstwem zastępczym, umieszczaniem małoletnich w placówkach opiekuńczo wychowawczych oraz osób chorych przewlekłe w powiatowym domu pomocy społecznej;
- Centrum Integracji Społecznej, jest placówką prowadzącą reintegrację społeczną na podstawie przepisów ustawy *o zatrudnieniu socjalnym* skierowaną do osób bezrobotnych, uzależnionych, niepełnosprawnych. Ze względu na długotrwały

charakter pracy z osobami wykluczonymi i zagrożonymi wykluczeniem społecznym jest niezwykle ważną instytucją w zakresie udzielania pomocy osobom potrzebującym;

- Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności;
- Powiatowy Urząd Pracy;
- Dom Dziecka;
- Warsztaty Terapii Zajęciowej.

II. Skala występowania i dokuczliwości problemów społecznych występujących na terenie gminy Bukowsko oraz potrzeba wprowadzenia nowych usług społecznych dla mieszkańców Gminy Bukowsko.

Respondentom uczestniczącym w badaniu ankietowym przeprowadzonym na potrzeby *Diagnozy potrzeb mieszkańców i potencjału usługowego wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych w Gminie Bukowsko*, przedstawiono listę problemów społecznych, które występują na terenie gminy Bukowsko z prośbą o wskazanie skali występowania i uciążliwości danego problemu. Każdy z respondentów mógł wskazać na jedną, z gradujących odpowiedzi od *bardzo duży problem* do *brak problemu*. Skalę problemów przedstawiono według rangowania zsumowanych odpowiedzi wskazujących na uciążliwość danego problemu (odpowiedzi *bardzo duży problem* oraz *raczej duży problem*). Suma tych odpowiedzi wskazuje, które z wymienionych problemów społecznych są najbardziej odczuwalne i występują w największym stopniu na terenie gminy Bukowsko. Respondenci największą rangę przypisali problemowi alkoholizmu na terenie gminy Bukowsko. Suma wskazań wyniosła 77,0%. Problemy alkoholizmu mają najbardziej negatywne skutki, ponieważ są swoistego rodzaju katalizatorem innych problemów społecznych i zawsze współwystępuje z innymi problemami społecznymi. Kolejne problemy, które w znacznym stopniu – zdaniem badanych występują na terenie gminy Bukowsko i są obserwowane przez respondentów to przede wszystkim: trudna sytuacja ludzi starszych – 44,3%, brak dostępu do informacji i poradnictwa – 40,8% oraz problemy zdrowotne lokalnej społeczności – 39,7%. Istotnymi problemami zdaniem mieszkańców gminy Bukowsko są także długotrwała lub ciężka choroba – 36,8%, trudna sytuacja mieszkaniowa (brak mieszkań) – 35,6%, problemy edukacyjne (szkoły – ich liczba, profil, dostępność, dojazd do szkół, rekreacja i kultura) – 32,8% oraz bezrobocie – 32,2%. Należy zwrócić także uwagę, że do ważnych problemów społecznych występujących na terenie gminy Bukowsko mieszkańcy zaliczyli także: bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 28,7% wskazań, przemoc w rodzinie – także 28,7% wskazań oraz trudna sytuacja rodzin wielodzietnych i niepełnych – 25,9%. Uciążliwość innych problemów społecznych występujących na terenie gminy Bukowsko nie jest tak bardzo odczuwalna jak wymienionych powyżej, co oczywiście nie oznacza, że problemy te nie występują. Pozostałe problemy

przedstawiono w poniższej tabeli w kolejności według stopnia uciążliwości od największej do najmniejszej.

Tabela 8. Skala występowania poszczególnych problemów społecznych w gminie Bukowsko.

	Bardzo duży problem	Raczej duży problem	Raczej mały problem	Bardzo mały problem	Brak problemu	Nie wiem
Alkoholizm	27,0%	50,0%	14,4%	3,4%	0,6%	4,6%
Trudna sytuacja ludzi starszych	9,8%	34,5%	29,9%	11,5%	4,0%	10,3%
Brak dostępu do informacji i poradnictwa	13,8%	27,0%	21,3%	14,9%	12,6%	10,3%
Problemy zdrowotne lokalnej społeczności	16,1%	23,6%	32,2%	7,5%	4,0%	16,7%
Długotrwała lub ciężka choroba	10,9%	25,9%	31,6%	5,7%	2,9%	23,0%
Trudna sytuacja mieszkaniowa (brak mieszkań)	11,5%	24,1%	21,3%	19,5%	9,8%	13,8%
Problemy edukacyjne (szkoły – ich liczba, profil, dostępność, dojazd do szkół, rekreacja i kultura)	12,6%	20,1%	29,3%	16,1%	16,1%	5,7%
Bezrobocie	12,1%	20,1%	40,8%	14,9%	7,5%	4,6%
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	10,3%	18,4%	36,2%	17,8%	3,4%	13,8%
Przemoc w rodzinie	9,8%	19,0%	40,2%	9,2%	2,3%	19,5%
Trudna sytuacja rodzin wielodzietnych i niepełnych	8,0%	17,8%	47,1%	8,0%	4,6%	14,4%
Ubóstwo (niedostatek środków do życia)	5,7%	19,0%	49,4%	12,1%	2,3%	11,5%
Niepełnosprawność	10,3%	13,8%	36,8%	18,4%	4,0%	16,7%
Narkomania	8,6%	13,8%	29,9%	19,5%	6,9%	21,3%
Rozpad rodzin/rodziny niepełne	4,6%	16,7%	32,2%	21,3%	5,7%	19,5%
Brak poczucia bezpieczeństwa	6,3%	9,8%	33,3%	27,6%	10,3%	12,6%
Sieroctwo biologiczne i społeczne	2,9%	12,1%	28,2%	18,4%	9,8%	28,7%
Kłęski żywiołowe	2,3%	6,9%	28,2%	29,3%	17,2%	16,1%
Problemy emigrantów, repatriantów, uchodźców	1,1%	5,7%	10,3%	15,5%	37,9%	29,3%
Problemy osób opuszczających zakłady karne	2,9%	3,4%	10,9%	26,4%	18,4%	37,9%
Bezdomność	2,9%	0,6%	14,4%	28,7%	32,2%	21,3%

Uczestnikom badania przedstawiono również listę grup społecznych, które w mogą być zagrożone wykluczeniem społecznym i marginalizacją w gminie Bukowsko. Badani dokonywali oceny stopniowanej skali od 1 do 5 gdzie 1 to grupy najmniej zagrożone marginalizacją, natomiast 5 to grupy najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym. W celu bardziej czytelnej prezentacji dokonano rangowania ocen i przedstawiono sumę wyników ocen najwyższych (ocena 4 oraz ocena 5) wskazujących grupy najbardziej zagrożone zjawiskiem marginalizacji społecznej. Grupy społeczne, które w największym stopniu

zagrożone są marginalizacją i wykluczeniem społecznym w gminie Bukowsko to zdaniem badanych osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy w rodzinie – 53,9% wskazań negatywnych oraz rodziny występująca przemocą – 52,3%. Zdaniem badanych wykluczenie społeczne dotyczyć może także osób starszych - 38,5% wskazań, osób i rodzin dotkniętych bezrobociem - 33,3%, osób i rodzin dotkniętych ubóstwem – 32,8%, rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi – 32,2% oraz osób z niepełnosprawnościami – 32,2% wskazań. W tabeli przedstawiono grupy zagrożone marginalizacją społeczną według skali od grup najbardziej zagrożonych, do grup w najmniejszym stopniu zagrożonych wykluczeniem.

Tabela 9. Osoby, rodziny, grupy mieszkańców gminy Bukowsko są najbardziej Pani/Pana zdaniem zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym? Ocena w skali od 1 do 5 gdzie 1 to najniższa ocena, natomiast 5 najwyższa ocena.

	Ocena 1	Ocena 2	Ocena 3	Ocena 4	Ocena 5
Osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy w rodzinie	9,8%	9,8%	23,0%	29,3%	28,2%
Rodziny z występująca przemocą	16,7%	11,5%	19,5%	25,9%	26,4%
Osoby starsze	10,9%	18,4%	32,2%	19,5%	19,0%
Osoby i rodziny dotknięte bezrobociem	16,7%	20,7%	29,3%	19,0%	14,4%
Osoby i rodziny dotknięte ubóstwem	20,7%	14,4%	32,2%	8,6%	24,1%
Rodziny zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi	10,9%	22,4%	34,5%	19,5%	12,6%
Osoby z niepełnosprawnościami	17,2%	18,4%	32,2%	20,7%	11,5%
Bezdomni i osoby zagrożone bezdomnością	31,6%	14,9%	23,6%	13,8%	16,1%
Byli więźniowie powracający z zakładów karnych	31,0%	21,8%	26,4%	10,9%	9,8%
Samotne matki	29,3%	21,3%	28,7%	13,8%	6,9%
Mniejszości etniczne i narodowe	43,7%	20,7%	16,7%	8,6%	10,3%
Samotne kobiety w ciąży	27,6%	24,1%	31,6%	11,5%	5,2%
Byli wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych	27,6%	26,4%	31,0%	9,2%	5,7%

Niezwykle ważnym elementem diagnozującym potrzeby mieszkańców gminy Bukowsko w zakresie usług społecznych była ocena zarówno dostępności jak i jakości oferowanych dotychczas usług społecznych w gminie Bukowsko. W celu trafnej i precyzyjnej diagnozy popytu na usługi społeczne, konieczna była ocena usług społecznych, które były i są obecnie dostępne dla mieszkańców gminy Bukowsko. Mieszkańcom gminy Bukowsko przedstawiono listę kilkunastu usług społecznych. Mieszkańcy dokonali oceny zarówno dostępności oraz

jakości tych usług. Oceny dokonane były według skali od bardzo nisko do bardzo wysoko. W tabeli przedstawiono sumę wyników ocen najniższych (bardzo nisko oraz raczej nisko) wskazujących największe deficyty w ofercie usług społecznych oferowanych dla mieszkańców gminy Bukowsko. Wskazane obszary wymagają interwencji i optymalizacji w celu ich lepszego dostosowania do potrzeb mieszkańców gminy Bukowsko. Zdecydowanie najniżej mieszkańcy gminy Bukowsko ocenili: dostępność do instytucjonalnej opieki nad dziećmi do lat 3 (żłobki, kluby dziecięce) oraz jakość oferty żłobków, klubów dziecięcych. Wymienione usługi społeczne negatywnie oceniło aż 82,9% badanych mieszkańców. Zdaniem badanych duży deficyt dotyczy dostępności do poradnictwa specjalistycznego. Negatywnie na temat dostępności do takich usług wypowiedziało się 70,1% badanych. Zdiagnozowanym problemem, wskazanym przez 69,0% respondentów jest dostępność do form spędzania czasu wolnego. Kolejnym problemem w zakresie usług społecznych jest niska dostępność do usług aktywizujących osoby bezrobotne. Negatywnie na temat takiego rodzaju usług społecznych wypowiedziało się 68,4% badanych. Nisko oceniona została także jakość usług aktywizujących osoby bezrobotne - 66,7% negatywnych ocen. Kolejnym obszarem wymagającym wsparcia i optymalizacji jest dostępność do uczestnictwa w grupach wsparcia. Nisko ten obszar usług społecznych oceniło - 60,3% respondentów. Znaczne braki zdiagnozowano także w obszarze dostępności do placówek wsparcia dziennego/światlic. Zdaniem 58,0% badanych dostęp do tych usług jest bardzo ograniczony. Innym problemem jest dostępność do usług dla osób niepełnosprawnych. Te usługi zdaniem - 57,5% badanych nie są dostępne dla niepełnosprawnych mieszkańców gminy Bukowsko. Zdefiniowanym problemem jest również dostępność do oferty kulturalnej (zajęcia, wydarzenia kulturalne, plenerowe itd.) - 55,7% negatywnych opinii oraz jakość usług dla osób niepełnosprawnych - 55,2% wskazań. Wskazane obszary z zakresu usług społecznych wymagają zdaniem mieszkańców odpowiedniej reakcji instytucji odpowiedzialnych za ich wdrażanie, koordynowanie lub nadzorowanie. Poniżej przedstawiona została hierarchia poszczególnych usług społecznych w gminie Bukowsko pod względem dostępności i jakości. Uwzględniając przedstawione dane warto także zwrócić uwagę na te usługi społeczne, które są wysoko i dobrze oceniane przez badanych mieszkańców gminy Bukowsko. Pozytywnie przez ankietowanych odbierane są takie aspekty usług społecznych jak: jakość usług pomocy społecznej, jakość oferty szkół podstawowych oraz dostępność do edukacji w szkole podstawowej. Te obszary nie wymagają interwencji instytucji sprawujących nadzór nad tymi usługami.

Tabela 10. Jak ocenia Pani/Pan dostępność i jakość różnych usług społecznych w gminie Bukowsko

	Bardzo nisko	Raczej nisko	Przeciętnie	Raczej wysoko	Bardzo wysoko
Dostępność do instytucjonalnej opieki nad dziećmi do lat 3 (żłobki, kluby dziecięce)	67,2%	15,5%	12,6%	4,0%	0,6%
Jakość oferty żłobków, klubów dziecięcych	66,1%	16,7%	12,1%	2,9%	2,3%
Dostępność do poradnictwa specjalistycznego	38,5%	31,6%	27,6%	2,3%	0,0%
Dostępność do form spędzania czasu wolnego	35,1%	33,9%	26,4%	1,7%	2,9%
Dostępność do usług aktywizujących osoby bezrobotne	37,4%	31,0%	29,3%	1,1%	1,1%
Jakość usług aktywizujących osoby bezrobotne	36,8%	29,9%	31,0%	1,7%	0,6%
Dostępność do uczestnictwa w grupach wsparcia	24,7%	35,6%	36,2%	2,9%	0,6%
Dostępność do placówek wsparcia dziennego/światlic	28,2%	29,9%	36,8%	4,6%	0,6%
Dostępność do usług dla osób niepełnosprawnych	28,2%	29,3%	31,0%	7,5%	4,0%
Dostępność do oferty kulturalnej (zajęcia, wydarzenia kulturalne, plenerowe itd.)	31,0%	24,7%	34,5%	8,0%	1,7%
Jakość usług dla osób niepełnosprawnych	26,4%	28,7%	30,5%	10,9%	3,4%
Jakość oferty kulturalnej (zajęcia, wydarzenia kulturalne, plenerowe itd.)	24,1%	24,7%	42,5%	7,5%	1,1%
Jakość oferty sportowo - rekreacyjnej	17,2%	31,0%	37,4%	11,5%	2,9%
Dostępność do oferty sportowo - rekreacyjnej	22,4%	23,0%	39,1%	11,5%	4,0%
Dostępność do usług opieki zdrowotnej	20,7%	23,0%	35,6%	14,9%	5,7%
Jakość usług opieki zdrowotnej	18,4%	24,7%	37,4%	14,4%	5,2%
Dostępność do oferty skierowanej dla seniorów	9,8%	28,7%	40,2%	19,0%	2,3%
Dostępność do opieki przedszkolnej	10,9%	21,3%	46,6%	16,1%	5,2%
Jakość oferty przedszkoli	6,9%	23,0%	48,3%	17,2%	4,6%
Jakość oferty skierowanej do seniorów	11,5%	18,4%	41,4%	25,9%	2,9%
Jakość usług pomocy społecznej	10,9%	15,5%	55,2%	13,2%	5,2%
Jakość oferty szkół podstawowych	6,9%	10,9%	50,0%	24,7%	7,5%
Dostępność do edukacji w szkole podstawowej	5,2%	9,2%	39,7%	37,4%	8,6%

Poniżej przedstawione zostały najważniejsze problemy, z którymi borykają się rodziny z dziećmi mieszkające na terenie gminy Bukowsko. Każda z badanych osób mogła wskazać maksymalnie trzy dominujące problemy, stąd też suma udzielonych odpowiedzi jest większa niż 100%. Zdaniem ankietowanych dominującymi trzema problemami dotyczącymi rodzin z dziećmi mieszkającymi w gminie Bukowsko są przede wszystkim: niewystarczająca oferta organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży – 68,4% wskazań, brak lub ograniczona możliwość korzystania z placówek zapewniających opiekę dzieciom do lat 3 i przedszkolnej -

67,2% oraz brak lub ograniczona możliwość korzystania z placówek wsparcia dziennego/światlic - 62,6% wskazań. Pozostałe trudności, które spotykają rodziny z dziećmi na terenie gminy Bukowsko uzyskały zdecydowanie mniej wskazań badanych mieszkańców. Wszystkie odpowiedzi przedstawione zostały na wykresie.

Rysunek 4. Problemy społeczne dotyczące rodziny z dziećmi na terenie gminy Bukowsko.

Uczestników badania zapytano także o wskazanie działań, które należałoby podjąć w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów, które występują wśród rodzin mieszkających na terenie gminy Bukowsko. Ankietowane osoby mogły wskazać maksymalnie 5 odpowiedzi, spośród listy 23 zdefiniowanych działań, które mogłyby ograniczyć problemy występujące wśród rodzin. W związku z możliwością wskazania kilku odpowiedzi suma wszystkich wskazań jest zdecydowanie większa niż 100,0%. Ponad połowa uczestników badania jako skuteczne wskazała takie działania jak: organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz specjalistyczna pomoc (psycholog, pedagog, logopeda, itp.). Wymienione działania wskazało odpowiednio 57,5% oraz 51,7% respondentów. Badani mieszkańcy gminy Bukowsko wskazali także na działania z obszaru poradnictwa specjalistycznego (prawne, psychologiczne, rodzinne) – 44,8%. Inne działania, które zyskały aprobatę badanych to także zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3 – 31,6% wskazań oraz organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla rodzin z dziećmi – 30,5% wskazań. Do istotnych inicjatyw, które mogą, zdaniem badanych przyczynić się do

zniwelowania problemów występujących wśród rodzin zaliczyć należy także: profilaktyka uzależnień i przemocy wśród dzieci i młodzieży – 29,3% wskazań, profilaktyka uzależnień i przemocy wśród osób dorosłych – 25,3% oraz organizowanie warsztatów/zajęć rozwijających zainteresowania – 23,6%. Pozostałe działania, które uzyskały mniejszą liczbę wskazań przedstawione zostały w tabeli.

Tabela 11. Jakie działania należy podejmować na terenie gminy Bukowsko w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród rodzin?

Jakie działania należy podejmować na terenie gminy Bukowsko w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród rodzin?		
	N	%
Organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	100	57,5%
Specjalistyczna pomoc (psycholog, pedagog, logopeda, itp.)	90	51,7%
Poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne, rodzinne)	78	44,8%
Zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3	55	31,6%
Organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla rodzin z dziećmi	53	30,5%
Profilaktyka uzależnień i przemocy wśród dzieci i młodzieży	51	29,3%
Profilaktyka uzależnień i przemocy wśród osób dorosłych	44	25,3%
Organizowanie warsztatów/zajęć rozwijających zainteresowania	41	23,6%
Wsparcie asystenta rodziny	30	17,2%
Organizowanie wydarzeń/imprez sprzyjających integracji rodzin	27	15,5%
Pomoc w formie usług opiekuńczych specjalistycznych: rehabilitant, pielęgniarka	27	15,5%
Organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla osób dorosłych	26	14,9%
Zwiększenie bazy placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego	22	12,6%
Prowadzenie terapii dla osób stosujących przemoc	20	11,5%
Rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy	19	10,9%
Rozwijanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców	18	10,3%
Usługi interwencji kryzysowej jako element w przezwyciężaniu trudności życiowych	16	9,2%
Organizowanie grup wsparcia/grup samopomocowych dla osób doznających przemocy w rodzinie	13	7,5%
Organizowanie grup wsparcia/grup samopomocowych dla rodzin mających problemy opiekuńczo-wychowawcze	12	6,9%
Podnoszenie kwalifikacji przez kadrę zajmującą się szeroko pojętą polityką społeczną (OPS, CUS, szkoły, organizacje pozarządowe, policja)	12	6,9%
Organizowanie grup wsparcia/grup samopomocowych dla osób uzależnionych/dorosłych członków rodziny osoby uzależnionej	9	5,2%

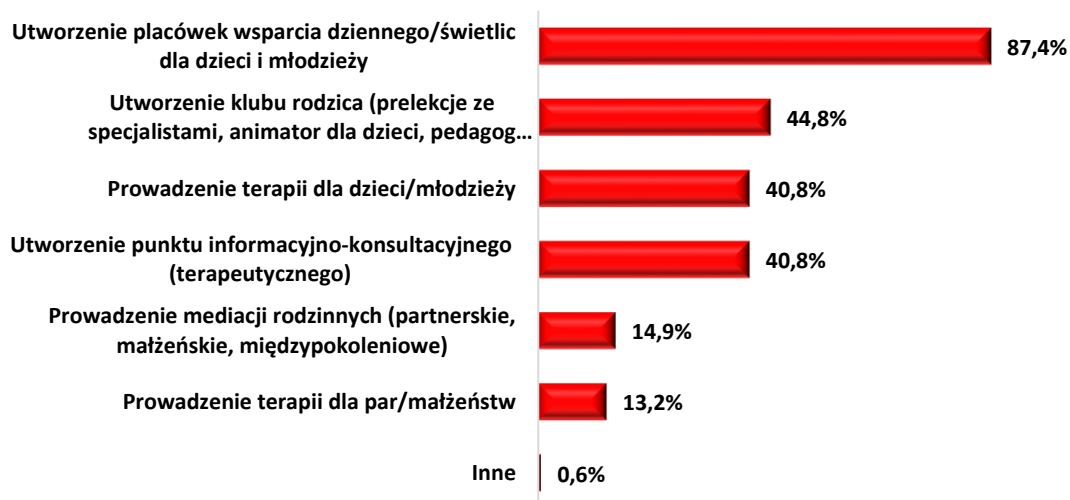

Rodziny wspierające, która przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w: opiece i wychowaniu dziecka; prowadzeniu gospodarstwa domowego; kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.	9	5,2%
Prowadzenie kampanii społecznych/edukacji społecznej	3	1,7%

Niezwykle ważnym elementem niniejszej diagnozy było wskazanie popytu na nowe usługi społeczne – dedykowane rodzinom, które powinny zostać utworzone na terenie gminy Bukowsko. Spośród przedstawionej listy nowych usług społecznych zdecydowanie największy odsetek badanych – 87,4% uważa za stosowne utworzenie placówek wsparcia dziennego/świetlic dla dzieci i młodzieży. Zdecydowana większość badanych oczekuje podjęcia działań zmierzających do utworzenia takich placówek skierowanych dla dzieci i młodzieży. Taka inicjatywa cieszyła się największym zainteresowaniem badanych mieszkańców gminy Bukowsko. Część badanych uważa, za potrzebne utworzenie na terenie gminy Bukowsko takich usług społecznych jak: klub rodzica (prelekcje ze specjalistami, animator dla dzieci, pedagog podwórkowy) - 44,8% wskazań, utworzenie punktu informacyjno-konsultacyjnego (terapeutycznego) - 40,8% oraz prowadzenie terapii dla dzieci/młodzieży – także 40,8% wskazań. Pozostałe odpowiedzi przedstawiono na wykresie. Suma prezentowanych opinii jest większa niż 100,0% ze względu na możliwość wskazania maksymalnie 3 odpowiedzi.

Rysunek 5. Które z poniższych usług społecznych dla rodzin uważa Pani/Pan za potrzebne do utworzenia na terenie gminy Bukowsko?

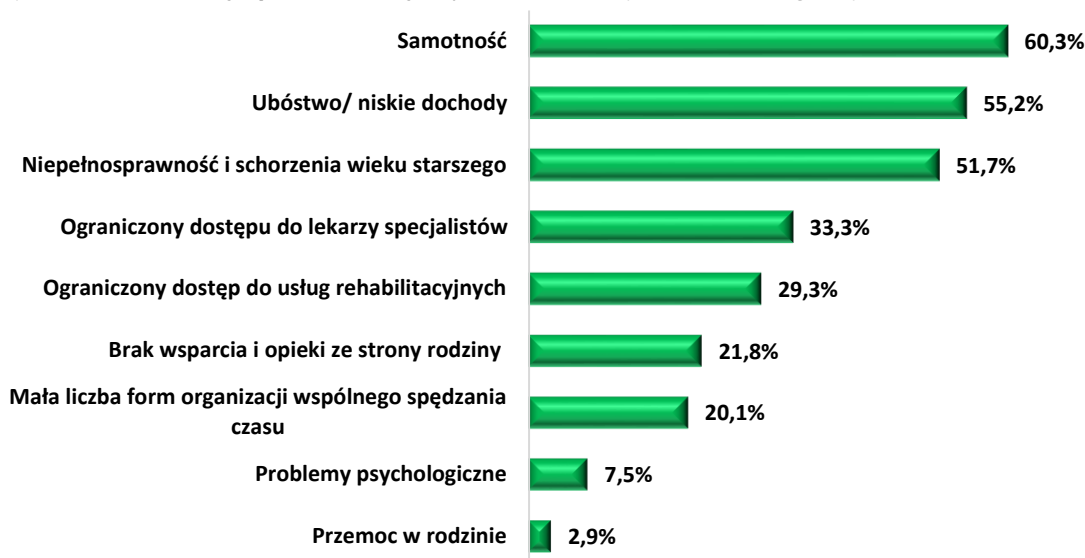

Uzupełnieniem poprzedniego pytania dotyczącego wprowadzenia nowych usług społecznych skierowanych do wszystkich rodzin w gminie Bukowsko było pytanie dotyczące usług społecznych, które byłyby skierowane stricte do rodzin niepełnych i wielodzietnych. Spośród wymienionych działań zdecydowana większość badanych uznała, że pozytywnie na sytuację rodzin niepełnych i wielodzietnych w gminie Bukowsko wpłynęłoby utworzenie placówek wsparcia dziennego/światlic dla dzieci i młodzieży - 66,7% wskazań oraz zwiększenie bazy placówek opiekuńczo-wychowawczych (żłobków, przedszkoli, klubów dziecięcych) - 54,6% odpowiedzi. Inne, istotne działania wskazane przez badanych to: wsparcie, poradnictwo dla rodzin (np. Tworzenie klubów rodzica - podnoszenie kompetencji rodzicielskich) - 32,2% wskazań, utworzenie punktu informacyjno-konsultacyjnego (terapeutycznego) - 28,7% oraz usługi terapeutyczne w tym dostęp do psychoterapii, logopedy, integracji sensorycznej - 27,0% odpowiedzi. Pozostałe działania wymienione przez badanych zostały zaprezentowane na wykresie. Suma odpowiedzi przedstawiona na wykresie jest większa niż 100,0% ze względu na możliwość wskazania 3 odpowiedzi.

Osoby starsze – seniorzy mieszkający na terenie gminy Bukowsko, zdaniem ankietowanych spotykają się z wieloma problemami i trudnościami w codziennym funkcjonowaniu. Najważniejszym problemem są przede wszystkim: samotność – 60,3% wskazań, ubóstwo / niskie dochody – 55,2% oraz niepełnosprawność i schorzenia wieku starszego – 51,7% odpowiedzi. Istotną barierą utrudniającą pełną partycypację seniorów w życiu społecznym jest także ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów – 33,3% wskazań. Wszystkie problemy, które zdaniem badanych mieszkańców dotyczą seniorów przedstawiono na umieszczonym poniżej wykresie. Ze względu na możliwość wskazania maksymalnie trzech odpowiedzi suma nie jest równa 100%.

Rysunek 6. Problemy społeczne dotyczące osób starszych na terenie gminy Bukowsko.

Zdaniem badanych wprowadzenie takich nowych usług społecznych jak: rozwijanie usług opiekuńczych obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz zapewnienie kontaktów z otoczeniem - 50,6% wskazań, rozwijanie usług specjalistycznych w zakresie sprawowania opieki nad osobami chorymi przewlekle przez pielęgniarki środowiskowe - 41,4%, rozszerzenie wolontariatu i objęcie opieką wolontarystyczną - 36,8%, prowadzenie klubów dla seniorów - 33,9% oraz działania poprzez pracę socjalną na rzecz aktywizacji, integracji społecznej oraz udziału osób starszych w życiu społecznym - 30,5% przyczyniłoby się do pełniejszego udziału w życiu społecznym osobom starszym oraz osobom niepełnosprawnym mieszkającym na terenie gminy Bukowsko. Pozostałe działania przedstawiono w tabeli. Suma zaprezentowanych odpowiedzi jest większa niż 100,0% ze względu na możliwość wskazania większej liczby odpowiedzi.

Tabela 12. Jakie działania umożliwiłyby osobom starszym, niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie gminy Bukowsko?

Jakie działania umożliwiłyby osobom starszym, niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie gminy Bukowsko?		
	N	%
Rozwijanie usług opiekuńczych obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz zapewnienie kontaktów z otoczeniem	88	50,6%

Rozwijanie usług specjalistycznych w zakresie sprawowania opieki nad osobami chorymi przewlekle przez pielęgniarki środowiskowe	72	41,4%
Rozszerzenie wolontariatu i objęcie opieką wolontarystyczną	64	36,8%
Prowadzenie klubów dla seniorów	59	33,9%
Działania poprzez pracę socjalną na rzecz aktywizacji, integracji społecznej oraz udziału osób starszych w życiu społecznym	53	30,5%
Aktywizacja poprzez kształcenie, rekreację, sport i turystykę, kulturę oraz programy edukacyjne	49	28,2%
Uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych	45	25,9%
Inicjowanie kontaktów rodzinnych i podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodziny w sprawowanie opieki nad osobą starszą	22	12,6%

Bezrobocie

W celu przeciwdziałania i ograniczania problemów, które wynikają z powodu braku pracy badani wskazali określone działania. Ponad połowa respondentów – 54,6% uznała, że do wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród osób bezrobotnych konieczne jest organizowanie kursów, staży, szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe. 31,6% badanych wskazała na organizowanie doradztwa zawodowego wśród osób dorosłych. Część badanych – 29,3% jako skuteczne remedium na problemy występujące wśród osób bezrobotnych uznało utworzenie placówek wsparcia dziennego/światlic dla dzieci i młodzieży z problemami opiekuńczo wychowawczymi. Inne działania takie jak: organizowanie doradztwa zawodowego wśród młodzieży, inicjowanie powstawania nowych miejsc pracy oraz aktywizacja zawodowa osób młodych (kursy, szkolenia, itp.) wskazało odpowiednio: 28,2%, 27,0% oraz 27,0% badanych. Pozostałe działania przedstawiono w tabeli. Ze względu na możliwość wskazania 3 odpowiedzi suma wskazań jest większa niż 100,0%.

Tabela 13. Jakie działania należy podejmować na terenie gminy Bukowsko w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród osób bezrobotnych?

Jakie działania należy podejmować na terenie gminy Bukowsko w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród osób bezrobotnych?		
	N	%
Organizowanie kursów, staży, szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe	95	54,6%
Organizowanie doradztwa zawodowego wśród osób dorosłych	55	31,6%
Utworzenie placówek wsparcia dziennego/światlic dla dzieci i młodzieży z problemami opiekuńczo wychowawczymi	51	29,3%
Organizowanie doradztwa zawodowego wśród młodzieży	49	28,2%

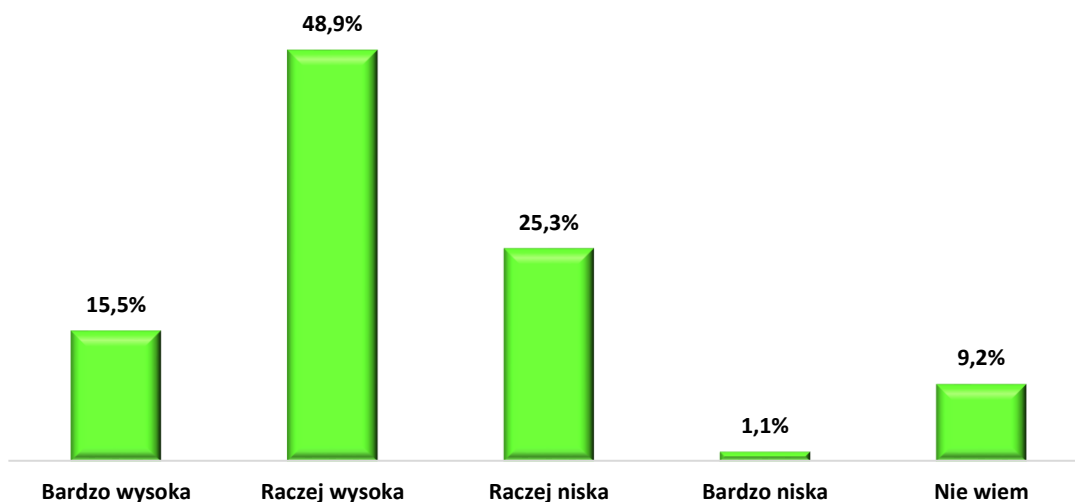

Inicjowanie powstawania nowych miejsc pracy	47	27,0%
Aktywizacja zawodowa osób młodych (kursy, szkolenia, itp.)	47	27,0%
Pomoc w poszukiwaniu pracy	31	17,8%
Wspieranie działalności/inicjowanie powstawania nowych organizacji pozarządowych oferujących wsparcie dla osób bezrobotnych	19	10,9%
Inicjowanie powstawania spółdzielni socjalnych	17	9,8%
Wsparcie finansowe	16	9,2%
Aktywizacja zawodowa osób starszych (kursy, szkolenia, itp.)	15	8,6%
Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych (kursy, szkolenia, itp.)	9	5,2%
Nie mam zdania	7	4,0%

Problem uzależnień

Zdaniem ponad połowy badanych respondentów skala problemu uzależnień na terenie gminy Bukowsko jest wysoka lub bardzo wysoka. Taką odpowiedź wskazało łącznie aż 64,4% badanych. Tak wysokie wyniki sugerują, że skala problemu uzależnień (alkohol, narkotyki, tzw. dopalacze, inne) w gminie Bukowsko jest poważnym problemem społecznym. Nisko lub bardzo nisko skalę problemu oceniło 26,4% badanych. Brak wiedzy w tym temacie wskazało także 9,2% badanych.

Rysunek 7. Jaka jest Pani/Pana zdaniem skala problemu uzależnień (alkohol, narkotyki, tzw. dopalacze, inne) w gminie Bukowsko?

Zdecydowana większość uczestników badania – 76,4% nie miała problemów związanych z piciem alkoholu. Pozostała grupa badanych – 23,6% miała różnego rodzaju problemy wynikające ze spożywania alkoholu, w tym 19,5% badanych miało problemy rodzinne wynikające ze spożywania alkoholu, 3,4% miało problemy zdrowotne natomiast 2,9% miało problemy prawne. Skala picia problemowego na terenie gminy Bukowsko jest podobna do danych ogólnopolskich.

Działania, które zdaniem badanych powinny zostać podjęte w celu pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom to w przede wszystkim: pomoc psychologiczno-terapeutyczna - 59,8% oraz profilaktyka dzieci i młodzieży (kształtowanie świadomości wśród młodzieży) - 48,9%. Inne działania wskazał zdecydowanie mniejszy odsetek badanych.

Tabela 14. Jakie działania na terenie gminy Bukowsko powinny zostać podjęte w celu pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom?

Jakie działania na terenie gminy Bukowsko powinny zostać podjęte w celu pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom?		
	N	%
Pomoc psychologiczno-terapeutyczna	104	59,8%
Profilaktyka dzieci i młodzieży (kształtowanie świadomości wśród młodzieży)	85	48,9%
Organizowanie grup samopomocowych/grup wsparcia	38	21,8%
Pomoc prawna	34	19,5%
Profilaktyka osób dorosłych (kształtowanie świadomości wśród dorosłych)	33	19,0%
Inicjowanie działań w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi w celu włączenia się w życie społeczne mieszkańców gminy	32	18,4%
Rozwój alternatywnych form spędzania czasu wolnego	27	15,5%
Tworzenie grup wsparcia	27	15,5%
Kampanie społeczne/edukacja społeczna	20	11,5%
Pomoc medyczna	17	9,8%
Dostęp do mediatora	13	7,5%
Upowszechnianie informacji na temat dostępnych form pomocy	11	6,3%
Nie mam zdania	9	5,2%
Pomoc materialna	4	2,3%

Zjawisko przemocy domowej

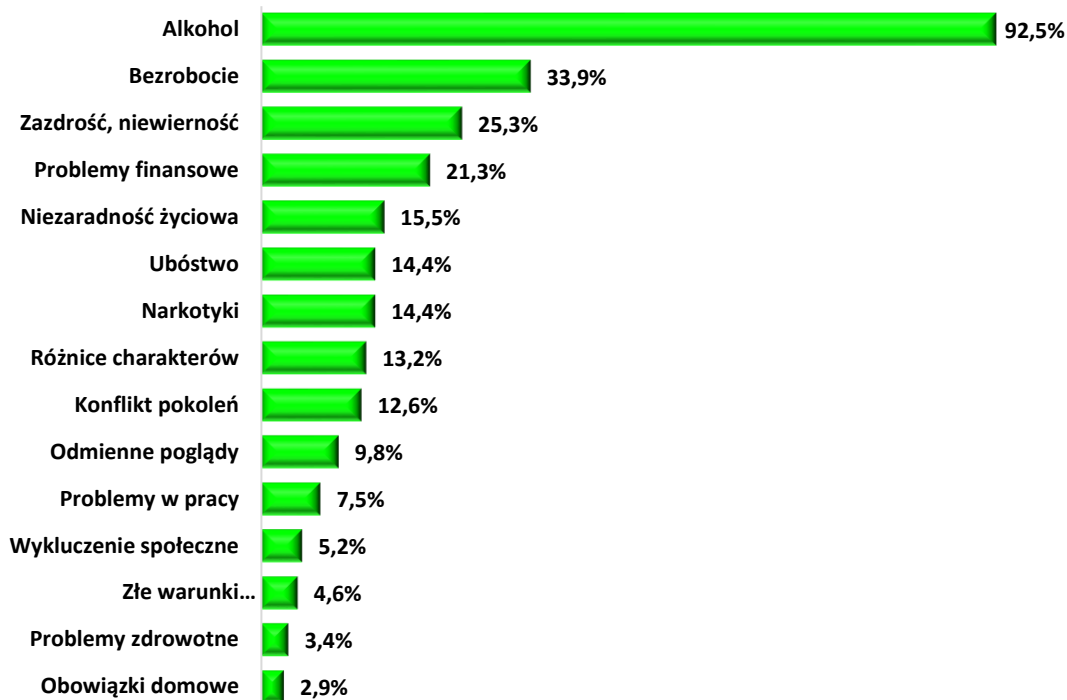
Dane statystyczne dotyczące przemocy w rodzinie nie odzwierciedlają rzeczywistej skali problemu. Wynika to z faktu, że przemoc w rodzinie jest problemem wrażliwym, trudnym do diagnozowania. Osoby doznające przemocy w rodzinie nie chcą ujawniać problemu, obawiając się reakcji otoczenia, represji ze strony sprawcy, długich i zawiłych procedur prawnych. Taki stan rzeczy znajduje odzwierciedlenie w statystykach prowadzonych przez poszczególne służby. Tymczasem, zgodnie z prezentowanymi danymi zdecydowana większość badanych mieszkańców gminy Bukowsko – 75,3% słyszała o przypadkach przemocy w rodzinie lub zna takie przypadki, gdzie dochodzi do zjawiska przemocy w rodzinie. Odsetek osób, które nie znają lub nie słyszały o takich przypadkach to łącznie 24,7%, w tym 16,1% nie zna takich przypadków, natomiast 8,6% badanych nie słyszało o takich przypadkach.

Wyniki zamieszczone poniżej wskazują, jakie czynniki zdaniem respondentów mogą determinować i powodować wystąpienie przemocy fizycznej lub psychicznej w rodzinie. Poglądy mieszkańców gminy Bukowsko nie odbiegają od rozpowszechnionych, stereotypowych przekonań na temat okoliczności sprzyjających występowaniu przemocy w rodzinie. Takie okoliczności to w opinii badanych przede wszystkim nadużywanie alkoholu. 92,5% badanych wskazało, że nadużywanie alkoholu jest najczęstszą przyczyną przemocy w rodzinie. Rzeczywiście, przemoc w rodzinie często towarzyszy uzależnieniu od alkoholu, nie udowodniono jednak związku przyczynowo - skutkowego pomiędzy tymi zjawiskami. Jak potwierdzają doświadczenia z pracy z osobami stosującymi przemoc, uzależnionymi od alkoholu, nie jest prawdą, że zatrzymanie uzależnienia jest równoznaczne z zaprzestaniem stosowania przemocy w rodzinie. W związku z powyższym konieczne wydaje się edukowanie mieszkańców, że uzależnienie od alkoholu nie jest przyczyną przemocy. Aby powstrzymać przemoc w rodzinie nie wystarczy poddać się leczeniu uzależnienia. Osoby stosujące przemoc w rodzinie powinny dodatkowo uczestniczyć w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. Innym czynnikiem, który zdaniem badanych może być przyczyną wystąpienia zjawiska przemocy jest bezrobocie – 33,9% wskazań. Przemoc może być także generowana przez zazdrość / niewierność oraz problemy finansowe. Takie opinie wskazało odpowiednio 25,3% oraz 21,3% badanych. Inne czynniki sprzyjające wystąpieniu przemocy to także: niezaradność życiowa – 15,5% wskazań, ubóstwo – 14,4% oraz zażywanie narkotyków – także 14,4% wskazań. Pozostałe odpowiedzi przedstawiono na wykresie. W tym miejscu

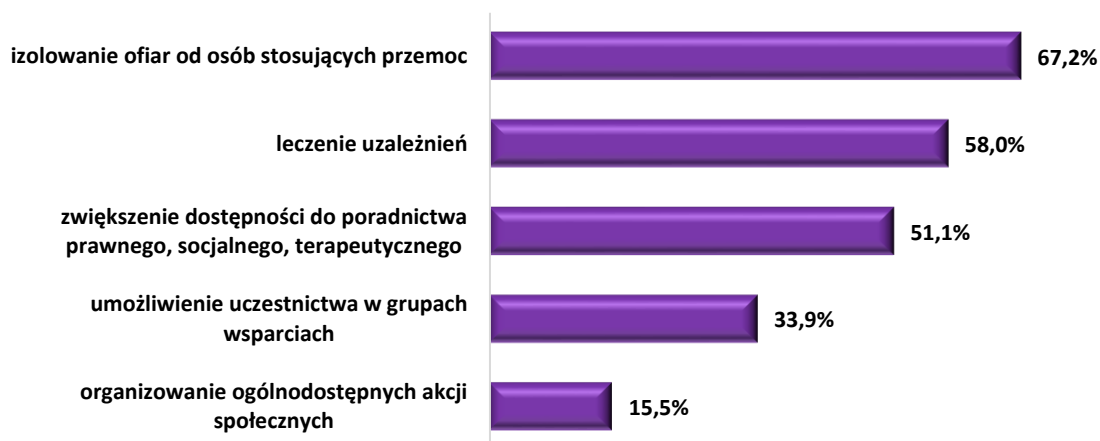
należy zaznaczyć, iż każdy z badanych mógł wymienić maksymalnie trzech odpowiedzi, stąd też suma wszystkich wskazań jest większa niż 100%.

Rysunek 8. Okoliczności sprzyjające wystąpieniu przemocy w rodzinie.

Działania, które zdaniem badanych byłyby najbardziej skuteczne wobec ofiar przemocy to przede wszystkim: izolowanie ofiar od osób stosujących przemoc - 67,2% wskazań, leczenie uzależnień - 58,0% oraz zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego, terapeutycznego - 51,1% odpowiedzi. Pozostałe działania wskazane przez badanych przedstawiono na wykresie.

Rysunek 9. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze wobec ofiar przemocy domowej?

Usługi zdrowotne

Rysunek 10. Jakie trudności napotyka Pan/i przy korzystaniu z usług zdrowotnych na terenie gminy Bukowsko?

Zdecydowana większość uczestników badania – łącznie 92,5% napotyka na trudności podczas korzystania z usług zdrowotnych na terenie gminy Bukowsko. Zaledwie 7,5% respondentów, nie spotkało się z problemami w zakresie korzystania z tego rodzaju usług. Spośród osób, które napotkały na problemy aż 80,5% respondentów uważa, że największą przeszkodą w korzystaniu z usług zdrowotnych jest brak specjalistów z niektórych dziedzin. Jest to zdecydowanie największa trudność uniemożliwiająca pełne korzystanie z usług zdrowotnych na terenie gminy Bukowsko. Taki problem wskazał zdecydowanie największy odsetek badanych respondentów. Kolejne trudności pojawiające się podczas korzystania z usług zdrowotnych to: długi okres oczekiwania na wizytę - 29,9%, trudności z uzyskaniem skierowania na badania - 26,4% oraz długi okres oczekiwania na zabiegi lub badania - 24,1%. Pozostałe problemy przedstawione zostały na wykresie.

Chcąc ograniczyć dokuczliwość poszczególnych problemów społecznych obecnych na terenie gminy Bukowsko zapytano jej mieszkańców o wskazanie możliwych sposobów na minimalizowanie negatywnych zjawisk społecznych. Każdy z badanych mógł wskazać optymalne działania, które przyczyniłyby się do ograniczenia obszarów problemów

społecznych lub łagodzenia ich skutków. Spośród przedstawionych propozycji największy odsetek badanych – ponad połowa 59,8% wskazał na możliwość wykorzystania budynków gminy na nowe inwestycje społeczne, które wspierają edukację, opiekę nad dziećmi i osobami starszymi, opiekę zdrowotną, pomoc w poszukiwaniu zatrudnienia i aktywność na rynku pracy itp. Do niwelowania problemów społecznych, zdaniem badanych mogłaby się przyczynić także organizacja opieki nad dziećmi do lat 3 (żłobki, opiekun dzienny, kluby dziecięce, niania) – 48,9% wskazań oraz tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy – 46,6%. Zdaniem badanych samorząd gminny powinien także przyczynić się do utworzenia placówek wsparcia dziennego/światlic. Takie rozwiązanie wskazało 40,0% badanych mieszkańców w gminy Bukowsko. Innym sposobem wskazanym przez badanych jest utworzenie punktu poradnictwa specjalistycznego (prawnego i psychologicznego) – punkt porad specjalistycznych – 26,4% wskazań. Co czwarta badana osoba – 24,1% jako remedium na występujące problemy społeczne wskazała konieczność podnoszenia kwalifikacji przez kadrę zajmującą się szeroko pojętą polityką społeczną (OPS, CUS, szkoły, organizacje pozarządowe, policja). Kolejne propozycje działań, które powinien podejmować samorząd gminny to: ograniczenie dostępności do alkoholu – 23,0%, likwidacja barier architektonicznych w każdej dziedzinie – 21,3% oraz zapewnienie schronienia osobom doznającym przemocy – także 21,3% wskazań. Pozostałe inicjatywy wskazane przez ankietowanych mieszkańców przedstawiono w tabeli.

Tabela 15. Jakie działania Pana/Pani zdaniem powinien podjąć samorząd gminny, aby ograniczyć obszary problemów społecznych?

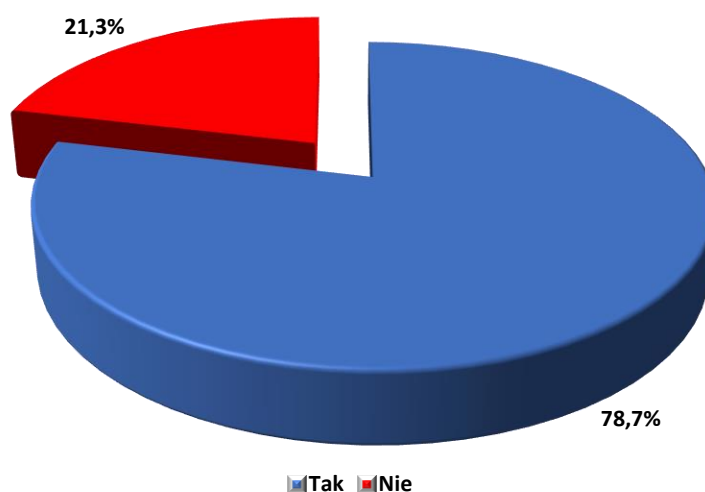
Jakie działania Pana/Pani zdaniem powinien podjąć samorząd gminny, aby ograniczyć obszary problemów społecznych?		
	N	%
Wykorzystanie budynków gminy na nowe inwestycje społeczne, które wspierają edukację, opiekę nad dziećmi i osobami starszymi, opiekę zdrowotną, pomoc w poszukiwaniu zatrudnienia i aktywność na rynku pracy itp.	104	59,8%
Organizacja opieki nad dziećmi do lat 3 (żłobki, opiekun dzienny, kluby dziecięce, niania)	85	48,9%
Tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy	81	46,6%
Utworzenie placówek wsparcia dziennego/światlic	71	40,8%
Utworzenie punktu poradnictwa specjalistycznego (prawnego i psychologicznego) – punkt porad specjalistycznych	46	26,4%
Podnoszenie kwalifikacji przez kadrę zajmującą się szeroko pojętą polityką społeczną (OPS, CUS, szkoły, organizacje pozarządowe, policja)	42	24,1%

Ograniczenie dostępności do alkoholu	40	23,0%
Likwidacja barier architektonicznych w każdej dziedzinie	37	21,3%
Zapewnienie schronienia osobom doznającym przemocy	37	21,3%
Tworzenie nowych, małych przedszkoli	35	20,1%
Organizowanie pomocy w zakładaniu działalności gospodarczej	33	19,0%
Organizowanie prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i publicznych	16	9,2%
Utworzenie mieszkań socjalnych dla osób i rodzin zagrożonych bezdomnością	16	9,2%

Zdaniem zdecydowanej większości uczestników badania – 78,7%, konieczna i potrzebna jest reorganizacja dotychczas funkcjonujących instytucji pomocy społecznej z nastawieniem działań na świadczenie usług społecznych kierowanych do mieszkańców gminy. Tak duży odsetek wskazań potwierdza słuszność podjętych działań zmierzających do utworzenie Centrum Usług Społecznych w Bukowsku. Innego zdania było 21,3% badanych, którzy nie zauważają konieczności reorganizacji działań podejmowanych przez instytucje pomocy społecznej.

Rysunek 11. Czy zdaniem Pana/Pani potrzebna jest reorganizacja instytucji pomocy społecznej z nastawieniem na świadczenie usług społecznych:

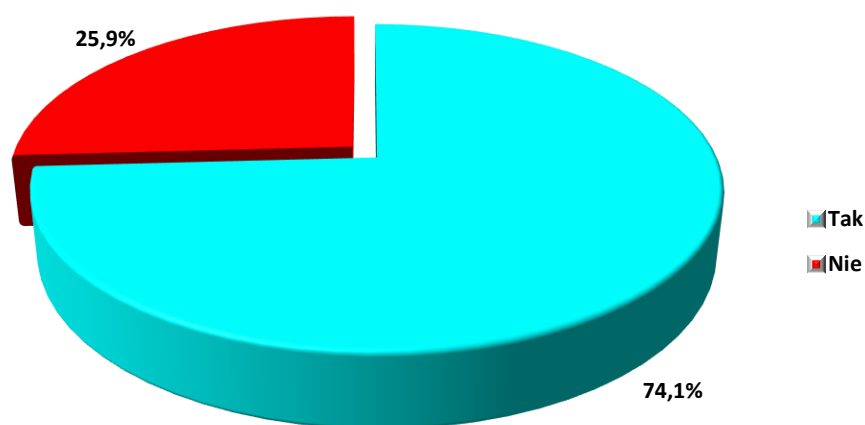

Wśród mieszkańców gminy Bukowsko istnieje bardzo duże zainteresowanie i popyt na nowe usługi społeczne, które byłyby inicjowane przez nowopowstałe Centrum Usług Społecznych. Okazuje się, że zdecydowana większość ankietowanych – 74,1% byłaby zainteresowana skorzystaniem z nowych usług społecznych, w przypadku ich wprowadzenia. Takie wyniki

wskazują na pozytywne przyjęcie przez mieszkańców gminy Bukowsko nowych rozwiązań w sferze usług społecznych i są potwierdzeniem konieczności reorganizacji działań inicjowanych przez instytucje pomocy społecznej funkcjonujące na dotychczasowych zasadach.

Rysunek 12. Czy w przypadku uruchomienia nowych usług jest Pan/Pani chętna do skorzystania z nich?

Uzupełnieniem wcześniejszych pytań o charakterze ilościowym dotyczących potrzeby reorganizacji instytucji pomocy społecznej oraz zainteresowania nowymi usługami społecznymi świadczonymi przez Centrum Usług Społecznych w Bukowsku, są pytania o charakterze jakościowym dotyczące wprowadzenia nowych usług społecznych. Uczestników badania zapytano o możliwość poszerzenia wachlarza pomocowego skierowanego do mieszkańców gminy Bukowsko i wskazania zakresu takiej pomocy oraz o potrzebę zainicjowania nowych dotąd nieoferowanych form pomocy i wskazania tych form. Pytanie te miały charakter jakościowy, każdy z badanych udzielał swobodnej wypowiedzi. Odpowiedzi badanych zaliczane były następnie grupowane i agregowane do szerszych kategorii. Należy zaznaczyć, że tylko część badanych mieszkańców udzieliła odpowiedzi na te pytania.

Możliwość poszerzenia wachlarza pomocowego dla mieszkańców gminy Bukowsko.

Na pytanie badawcze *Czy według Pani/Pana Ośrodek Pomocy Społecznej jako instytucja wspierająca i realizująca zadania własne i zlecone z zakresu administracji rządowej mogłaby*

poszerzyć wachlarz pomocy i w jakim zakresie? uzyskano odpowiedzi, które uszeregowano w zależności od grupy docelowej, do której miałyby być skierowana pomoc.

➤ **Dzieci i młodzież.**

Organizacja czasu wolnego dla dzieci.

Organizowanie półkolonii dla dzieci.

Poradnictwo psychologiczne, organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży.

Prowadzenie świetlic dla dzieci.

Świetlice dla młodzieży.

Świetlice dla dzieci.

Tak pomoc młodzieży w organizacji czasu wolnego.

Tak, ponieważ dzieci poniżej 5 roku życia nie mają żadnej oferty ze strony samorządu.

Tak, psycholog dla dzieci i młodzieży.

Tworzenie świetlic dla dzieci i młodzieży.

W zakresie świetlic dla dzieci i młodzieży.

Zajęcia dla młodzieży.

W zakresie zwiększenia pomocy psychologicznej, jak również wsparcia dzieci w pozaszkolnych formach spędzania czasu wolnego.

Żłobki.

Żłobki dla dzieci.

✓ **Seniorzy.**

Pielęgniarka środowiskowa dla osób starszych.

Tak opieka nad osobami starszymi.

Tak, ponieważ osoby starsze nie mają żadnej oferty ze strony samorządu.

Brakuje miejsc, w których seniorzy mogliby spotykać się w ciągu dnia na kawę, krzyżówki, czy inne aktywności.

Oferty szczególnie skierowanej do seniorów, którzy muszą w upokarzający sposób prosić się o skierowania do lekarzy specjalistów lub na badania.

✓ **Osoby uzależnione oraz osoby doznające przemocy.**

Pomoc alkoholikom.

Pomoc psychiatryczna dla osób uzależnionych lub po przejściach.

Pomoc psychologa, mediatora.

Pomoc psychologa/psychoterapeuty.

✓ **Mieszkańcy gminy Bukowsko.**

Poradnictwo prawne.

Zainicjowanie powstania poradni lekarskiej ze specjalistami.

Poradnictwo prawne.

Specjalistycznej pomocy psychologicznej w naszej gminie.

Tak. spotkania i imprezy edukacyjne, sportowe

Utworzenie punktu informacyjno-konsultacyjnego.

✓ **Osoby bezrobotne.**

Pomoc w znalezieniu pracy.

Organizowanie praktyk zawodowych.

✓ **Osoby niepełnosprawne**

Tak, mogłaby w zakresie gromadzenia funduszy później przeznaczanych na usprawnienie życia dla osób niepełnosprawnych.

Potrzeba zainicjowania nowych nieoferowanych form pomocy dla mieszkańców gminy Bukowsko.

Na pytanie badawcze *Czy według Pana/Pani na terenie gminy Bukowsko istnieje potrzeba zainicjowania nowych dotąd nieoferowanych form pomocy? Jeśli tak to jakich?* uzyskano odpowiedzi, które uszeregowano w zależności od grupy docelowej, do której miałby być skierowana pomoc.

➤ **Dzieci i młodzież.**

Tak, poradnictwo specjalistyczne, placówki wsparcia dla dzieci i młodzieży.

Tak. Świetlice dla dzieci.

Tworzenie świetlic dla dzieci i młodzieży, wolontariat skierowany do dzieci i młodzieży w zakresie pomocy w nauce.

Pomoc psychologiczna dla młodzieży.

Wskazane jest powstanie placówek wsparcia dziennego/świetlic dla dzieci i młodzieży.

Świetlice.

Świetlice dla dzieci.

Organizacja czasu wolnego dla dzieci.

Zajęcia dla młodzieży.

Żłobki.

Żłobki dla dzieci.

✓ **Seniorzy.**

Pielęgniarka środowiskowa dla osób starszych

✓ **Osoby uzależnione oraz osoby doznające przemocy.**

Organizacja pracy dla osób uzależnionych.

Utworzenie punktu informacyjno-konsultacyjnego dla osób uzależnionych i doznających przemocy.

Pomoc psychiatryczna dla osób uzależnionych lub po przejściach.

✓ **Mieszkańcy gminy Bukowsko.**

Pomoc psychologiczna dla dorosłych i młodzieży.

Utworzenie punktu informacyjno-konsultacyjnego.

Szkolenia z zakresu pierwszej pomocy dla różnych grup wiekowych kursy i spotkania edukacyjne różne sfery życia.

Zaangażowanie w działalność służb takich jak policja- warsztaty informacyjne, które uświadomią młodzież n/t związane z prawem, narkotykami i konsekwencjami niektórych działań przez nich podjętych (oddziaływanie munduru)

Powinno się zainicjować powstanie poradni lekarskiej ze specjalistami.

Poradnictwo prawne.

Tak. spotkania i imprezy edukacyjne, sportowe.

III. Wyniki badania jakościowego przeprowadzonego z usługodawcami oraz z lokalnymi ekspertami z terenu gminy Bukowsko.

Bardzo ważnym elementem całej diagnozy potrzeb mieszkańców i potencjału usługowego wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych w gminie Bukowsko było badanie przeprowadzone wśród kluczowych interesariuszy systemu usług społecznych z terenu gminy. Badanie zrealizowano jakościową techniką Indywidualnych Wywiadów Pogłębionych (IDI). Wywiady pogłębione są jedną z bardziej popularnych metod badań jakościowych, polegająca na szczegółowej, wnikliwej rozmowie z respondentem, której celem jest dotarcie do precyzyjnych informacji, poszerzenie wiedzy związanej z tematem badania. W trakcie wywiadu indywidualnego podejmowane są pytania badawcze o charakterze eksploracyjnym próby wyjaśniania / zrozumienia zjawisk, motywacji, postaw oraz zachowań. Wywiady pomagają w ujawnianiu przekonań, opinii i postaw. Badania przeprowadzono z 17 przedstawicielami placówek samorządowych instytucji świadczących usługi społeczne, z przedstawicielami samorządu lokalnego, sołtysami, przedstawicielami szkół oraz z liderami organizacji pozarządowych. Badania realizowane techniką indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI) przeprowadzane były według scenariusza rozmowy, który został zaakceptowany przez Zleceniodawcę. Zebrany materiał badawczy został zorganizowany w cztery kluczowe zagadnienia poznawcze:

1. Określenie problemów społecznych na terenie gminy Bukowsko.
2. Wskazanie działań służących wyeliminowaniu zdiagnozowanych problemów społecznych.
3. Wskazanie nowych usług społecznych, które należy wprowadzić na terenie gminy Bukowsko.
4. Określenie rodzaju współpracy z Centrum Usług Społecznych w Bukowsku celem prawidłowej koordynacji usług społecznych dla mieszkańców gminy Bukowsko.

Uczestników badania poproszono o wskazanie i zdiagnozowanie najważniejszych problemów społecznych, które są obserwowane na terenie gminy Bukowsko. Odpowiedzi badanych oscylowały wokół kilku obszarów, które zostały pogrupowane i opisane przez uczestników badań.

Problemy dzieci i młodzieży w gminie Bukowsko.

Najczęściej wskazywanym problemem społecznym w gminie Bukowsko jest **problem bezproduktywnego spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzieży oraz brak dodatkowego zorganizowanego wsparcia dedykowanego dla dzieci i młodzieży**. Zdaniem uczestników badania *Młodzież nie ma żadnego miejsca dla siebie*. Kolejna opinia, która potwierdza takie zjawisko: *Dzieci i młodzież nie ma się gdzie spotkać tylko jeżdżą rowerami po ulicy i jest łatwo o wypadki*. **Dzieci i młodzież w gminie Bukowsko nie mają możliwości uczestnictwa w aktywnych i zorganizowanych formach spędzania czasu wolnego. Brak możliwości aktywnego spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież**. Dużą trudnością jest **brak organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z terenu gminy Bukowsko**. **Problem ten generowany jest przede wszystkim przez brak miejsca dla takich zorganizowanych spotkań dla dzieci i młodzieży z gminy Bukowsko**. **Badani uważają, że w gminie brakuje dodatkowego instytucjonalnego wsparcia i opieki dla dzieci i młodzieży**. *Młodzież nie ma miejsca na spotkania*. Kolejny z badanych uważa, że problemem jest *Brak w gminie Bukowsko placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży*. Jeden z respondentów wskazał na ten sam problem: *Problemy młodzieży z wykorzystaniem czasu wolnego – brak placówek i ośrodków, które by ten problem potrafiły rozwiązać*. Taki problem przewijał się w wielu rozmowach prowadzonych z respondentami. Zdaniem badanych w gminie Bukowsko *Brakuje dodatkowej (poza szkolnej) opieki nad dziećmi i młodzieżą w wieku szkolnym*. Zdaniem badanych w **gminie Bukowsko nie ma świetlic, które będą pomagały w opiece nad dziećmi i młodzieżą** szczególnie w godzinach i dniach wolnych od zajęć szkolnych. *Brak świetlic i organizacji zajęć dla dzieci i młodzieży zwłaszcza w dni wolne od zajęć szkolnych*. *Brak świetlic dla dzieci w gminie Bukowsko*. Innym problemem, który dotyczy dzieci i młodzieży oraz rodzin z dziećmi jest **brak lub ograniczona możliwość skorzystania w najbliższej okolicy z instytucjonalnej formy opieki nad dziećmi oraz młodzieżą: niewystarczająca ilość miejsc w żłobkach i przedszkolach oraz ośrodkach wychowawczych**. **Ważnym problemem społecznym, który dotyczy rodzin z dziećmi w gminie Bukowsko jest bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych**. Wielu interlokutorów wskazało na obecność w gminie Bukowsko takich właśnie problemów: *Problemy opiekuńczo wychowawcze rodzin z dziećmi*. *Problemem społecznym w gminie Bukowsko są kwestie opiekuńczo – wychowawcze*. *Ważnym problemem jest bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo – wychowawczych*. *Brak odpowiedniej opieki wychowawczej w domu*. W opiniach badanych w

kwestii problemów dotyczących dzieci i młodzieży pojawiła się także **kwestia braków i deficytu w zakresie pomocy psychologicznej kierowanej stricte dla dzieci**. *Brak pomocy psychologicznej dla dzieci w gminie Bukowsko.*

Problemy ludzi starszych mieszkających w gminie Bukowsko.

Ważnym problemem społecznym, który był często podnoszony podczas rozmów z respondentami była **trudna sytuacja ludzi starszych – seniorów mieszkających na terenie gminy Bukowsko**. Zdaniem badanych istotnym problemem jest *samotność ludzi starszych*. W opinii respondentów **samotność ludzi starszych rzutuje na wszystkie aspekty ich codziennego funkcjonowania w życiu społecznym**. *Problemy ludzi starszych i samotnych we wszystkich dziedzinach życia społecznego*. Zdaniem badanych **osoby starsze mieszkające w gminie Bukowsko mają utrudniony dostęp do opieki zdrowotnej a w szczególności do lekarzy specjalistów**. *Utrudniony dostęp do opieki zdrowotnej zwłaszcza dla osób starszych*. Ważnym problemem jest też **trudność w zapewnieniu odpowiedniej całodobowej opieki dla osób starszych**: *Problemy zapewnienia opieki dla osób starszych – opieka całodobowa*. Uczestnicy badania zwrócili również uwagę, na fakt, iż **seniorzy mieszkający w gminie Bukowsko nie mają wielu możliwości do spotkań integrujących ich z młodszymi mieszkańcami gminy Bukowsko**. *W gminie Bukowsko brakuje miejsc spotkań dla różnych grup wiekowych – świetlicy „wielopokoleniowej” – umożliwiającej spotkania przy herbatce, grach planszowych, na warsztatach, prelekcjach*. Problemem jest również **brak dostępu do placówek dedykowanych dla osób starszych ze względu na utrudniony dostęp do nich (duża odległość od miejsca zamieszkania)**.

Wykluczenie komunikacyjne mieszkańców gminy Bukowsko.

Zdaniem badanych przedstawicieli interesariuszy systemu usług społecznych **poszczególne miejscowości gminy Bukowsko nie są dobrze skomunikowane z ważnymi ośrodkami znajdującymi się w gminie Bukowsko, ościennych gminach, powiecie sanockim czy też innych miejscowościach w województwie podkarpackim**. Pomimo wprowadzenia w 2020 roku nowej linii komunikacji miejskiej na trasie Sanok – Bukowsko oraz Sanok – Wola Piotrowa zdaniem badanych **nieadekwatna sieć komunikacji miejskiej, mała liczba połączeń autobusowych powoduje wykluczenie komunikacyjne niektórych grup społecznych (osoby starsze, osoby niepełnosprawne)**. *Wykluczenie komunikacyjne, co*

*powoduje brak swobodnego dostępu do placówek znajdujących się w dużej odległości od miejsca zamieszkania, szczególnie dla osób starszych i niepełnosprawnych. W opinii badanych **brakuje zbiorowej komunikacji dopasowanej do potrzeb mieszkańców gminy Bukowsko: brak transportu adekwatnego do potrzeb mieszkańców. Zdaniem badanych konieczne jest poszerzenie ilości kursów dostępnych dla mieszkańców gminy Bukowsko. Poszerzenie ilości kursów autobusowych***

Problem alkoholizmu i przemocy w rodzinie w gminie Bukowsko.

Inne problemy społeczne, które wskazywane były przez badanych uczestników dotyczyły problemów alkoholizmu oraz przemocy w rodzinie. Zdaniem badanych ważnym problemem **jest alkoholizm, który jest problemem trudnym do diagnozowania.** Oficjalne statystyki zdecydowanie nie odzwierciedlają skali tego problemu. *Problem alkoholizmu i trudność jego diagnozowania. Problemy alkoholizmu zdaniem badanych wywołują inne problemy społeczne, dlatego są najważniejszym problemem społecznym w gminie Bukowsko: alkoholizm, który wywołuje inne problemy.* W opinii respondentów **problem alkoholizmu jest najbardziej widocznym problemem społecznym: problem alkoholizmu, który jest widocznym problemem.** **Drugi ważny problem społeczny, który również jest trudny do diagnozowania to problem przemocy w rodzinie w gminie Bukowsko.** *Problem przemocy w rodzinie, jest problemem, który istnieje, ale jest niewidoczny ponieważ rozgrywa się w domu.* **Ważnym problemem jest brak na terenie gminy Bukowsko punktu konsultacyjno – terapeutycznego, którego zadaniem byłaby pomoc psychologiczna i wsparcie dla osób uzależnionych i członków rodzin z problemem alkoholowym oraz osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, a także osobom znajdującym się w stanie kryzysu psychicznego.** *Brak punktu konsultacyjno – terapeutycznego (otwarty, wielokierunkowy).*

Problem osób niepełnosprawnych w gminie Bukowsko.

Bardzo ważnym problemem społecznym, który wskazywali uczestnicy badania jest problem osób niepełnosprawnych mieszkających na terenie gminy Bukowsko. **Problem dotyczy przede wszystkim odpowiedniego zapewnienia osobom niepełnosprawnym pełnego dostępu do uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym poprzez zapewnienie rehabilitacji społecznej i zawodowej dla osób niepełnosprawnych.** Drugą barierą, która

utrudnia pełną partycypację w życiu społecznym niepełnosprawnych mieszkańców gminy Bukowsko jest wykluczenie komunikacyjne osób niepełnosprawnych. Brak *swobodnego dostępu do placówek znajdujących się w dużej odległości od miejsca zamieszkania szczególnie dla osób niepełnosprawnych.*

Brak poradnictwa specjalistycznego na terenie gminy Bukowsko.

Innym problemem społecznym dostrzeganym przez respondentów uczestniczących w wywiadach pogłębionych jest brak **poradnictwa specjalistycznego w gminie Bukowsko.** *W gminie Bukowsko brakuje poradnictwa specjalistycznego, prawnego, psychologicznego i rodzinnego, które świadczone byłoby osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych.*

Brak zaangażowania społeczności lokalnej w życie gminy Bukowsko.

Ostatnim problemem, który został wskazany przez badanych **to brak lub niska aktywność społeczna, lokalna mieszkańców gminy Bukowsko.** *Mieszkańcy rzadko lub wcale nie angażują się życie gminy Bukowsko.*

Wskazanie działań, które pomogłyby wyeliminować problemy społeczne na terenie gminy Bukowsko.

Uczestnicy wywiadów pogłębionych wskazali także pomysły, działania i inicjatywy, które mogłyby przyczynić się do wyeliminowania lub minimalizowania wskazanych i zdiagnozowanych wcześniej problemów społecznych. Na pytanie jakie działania należy podjąć by wyeliminować wymienione problemy społeczne respondenci przedstawili następujące propozycje:

Działania skierowane dla dzieci i młodzieży z terenu gminy Bukowsko.

Największe grono uczestników badania jako ważny problem społeczny wskazało brak zorganizowanych miejsc spotkań dla dzieci i młodzieży w gminie Bukowsko. W związku z powyższym wiele propozycji rozwiązań tego problemu dotyczyło **potrzeby utworzenia na terenie gminy Bukowsko placówek wsparcia dziennego lub świetlic skierowanych do**

dzieci i młodzieży. *Utworzenie miejsca w którym młodzież mogłaby się spotkać w wolnym czasie.* Zdaniem badanych wskazane jest *Utworzenie świetlic dla dzieci i młodzieży (dziennych).* Kolejna opinia potwierdzająca taką potrzebę: *spotkania integrujące dzieci i młodzieży i utworzenie świetlic.* Badani wskazali także na **konieczność utworzenia świetlic socjoterapeutycznych na terenie gminy Bukowsko: stworzenie świetlicy socjoterapeutycznej.** Kolejna propozycja dotyczyła **organizacja doatkowych zajęć ruchowych dla dzieci i młodzieży w gminie Bukowsko.** *Organizowanie dzieciom zajęć ruchowych, gry w piłkę, ping pong, szachy. Rozgrywki gminne w różnych dyscyplinach.* Zdaniem badanych **konieczne jest zorganizowanie form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież.** *Można coś zorganizować dla dzieci i młodzieży. Można też zrobić drogę rowerową oraz chodnik bo nie ma gdzie iść poboczem.* Wśród proponowanych rozwiązań, które mogłyby przyczynić się **do wyeliminowania problemu braku zorganizowanych form spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież w gminie Bukowsko wymieniono następujące działania:** *sala do integracji sensorycznej, trasy rowerowe, zawody sportowe, wypożyczalnia sprzętu sportowego, skatepark. Utworzenie szkółek sportowych z wykwalifikowanymi trenerami.* **Pojawiły się także propozycje skierowane do dzieci i młodzieży, które uwzględniałyby kontekst terapeutyczny.** Uczestnicy badań wskazali **takie rozwiązania jak:** *logopedia, terapeuta dla dzieci, dogoterapia.* Innym rozwiązaniem problemu braku instytucjonalnych form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 jest **konieczność utworzenia, żłobka, klubu dziecięcego oraz rozszerzenie opieki nad starszymi dziećmi.** *Brak opieki nad dziećmi i młodzieżą w wieku szkolnym, niewystarczająca ilość miejsc w żłobkach i przedszkolach oraz ośrodkach wychowawczych.* **W celu dokładnego zdiagnozowania potrzeb dzieci i młodzieży konieczne jest poznanie ich oczekiwań poprzez organizację spotkań.** *Na początek zorganizować spotkania z młodzieżą wysłuchać ich problemów i w miarę ich możliwości realizować ich potrzeby.* Ostatnim z proponowanych rozwiązań skierowanych do dzieci i młodzieży, które pozwoliłyby wyeliminować część problemów społecznych dotyczących tej grupy społecznej jest **wydłużenie czasu pracy świetlic szkolnych.**

Działania skierowane dla osób starszych terenu gminy Bukowsko.

Ważnym problemem w gminie Bukowsko wskazanym przez uczestników badań jest trudna sytuacja osób starszych mieszkających na terenie gminy. W celu niewielowania problemów,

które dotyczą seniorów mieszkających na obszarze gminy Bukowsko. Wskazano kilka działań i inicjatyw, które mogłyby przyczynić się do wyeliminowania wcześniej zdiagnozowanych problemów. Pierwsza z propozycji to **organizacja pomocy dla osób wymagających opieki w postaci wolontariatu**. *Zorganizować pomoc tzw. wolontariuszy, w skrajniejszych przypadkach tworzyć pomoc indywidualną w części odpłatną.* Za konieczne badani uznali **wprowadzenie lub zwiększenie dostępności do usług rehabilitacyjnych na terenie gminy Bukowsko**. Zasadne wydaje się także **wsparcie osób starszych w zakresie organizacji transportu do lekarzy specjalistów oraz innych instytucji znajdujących się w gminie Bukowsko lub na terenie powiatu sanockiego**: *zapewnienie opieki osobom starszym oraz pomoc przy transporcie np. osób do lekarza czy innych instytucji użyteczności publicznej.* **Działaniem, które warto rozważyć podczas inicjowania nowych usług społecznych jest integracja międzypokoleniowa pomiędzy dziećmi, młodzieżą a seniorami mieszkającymi na terenie gminy Bukowsko**. *Organizacja sportu dzieci i młodzieży z osobami starszymi – nawiązywanie więzi międzypokoleniowych.* Warto także rozważyć inną propozycję jaką jest **rozszerzenie zajęć, wprowadzenie nowych zajęć lub dodatkowych spotkań w ramach funkcjonującego klubu dla seniorów w gminie Bukowsko**. *Kluby dla seniorów – dodatkowe spotkania.*

Działania skierowane dla wszystkich mieszkańców gminy Bukowsko.

Poniżej przedstawiono działania, które mogłyby przyczynić się do niewielowania wcześniej wskazanych problemów społecznych występujących na terenie gminy Bukowsko. Przedstawione inicjatywy skierowane są do wszystkich mieszkańców gminy. Jedną z ciekawszych propozycji jest **adaptacja budynku / budynków będących w posiadaniu Gminy Bukowsko na potrzeby wspólnej integracji mieszkańców**. Taki budynek mógłby służyć do podejmowania inicjatyw skierowanych do wszystkich mieszkańców gminy: **spotkania, prelekcje, zajęcia, zawody itp.** Adaptacja budynku mogłaby zostać wykonana przez mieszkańców gminy, co także sprzyjałoby integracji mieszkańców. *Adaptacja budynku lub części budynku pozostającego w posiadaniu Gminy. Być może adaptacja z wkładem własnym mieszkańców (drobne prace remontowe, wyposażenie, drobne meble, sprzęt, narzędzia, materiały).* Kolejne działania, które skierowane byłyby do wszystkich mieszkańców gminy Bukowsko to **utworzenie placówek wsparcia oraz utworzenie punktów poradnictwa specjalistycznego**. Zdaniem badanych warto **wprowadzić lub rozszerzyć działania z zakresu mediacji społecznej oraz zajęcia terapeutyczne**. Inne działania, które

skierowane byłyby dla rodzin w gminie Bukowsko to: **poradnictwo dla rodzin oraz doksztalcanie rodziców w zakresie wychowania**. Oczekiwanym działaniem przez badanych interesariuszy jest wprowadzenia **darmowych usług psychologa na terenie gminy Bukowsko**. Inne działania, które przyczyniłyby się do ograniczenia problemów społecznych obecnych na terenie gminy Bukowsko **dotyczyły zwiększenia dostępności do usług zdrowotnych i lekarzy specjalistów na terenie gminy: Poszerzenie oferty dostępu do lekarzy specjalistów**. Kolejne inicjatywy wspierające przeciwdziałanie problemom społecznym w gminie Bukowsko to **uruchomienie wolontariatu, utworzenie Domu Pomocy Społecznej oraz utworzenie Warsztatów Terapii Zajęciowej**.

Wskazanie nowych usług społecznych koniecznych do wprowadzenie w gminie Bukowsko.

Uczestnicy badania poproszeni zostali o wskazanie nowych usług społecznych (z zakresu: wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, wsparcia osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i osób w kryzysie bezdomności, opieki nad dziećmi do lat 3, aktywizacji zawodowej, mieszkalnictwa społecznego, chronionego i wspomaganego, reintegracji społeczno - zawodowej, usług zdrowotnych, opiekuńczych, a także wsparcia opiekunów faktycznych), które należy wprowadzić na terenie gminy Bukowsko. Odpowiedzi badanych przypisane zostały do poszczególne usług, które warto wprowadzić w ramach nowopowstałego Centrum Usług Społecznych w gminie Bukowsko.

Nowe usługi skierowane do dzieci i młodzieży w gminie Bukowsko.

Zdaniem uczestników badania zasadne jest wprowadzenie zorganizowanych form opieki nad dziećmi i młodzieżą w postaci placówek wsparcia dziennego / świetlic na terenie gminy Bukowsko. Należy zadbać o placówki, czy świetlice dla dzieci w okresie wakacji. Potwierdzeniem konieczności utworzenia takich placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży, które zapewnią im aktywne spędzanie wolnego czasu są kolejne opinie wyrażone przez uczestników badania: *Świetliceienne (po zakończeniu zajęć w szkole) dla dzieci i młodzieży z możliwością skorzystania z korepetycji) i ofertą aktywnego spędzania czasu wolnego. Istnieje potrzeba utworzenia świetlic oraz placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży. Wskazywana była także potrzeba utworzenia świetlicy terapeutycznej, która jest formą specjalistycznej placówki wsparcia dziennego i koncentruje się na wspieraniu*

rozwoju indywidualnego dzieci i młodzieży w różnych zakresach oraz na pracy z rodziną wychowanka. W celu wsparcia rodziny świetlica taka zapewniać powinna pomoc dzieciom sprawiającym problemy wychowawcze, zagrożonych demoralizacją, przestępczością lub uzależnieniami. **Konieczne wydaje się także organizacja wsparcia także dla najmniejszych dzieci.** *Potrzebne są ośrodki dla młodzieży oraz dla dzieci mniejszych.* **Zasadne jest także ukierunkowanie pomocy dla dzieci i młodzieży z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego:** *Konieczność zwiększenie dostępności pomocy dla dzieci i młodzieży z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego.* **Ciekawym rozwiązaniem jest pomysł wprowadzenia warsztatów dla dzieci i młodzieży w każdej wsi w gminie Bukowsko, które poszerzyłyby dotychczasową ofertę skierowaną do dzieci i młodzieży szkolnej.** *Poszerzenie oferty dla dzieci i młodzieży w każdej wsi (może warsztaty z projektowania, grafity, malowania).* **Zdaniem badanych skutecznym sposobem na rozwiązanie niektórych problemów wychowawczych, jest objęcie kompleksowym wsparciem dzieci poprzez uczenie ich właściwych zachowań.** *Objęcie wsparciem, uczenie właściwych zachowań, metod wychowawczych, dzieci.* **Działaniem integrującym rodziny z dziećmi w gminie Bukowsko może być przedstawienie form wspólnego spędzania czasu i umożliwienie korzystania z nich.** *Przedstawienie form spędzania czasu wolnego rodziców z dziećmi.*

Nowe usługi skierowane do osób starszych i niepełnosprawnych w gminie Bukowsko.

Wiele propozycji nowych usług, które wskazali uczestnicy badania dedykowane są zarówno dla osób starszych jak i dla osób niepełnosprawnych mieszkających na terenie gminy Bukowsko, dlatego część rozwiązań przedstawiono wspólnie dla tych grup społecznych. Pierwsze z zaproponowanych rozwiązań **to organizacja transportu osób niepełnosprawnych i starszych do ośrodków zdrowia i innych miejsc rehabilitacji, spotkań i integracji.** *Pomoc przy transporcie osób niepełnosprawnych, starszych, dojazd do ośrodków zdrowia.* **Ważnym rozwiązaniem mogącym przynieść pozytywne skutki jest organizacja wszechstronnej pomocy (psychologicznej, medycznej i opiekuńczej) ukierunkowanej na osoby niepełnosprawne oraz seniorów mieszkających na terenie gminy Bukowsko.** *Organizacja fachowej pomocy psychologicznej, medycznej i opiekuńczej.* Oczekiwane są także takie działania, które umożliwią seniorom możliwość szybszego skorzystania z usług lekarzy specjalistów na terenie gminy Bukowsko (przede wszystkim: kardiolog, ortopeda). Wśród

nowych usług, które skierowane byłyby do osób starszych pojawiły się **propozycje zwiększenia dostępności do usług rehabilitacyjnych na terenie gminy Bukowsko**. Podobne opinie dotyczyły **ogólnego wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych w postaci usług zdrowotnych**. *Wsparcie dla osób niepełnosprawnych osób starszych – usługi zdrowotne*. Wiele opinii wskazywało na **potrzebę poszerzenia oferty dla osób starszych w postaci Klubu seniora lub miejsc spotkań integrujących osoby starsze mieszkające na terenie gminy Bukowsko**. *Potrzebne są ośrodki dla seniorów. Utworzenie Klubu Seniora*. Uczestnicy wywiadów zwrócili uwagę także na **konieczność rozszerzenia dotychczasowej oferty zdrowotnej i rehabilitacyjnej dedykowanej osobom starszym**. *Poszerzenie oferty usług opieki zdrowotnej i rehabilitacyjnej dla osób starszych*. **W przypadku osób niepełnosprawnych oczekiwane jest wprowadzenie nowych usług i objęcia ich szerszym wsparciem specjalistycznym (psycholog, terapeuta, logopeda, animator czasu wolnego)**. *Zwiększenie dostępności (specjalistów) pracujących z niepełnosprawnymi dziećmi tj. psycholog, terapeuta, logopeda, animator czasu wolnego*. **Interesującą propozycją jest wprowadzenie w gminie Bukowsko funkcji asystenta osoby niepełnosprawnej**. *Asystent osoby niepełnosprawnej*. Ciekawą propozycją **jest utworzenia mieszkania / mieszkań chronionych na terenie gminy Bukowsko**. Takie mieszkanie / mieszkania, które są formą pomocy społecznej przygotowują (pod opieką specjalistów) osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagają te osoby w codziennym funkcjonowaniu. Takie mieszkanie / mieszkania powinny być kierowane do osób mających trudną sytuację życiową, które ze względu na wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu.

Nowe usługi skierowane do osób uzależnionych i doświadczających przemocy w gminie Bukowsko.

W opiniach badanych pojawiło się także kilka propozycji nowych usług, które powinny być kierowane do osób uzależnionych oraz doświadczających przemocy w gminie Bukowsko. Taką nową formą usługi powinno **być utworzenie Punktu konsultacyjno – informacyjnego w gminie Bukowsko**. **Oferta takiego punktu powinna być kierowana do mieszkańców gminy Bukowsko, którzy borykają się z problemami uzależnienia i przemocy w rodzinie**. **W punkcie możnaby zasięgnąć porady terapeuty, prawnika czy psychologa**. *Utworzenie*

punktu konsultacyjno – informacyjnego. Utworzenia punktu konsultacyjno – informacyjnego (prawnik, psycholog itp.). Terapeuta dla osób uzależnionych od alkoholu / narkotyków.

Nowe usługi skierowane do mieszkańców gminy Bukowsko.

Inne propozycje nowych usług społecznych, które kierowane byłyby do szerszego grona mieszkańców gminy Bukowsko to między innymi:

➤ **W zakresie komunikacji i transportu w gminie Bukowsku.**

- ✓ **Inwestycje w lepsze drogi w gminie Bukowsko.** *Można zainwestować w lepsze drogi.*
- ✓ **Zwiększenie częstotliwości kursowania autobusów komunikacji zbiorowej w gminie Bukowsko.** *Komunikacja zbiorowa powinna częściej jeździć.*

➤ **W zakresie ochrony zdrowia w gminie Bukowsku.**

- ✓ *Pełniejszy i szerszy dostęp do lekarzy specjalistów.*
- ✓ *Lepszy dostęp do lekarzy specjalistów na terenie gminy Bukowsko.*
- ✓ *Poszerzenie usług z zakresu specjalistów służby zdrowia.*
- ✓ *Dyżury specjalistów (dentysty), lekarzy.*

➤ **W zakresie dodatkowych zajęć.**

- ✓ *Zajęcia dla kobiet, mam, typu zumba itp.*

➤ **W zakresie rozwoju usług turystycznych.**

- ✓ *Poszerzenie oferty, możliwości związanych z turystyką, inwestowaniem w turystykę.*

IV. Planowany katalog usług społecznych do wdrożenia w ramach pilotażu

Usługi społeczne, są istotną częścią Europejskiego Modelu Społecznego, zwłaszcza w kontekście realizacji Strategii "Europa 2020". Wysoki priorytet takich działań przekłada się na możliwości finansowe jak również nowe regulacje prawne. m.in. jednym z priorytetów inwestycyjnych EFS jest "ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym". Dzięki tym i podobnym rozwiązaniom administracja publiczna na szczeblu lokalnym ma coraz

większe możliwości zwiększania dostępu do usług użyteczności publicznej. Ogólnie rzecz biorąc usługi społeczne oznaczają działania z zakresu:

- 1) polityki prorodzinnej,
- 2) wspierania rodziny,
- 3) systemu pieczy zastępczej,
- 4) pomocy społecznej,
- 5) promocji i ochrony zdrowia,
- 6) wspierania osób niepełnosprawnych,
- 7) edukacji publicznej,
- 8) przeciwdziałania bezrobociu,
- 9) kultury,
- 10) kultury fizycznej i turystyki,
- 11) pobudzania aktywności obywatelskiej,
- 12) mieszkalnictwa,
- 13) ochrony środowiska,
- 14) reintegracji zawodowej i społecznej - podejmowane przez gminę w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej, świadczone w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców.

Diagnoza potrzeb mieszkańców i potencjału usługowego wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych w Gminie Bukowsko zrealizowana została w oparciu o komplementarne i wieloaspektowe badania społeczne przeprowadzone na terenie gminy Bukowsko. W ramach badania wykonano szczegółową analizę danych zastanych (dostępnych dokumentów), która w sposób kompleksowy opisuje gminę Bukowsko, strukturę ludności, procesy społeczne oraz dostępne usługi społeczne. Analizą treści kluczowych dokumentów urzędowych Gminy Bukowsko umożliwiła na wzbogacenie koncepcji badania i zwiększenie trafności procesu wnioskowania. Diagnoza opracowana została także w oparciu o badania z wykorzystaniem metody sondażu przeprowadzonego wśród N=174 mieszkańców gminy Bukowsko (technika CAWI oraz PAPI) oraz metod jakościowych - 17 wywiadów pogłębionych – (technika IDI) z liderami społecznymi oraz przedstawicielami instytucji z zakresu polityki społecznej. Wyniki badań posłużyły do przedstawienia określonych rekomendacji będących odpowiedzią na zdiagnozowane problemy.

Na wstępie zaznaczyć należy, że przeprowadzona diagnoza potrzeb mieszkańców i potencjału usługowego wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych w Gminie Bukowsko w sposób jednoznaczny **wskazuje na potrzebę utworzenie na terenie gminy Bukowsko Centrum Usług Społecznych**. Potrzebę utworzenia Centrum Usług Społecznych w Bukowsku wskazało aż 78,7% badanych mieszkańców gminy Bukowsko, natomiast 74,1% badanych jest zainteresowanych skorzystaniem z nowych usług społecznych realizowanych przez Centrum Usług Społecznych. Potrzeba reorganizacji instytucji pomocy społecznej z nastawieniem na świadczenie usług społecznych została także potwierdzona podczas rozmów z liderami społecznymi oraz przedstawicielami instytucji z zakresu polityki społecznej oraz mieszkańcami gminy Bukowsko podczas spotkań konsultacyjno – informacyjnych.

Powyższe dane stanowią podstawę do rekomendowania utworzenia Centrum Usług Społecznych. Nowo tworzony podmiot, powinien w sposób efektywny zarządzać usługami społecznymi z zakresu wspierania rodziny, wspierania osób starszych, wspierania rodzin i osób z niepełnosprawnościami, wsparcia opiekunów faktycznych, pobudzania aktywności obywatelskiej, reintegracji społeczno-zawodowej, przeciwdziałania bezrobociu, zgodnie z art. 2 pkt 1 Ustawy z dnia 19 lipca 2019r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U.2019.1818) oraz realizować zadania zgodnie z Projektem „Utworzenie Centrum Usług Społecznych w Gminie Bukowsko” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 Oś priorytetowa II, Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji Działanie 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.

Mając na uwadze rekomendacje wynikające z Diagnozy potrzeb mieszkańców i potencjału usługowego wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych w Gminie Bukowsko wprowadza się na terenie Gminy Bukowsko nowe usługi społeczne w następującym zakresie i formach:

- 1. Utworzenie kilku placówek wsparcia dziennego/ świetlic dla dzieci i młodzieży, a także utworzenie placówki socjoterapeutycznej na terenie Gminy Bukowsko, w różnych miejscowościach.**

W przyjętej w 2011 r. ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej placówki wsparcia dziennego stanowią jeden z kluczowych elementów działań na rzecz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Celem pracy placówki wsparcia dziennego jest wsparcie rodziny, poprzez objęcie dziecka opieką i wychowaniem. Placówki mają zapewniać dzieciom z rodzin przeżywających kryzys lub zagrożonych kryzysem pomoc w organizacji czasu wolnego, pokonywania trudności szkolnych, radzenia sobie z zaburzeniami zachowania. Do takich placówek dzieci najczęściej trafiają z powodu trudności w wypełnianiu przez rodziców funkcji opiekuńczo-wychowawczych, często w powiązaniu z ubóstwem i wynikającymi z niego problemami socjalnymi. Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie specjalistycznej – świetlica socjoterapeutyczna: organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne, realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię.

2. Dodatkowe działania skierowane do dzieci i młodzieży w postaci: pomoc psychologiczna, poradnictwo specjalistyczne, wsparcie terapeutyczne, interwencja kryzysowa, działania ukierunkowane na stworzenia miejsc spotkań dla młodzieży, zajęcia rozwijające pasje i zainteresowania (np. sportowe, muzyczne, warsztatowe), animacja czasu wolnego i rozwój wolontariatu.

3. Utworzenie Punktu Konsultacyjno – Terapeutycznego w Gminie Bukowsko, którego zadaniem byłaby pomoc psychologiczna i wsparcie dla osób uzależnionych i członków rodzin z problemem alkoholowym oraz osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, a także osobom znajdującym się w stanie kryzysu psychicznego.

4. Zapewnienie mieszkańcom Gminy Bukowsko doradztwa zawodowego.

Należy wprowadzić działania ukierunkowane aktywizację zawodową oraz reintegrację zawodową młodych osób bezrobotnych oraz osób wchodzących na rynek pracy - realizowanie działań z zakresu doradztwa zawodowego, poradnictwa zawodowego, poruszaniu się na rynku pracy oraz wyznaczania ścieżki edukacyjno – zawodowej.

W ramach możliwości finansowych Gminy Bukowsko rekomenduje się dodatkowe nowe usługi społeczne, tj.:

1. w stosunku do seniorów mieszkających na terenie gminy Bukowsko rekomenduje się wprowadzenie: usług opiekuńczych i asystenckich, opieki wytchnieniowej, teleopieki, poradnictwa specjalistycznego, wsparcia psychologicznego, rehabilitacji, interwencji kryzysowej – dla osób o szczególnych potrzebach oraz spotkania międzypokoleniowe, zajęcia i inicjatywy rozwijające aktywność oraz zagospodarowujące potencjał seniorów, spotkania edukacyjne i profilaktyczne. Zwiększenie liczby i częstotliwości zajęć, wykładów, prelekcji w Klubie Seniora + w Tokarni. W przypadku postępującego procesu starzenia się społeczeństwa ważne byłoby stworzenie infrastruktury wsparcia dla osób starszych, w postaci np. dziennego domu pobytu lub klubu seniora usytuowanego dodatkowo w innej miejscowości.
2. dodatkowe działania skierowane do dzieci i młodzieży w postaci: grupy wsparcia i samopomocowe dla rodzin, terapia integracji sensorycznej, socjoterapia, profilaktyka zdrowotna dla rodziców i dzieci, zajęcia wspierające rozwój dzieci do lat 3 np. w grupach zabawowych; zajęcia dla rodziców i małych dzieci, wspierające rozwój kompetencji rodzicielskich, umiejętności komunikacji i zabawy z dzieckiem (np. w formie Klubu Rodziny czy Klubu Rodzica).

Dotychczas realizowane usługi społeczne przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku będą świadczone nadal w Centrum Usług Społecznych w Bukowsku.

Beneficjentami usług społecznych będą mieszkańcy Gminy Bukowsko.

Nowe usługi społeczne finansowane będą do września 2023r. w ramach projektu pn. *Utworzenie Centrum Usług Społecznych w Gminie Bukowsko ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach POWR*

V. Cele, jakie mają być osiągnięte w ramach działania CUS i sposoby pomiaru stopnia ich osiągnięcia

Celem głównym jaki ma być osiągnięty w ramach działania Centrum Usług Społecznych w Bukowsku (CUS) jest stworzenie nowych rozwiązań w zakresie integracji i rozwoju usług społecznych adresowanych do ogółu mieszkańców, które będą dostosowane do specyfiki Gminy Bukowsko, przy wykorzystaniu CUS, jako nowej jednostki organizacyjnej. Działania te zwiększą dostęp do zintegrowanych usług społecznych na terenie Gminy i będą w oparciu o powstałą diagnozę potrzeb odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnej.

CEL GŁÓWNY

Utworzenie nowych rozwiązań w zakresie integracji i rozwoju usług społecznych adresowanych do ogółu mieszkańców gminy Bukowsko.

Sposób pomiaru:

- podjęcie stosownych uchwał, zarządzeń

Częstotliwość pomiaru:

- raz na kwartał;
- w momencie uchwalenia uchwały i wydania zarządzenia.

Osobą odpowiedzialną za realizację i osiągnięcie celu jest Koordynator projektu.

CEL SZCZEGÓŁOWY 1

Utworzenie dostosowanych do potrzeb Gminy Bukowsko miejsc świadczenia usług społecznych: punkty usług społecznych.

Sposób pomiaru:

- określenie miejsca świadczenia usług społecznych

Częstotliwość pomiaru:

- kwartalnie

Osobą odpowiedzialną za realizację i osiągnięcie celu jest Koordynator projektu.

CEL SZCZEGÓŁOWY 2

Dostosowanie indywidualnych planów usług społecznych do potrzeb osób, które skorzystały z usług dostarczanych przez centrum usług społecznych.

Sposób pomiaru:

- liczba indywidualnych planów usług społecznych

Częstotliwość pomiaru:

- kwartalnie

Osobą odpowiedzialną za realizację i osiągnięcie celu jest Koordynator projektu.

VI. Plan podnoszenia kwalifikacji i nabycia umiejętności przez zespół wdrażający CUS

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Bukowsku jest zatrudnionych:

- kierownik GOPS
- główna księgowa
- trzech pracowników socjalnych w tym jeden starszy pracownik socjalny
- asystent rodziny
- dwóch referentów w dziale świadczeń rodzinnych

Z zatrudnionej kadry dwóch pracowników posiada specjalizację z organizacji pomocy społecznej, dwóch pracowników posiada dyplom z ukończenia specjalizacji z pracy socjalnej z elementami organizacji i zarządzania, dwóch pracowników jest po ukończeniu studiów I stopnia na kierunku praca socjalna, dwóch pracowników ma ukończone studia na kierunku pedagogika, jeden pracownik ma ukończoną resocjalizację. Zgodnie z art.116 Ustawy o Pomocy Społecznej z dnia 12 marca 2004 wszyscy pracownicy GOSP posiadają uprawnienia i kwalifikacje do wykonywania zawodu pracownika socjalnego.

Zgodnie z Dziennikiem Ustaw z dnia 29 kwietnia 2021r poz. 803 o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o ochronie zdrowia psychicznego art. 1 pkt. 32 tj. Ustala się następujące stopnie awansu zawodowego dla pracowników socjalnych:

- 1) starszy pracownik socjalny;
- 2) specjalista pracy socjalnej;
- 3) starszy specjalista pracy socjalnej;
- 4) starszy specjalista pracy socjalnej – koordynator;
- 5) główny specjalista pracy socjalnej.

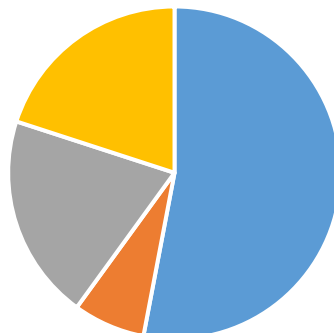
2. Wyższy stopień awansu zawodowego można nadać po spełnieniu warunku odpowiedniego minimalnego poziomu wykształcenia oraz stażu pracy w zawodzie pracownika socjalnego, które ustala się dla:

- 1) starszego pracownika socjalnego – jako wykształcenie wyższe lub studia podyplomowe lub wykształcenie średnie uprawniające, zgodnie z przepisami ustawy, do wykonywania zawodu pracownika socjalnego oraz posiadanie 2-letniego stażu pracy;
- 2) specjalisty pracy socjalnej – jako wykształcenie wyższe lub studia podyplomowe uprawniające, zgodnie z przepisami ustawy, do wykonywania zawodu pracownika socjalnego oraz posiadanie 3-letniego stażu pracy lub jako wykształcenie średnie uprawniające, zgodnie z przepisami ustawy, do wykonywania zawodu pracownika socjalnego i posiadanie specjalizacji I stopnia w zawodzie pracownik socjalny oraz posiadanie 3-letniego stażu pracy;
- 3) starszego specjalisty pracy socjalnej lub starszego specjalisty pracy socjalnej – koordynatora – jako wykształcenie wyższe lub studia podyplomowe uprawniające, zgodnie z przepisami ustawy, do wykonywania zawodu pracownika socjalnego oraz posiadanie 5-letniego stażu pracy lub wykształcenie średnie uprawniające, zgodnie z przepisami ustawy, do wykonywania zawodu pracownika socjalnego i posiadanie specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny oraz posiadanie 5-letniego stażu pracy;
- 4) głównego specjalisty pracy socjalnej – jako wykształcenie wyższe lub studia podyplomowe uprawniające, zgodnie z przepisami ustawy, do wykonywania zawodu pracownika socjalnego i posiadanie specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny oraz posiadanie 6-letniego stażu pracy.

Po przeprowadzeniu ankiet wśród pracowników GOPS Bukowsko 100% pracowników zadeklarowało chęć potrzeby udziału w szkoleniach w ramach utworzenia CUS w Bukowsku. Motywacja do podjęcia szkolenia jest różna wśród pracowników GOPS i ukazuje ją poniższy wykres.

Zwiększenie motywacji do udziału w szkoleniach

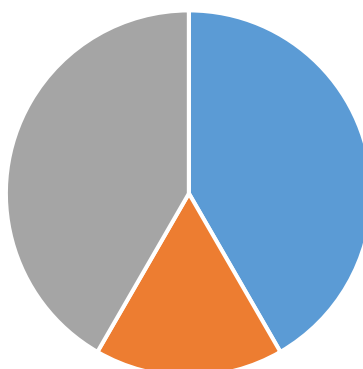

- 1. możliwość podniesienia własnej wiedzy i kompetencji
- 2. szansa na awans
- 3. większe zarobki
- 4. ułatwienie pracy

Największą motywacją wśród pracowników 53% jest możliwość podniesienia własnej wiedzy i kompetencji, kolejną motywacją są większe zarobki jak i ułatwienie pracy z klientami 20% pracowników odpowiedziało na pytanie natomiast szansa na awans jest najmniejszą motywacją wśród pracowników GOPS 7%.

Typ szkoleń w jakich chcieliby wziąć udział pracownicy również jest zróżnicowana:

Najbardziej dogodny typ szkolenia

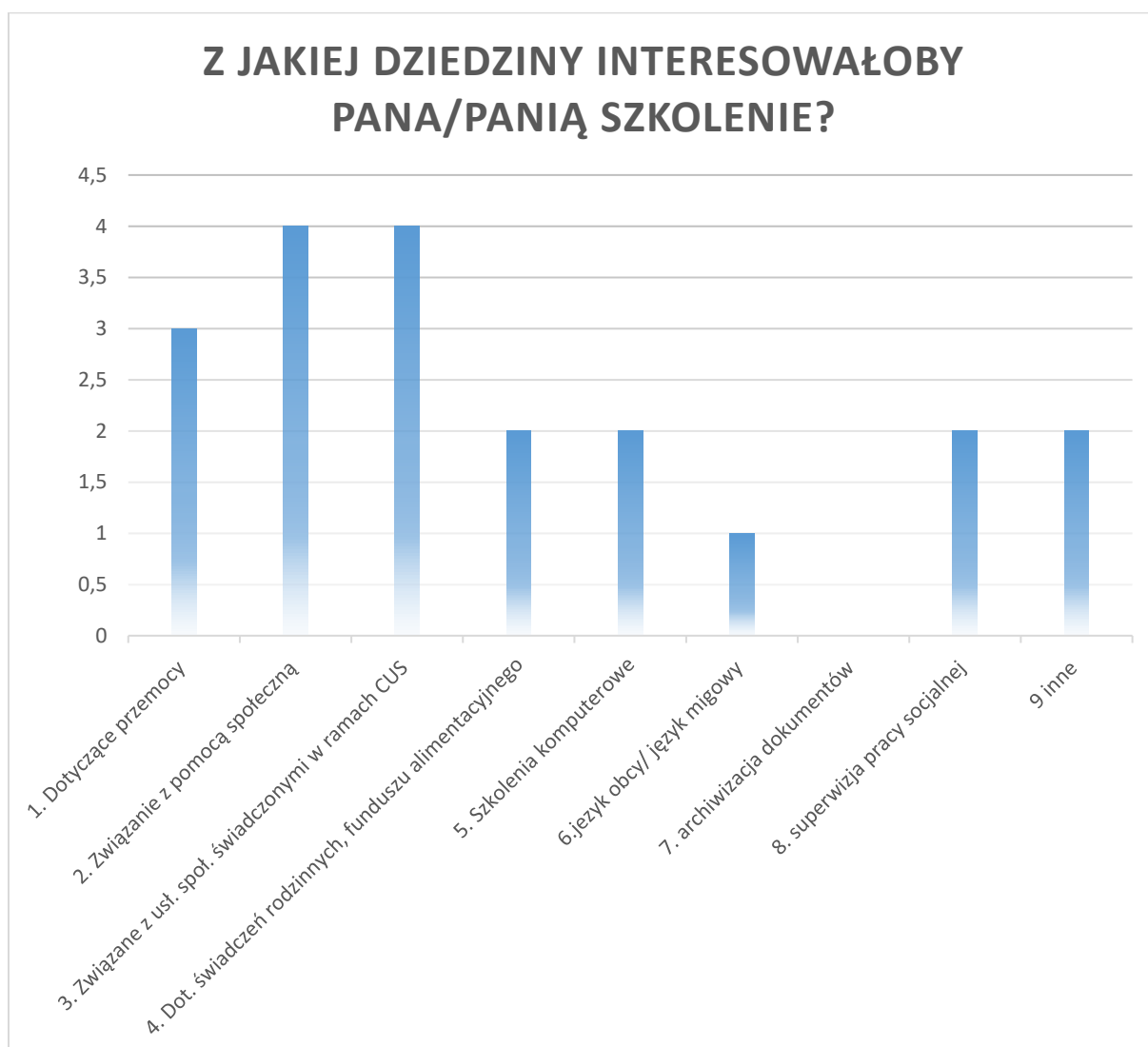

- 1. jednodniowe w siedzibie Urzędu
- 2. jednodniowe w siedzibie instytucji szkoleniowej
- 3. dwudniowe (wyjazdowe) w ośrodku szkoleniowo - wypoczynkowym

Najchętniej pracownicy szkoliliby się w siedzibie Urzędu jak i na wyjeździe do ośrodka szkoleniowo – wypoczynkowego 41% natomiast najmniej chętni są do podejmowania szkoleń w siedzibie instytucji szkoleniowej 18%. Wszyscy pracownicy GOPS są zgodni, że szkolenia powinny się odbywać w tygodniu w godzinach pracy.

Dziedziny szkoleń z jakich chcieliby skorzystać pracownicy GOPS przedstawiają się na poniższym wykresie:

Pracownicy GOPS chcieliby skorzystać z jeszcze innych szkoleń takich jak: stypendia szkolne oraz kontakt przez platformę z PUP oraz ZUS.

Pracownicy OPS-u w ramach powstawania Centrum Usług Społecznych deklarują udział w szkoleniach takich jak: Pomoc Społeczna – Zmiany Prawne, Świadczenia Rodzinne, Fundusz Alimentacyjny, Stypendia Szkolne, szkolenia dla Koordynatora Indywidualnych Planów Pomocy, szkolenie z zarządzania i organizacji usług społecznych

Dyrektor centrum, organizator usług społecznych, koordynator indywidualnych planów usług społecznych oraz organizator społeczności lokalnej muszą posiadać odpowiednie szkolenia, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Szkolenia te organizują Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej. W Dz.U. z 2020 r. pod poz. 664 opublikowano rozporządzenie Ministra Finansów z 30.03.2020r. w sprawie szkoleń dla pracowników centrum usług społecznych.

Rozporządzenie określa minimum programowe szkolenia z zakresu:

- zarządzania i organizacji usług społecznych;
- opracowywania i realizacji indywidualnych planów usług społecznych;
- organizacji społeczności lokalnej.

Minimum programowe obejmuje m.in. następujące moduły z przypisaną im liczbą godzin przeznaczonych na ich realizację, w zależności od zakresu szkolenia:

- CUS jako podmiot lokalnej polityki społecznej – przepisy prawne regulujące powoływanie, organizację i funkcjonowanie centrum;
- problematyka usług społecznych w naukach społecznych (pedagogika, psychologia, nauki o polityce publicznej, nauki o zarządzaniu, nauki socjologiczne, w tym nauki o rodzinie);
- definiowanie usług i ich odbiorców, metody realizacji i zarządzania usługami, tworzenie zintegrowanych lokalnych systemów usług społecznych;
- metody prowadzenia rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych oraz opracowywania diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych, a także działań wspierających;
- usługi społeczne na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców;
- programowanie lokalnej polityki społecznej w obszarze usług społecznych, z uwzględnieniem współpracy międzyinstytucjonalnej;

- zarządzanie zintegrowanym lokalnym systemem usług społecznych, obejmujące planowanie, organizowanie, koordynowanie, realizowanie, monitorowanie i ewaluowanie usług społecznych;
- realizowanie usług społecznych przez centrum usług społecznych przy pomocy publicznych i niepublicznych wykonawców usług społecznych;
- gromadzenie, aktualizowanie i udostępnianie informacji o usługach społecznych realizowanych na obszarze gminy lub gmin – aspekty techniczne związane z rozwijaniem i koordynacją lokalnego systemu usług społecznych;
- opracowywanie diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych;
- praca w bezpośredniej styczności z mieszkańcami – metodyka, z uwzględnieniem zasady podmiotowości oraz radzenia sobie w sytuacjach trudnych;
- korzystanie z informacji o usługach społecznych realizowanych przez centrum usług społecznych oraz dostępnych w centrum działaniach wspierających – aspekty techniczne związane z opracowywaniem indywidualnych planów usług społecznych;
- animacja i aktywizacja społeczności lokalnej oraz praca środowiskowa – aspekty praktyczne;
- kompetencje, zadania i funkcje organizatora społeczności lokalnej jako planisty, organizatora sieci społecznych oraz animatora lokalnego;
- planowanie rozwoju społeczności lokalnej, w tym opracowywanie i aktualizacja planu organizowania społeczności lokalnej;
- metodyka pracy ze społecznością lokalną, z uwzględnieniem wolontariatu, samopomocy, wsparcia sąsiedzkiego oraz współpracy z podmiotami prowadzącymi na obszarze działania centrum usług społecznych animację lokalną lub inne formy pracy środowiskowej;
- doświadczenia ośrodków pomocy społecznej w pracy ze społecznością lokalną;
- gromadzenie informacji o dostępnych dla mieszkańców działaniach wspierających – aspekty techniczne;
- zarządzanie usługami społecznymi w kontekście wielokulturowości, psychologiczne uwarunkowania związane z doświadczeniem migracyjnym;
- rola organizacji pozarządowych w kształtowaniu lokalnego rynku usług społecznych oraz zasady współpracy z partnerami społecznymi.

Preferuje się rozpoczęcie szkoleń dla pracowników Centrum Usług Społecznych w Bukowsku już od czwartego kwartału 2021r.

VII. Promocja i informacja nt. działania CUS w odniesieniu do poszczególnych grup odbiorców usług społecznych oraz opis planowanych do zastosowania metod docierania do potencjalnych odbiorców

Opracowany Program Usług Społecznych będzie udostępniany na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Gminy oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Centrum. Promocja będzie realizowana także przez stronę CUS. Odpowiednio zostaną oznakowane sale i dokumenty. Sprawny system obiegu informacji oraz dokumentacji m.in. dzięki regularnym spotkaniom zespołów, sprawnemu systemowi raportowania i kontaktowania się, gwarantuje szybkość reakcji i trafność podejmowanych działań zaradczych.

W przypadku wystąpienia problemów, decyzję wiążącą podejmuje Dyrektor CUS, który odpowiada za całokształt działań. Informacje rozpowszechnione zostaną różnymi kanałami, w tym przede wszystkim poprzez strony internetowe (Gminy, OPS), portal społecznościowy Facebook oraz w mediach lokalnych.

VIII. Sposób zarządzania CUS

Celem działania Centrum jest podejmowanie działań dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców Gminy Bukowsko w zakresie szeroko rozumianych usług społecznych i koordynowanie tych usług, w tym w szczególności:

- 1) stworzenie zintegrowanego lokalnego systemu usługowego, umożliwiającego uzyskanie dostępu do usług społecznych z różnych obszarów, w kontakcie z jedną instytucją,
- 2) budowanie szerokiego przedziału usług dostępnych dla mieszkańców i zarazem oferowanie spersonalizowanych Indywidualnych Planów Usług Społecznych pozwalających w sposób kompleksowy odpowiadać na potrzeby rodzin,
- 3) aktywowanie i wzmacnianie potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie wsparcia społecznego w postaci działań wolontaryjnych, samopomocowych i sąsiedzkich,
- 4) wypracowanie właściwych relacji między działaniami selektywnymi w ramach pomocy społecznej, a działaniami powszechnymi adresowanymi do ogółu mieszkańców.
- 5) podejmowanie działań wspierających osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Przedmiot działalności Centrum obejmuje koordynację oraz zaspokajanie potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie realizacji zadań, które zostaną wymienione w statucie oraz wynikających z obowiązujących przepisów prawa.

W realizacji działań Centrum współdziała w szczególności z organami administracji rządowej i samorządowej, organizacjami pozarządowymi, organizacjami społecznymi, kościołem katolickim, innymi kościołami i związkami wyznaniowymi, jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej i innymi instytucjami, przedsiębiorcami, osobami fizycznymi.

Centrum prowadzi swoją działalność na podstawie Statutu oraz innych przepisów prawa, a w szczególności:

- 1) ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
- 2) ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- 3) ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
- 4) ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne,
- 5) ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- 6) ustawy z dnia 07 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- 7) ustawy z dnia 04 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,
- 8) ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- 9) ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- 10) ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,

- 11) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- 12) ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych,
- 13) ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- 14) ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
- 15) ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,
- 16) ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska,
- 17) ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
- 18) ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
- 19) ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks Postępowania Administracyjnego,
- 20) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 21) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- 22) ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- 23) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r o przeciwdziałaniu narkomanii,
- 24) ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie,
- 25) ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego ,
- 26) ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji,
- 27) ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Centrum może realizować zadania finansowane lub współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego, a także innych Funduszy Europejskich oraz realizuje programy rządowe wynikające z ustaw. Centrum do realizacji swoich zadań statutowych może podpisywać stosowne porozumienia.

Proponowany system zarządzania w Centrum Usług Społecznych w Bukowsku:

1. Centrum Usług Społecznych w Bukowsku kieruje Dyrektor, który odpowiada za działalność jednostki i reprezentuje ją na zewnątrz.
2. Dyrektora powołuje i odwołuje Wójt Gminy Bukowsko.
3. Dyrektor działa jednoosobowo w ramach upoważnienia udzielonego przez Wójta Gminy Bukowsko.
4. W sprawach finansowych oraz wymagających zaangażowania środków publicznych Dyrektor wykonuje swoje zadania przy pomocy Głównego księgowego.
5. Dyrektor Centrum odpowiada przed Wójtem Gminy Bukowsko za jego działalność, a w szczególności za należyłą organizację pracy oraz prawidłowe i sprawne wykonywanie zadań statutowych.
6. Szczegółową organizację wewnętrzną i strukturę organizacyjną Centrum oraz zakres działania poszczególnych działów/zespołów i zakres zadań, uprawnień i obowiązków pracowników w nich zatrudnionych określa Dyrektor w Regulaminie Organizacyjnym Centrum zatwierdzanym przez Wójta Gminy Bukowsko.

7. Dyrektor wydaje akty wewnętrzne w formie zarządzeń, instrukcji, regulaminów w sprawach dotyczących funkcjonowania Centrum.

8. Centrum jest pracodawcą w rozumieniu Kodeksu pracy.

9. Stosunki pracownicze w Centrum reguluje Regulamin Pracy nadawany zarządzeniem Dyrektora.

10. Dyrektor Centrum składa Radzie Gminy coroczne sprawozdanie z działalności oraz przedstawia potrzeby w zakresie usług społecznych i pomocy społecznej.

11. Dyrektor Centrum składa Wojewodzie sprawozdania z realizacji zadań zleconych oraz przedstawia potrzeby w zakresie pomocy społecznej.

Podczas nieobecności Dyrektora jego obowiązki pełni pracownik do tego upoważniony. Powierzenie obowiązków następuje w drodze pisemnego pełnomocnictwa/upoważnienia udzielonego przez Dyrektora. Osoba wskazana, przy wykonywaniu swoich zadań, działa wyłącznie w granicach określonych pełnomocnictwem udzielonym przez Dyrektora.

W Centrum obowiązuje system zastępstw na wszystkich stanowiskach poza stanowiskiem Głównego Księgowego.

Wzajemne zastępstwa na stanowiskach pracy określają zakresy czynności pracowników.

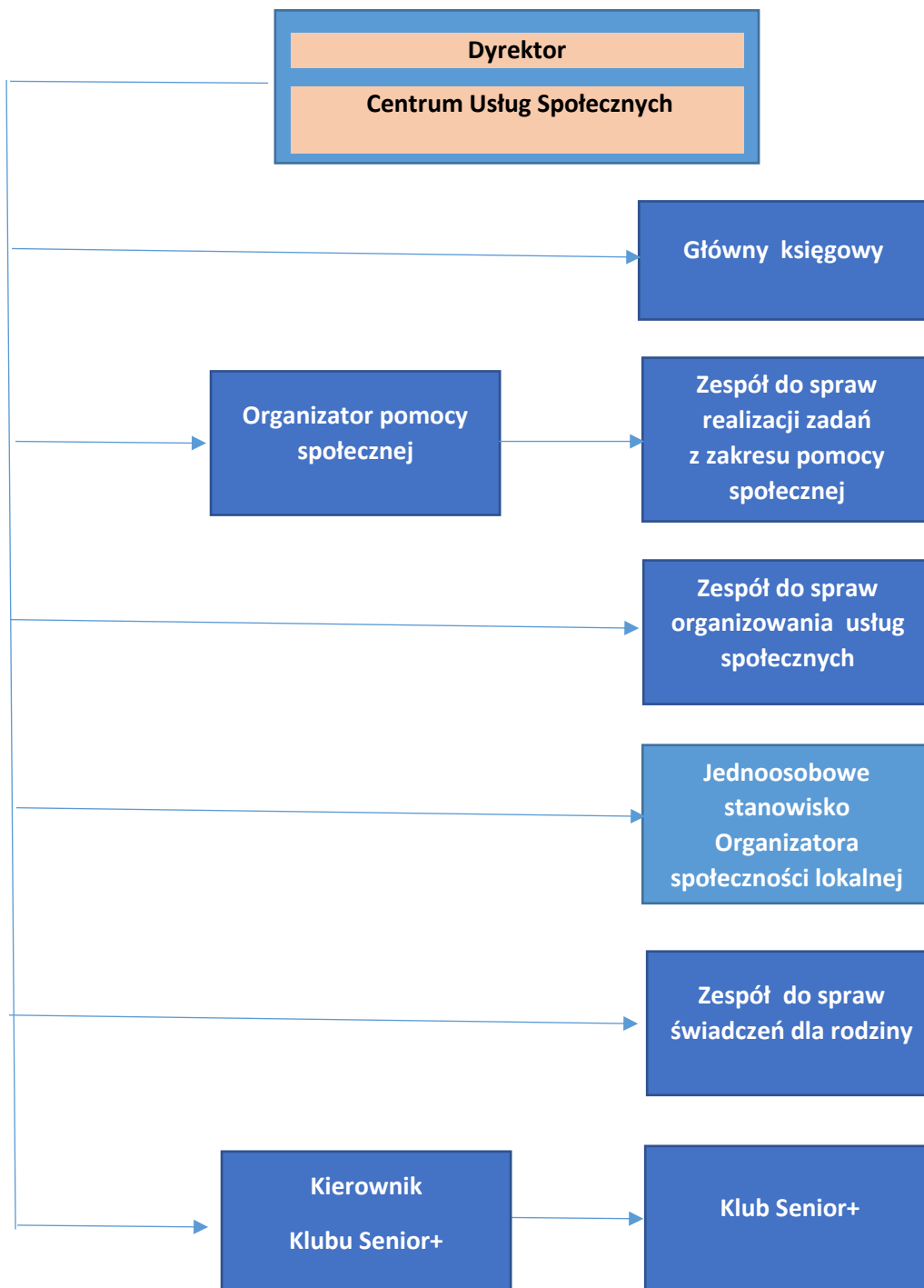
Wszyscy pracownicy Ośrodka ponoszą pełną odpowiedzialność za terminowe i zgodne z obowiązującymi przepisami prawnymi załatwianie powierzonych im spraw. W szczególności pracownik referujący przygotowuje projekt pisma lub decyzji i ponosi pełną odpowiedzialność za:

1. dokładną znajomość obowiązujących przepisów w zakresie swojego działania;
2. dokładne ustalanie stanu faktycznego i prawnego w każdej załatwianej sprawie;
3. dokładne przytoczenie w sprawie wszystkich okoliczności niezbędnych dla podjęcia decyzji zgodnie z wymogami KPA;
4. ścisłe i prawidłowe stosowanie obowiązujących przepisów prawa materialnego i proceduralnego;
5. terminowe załatwianie spraw;
6. należyte rejestrowanie spraw;
7. dbałość o należyte zabezpieczenie, przechowywanie i wykorzystanie materiałów biurowych i wyposażenie Centrum;
8. zakres odpowiedzialności poszczególnych pracowników zależy od rodzaju wykonywanych czynności i zajmowanego stanowiska. Szczegółowe zakresy odpowiedzialności regulują indywidualne zakresy czynności pracowników.

Pracownicy Centrum wykonują swoje obowiązki zgodnie z przydzielonym im zakresem czynności. Prowadzą rejestry i teczki do poszczególnych rodzajów spraw zgodnie z Instrukcją kancelaryjną, jednolitym rzeczowym wykazem akt, instrukcją w sprawie organizacji i zakresu działania składnicy akt.

Proponowana struktura organizacyjna Centrum Usług Społecznych w Bukowsku:

Główny Księgowy podlega bezpośrednio Kierownikowi Ośrodka i prowadzi gospodarkę finansową Ośrodka, za którą ponosi odpowiedzialność.

W skład zespołu do spraw organizowania usług społecznych wchodzi:

- organizator usług społecznych
- koordynatorzy indywidualnych planów usług społecznych w liczbie dostosowanej do potrzeb wynikających z uwarunkowań lokalnych.

W skład zespołu do spraw realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej wchodzi:

- organizator pomocy społecznej,
- specjaliści z zakresu pracy socjalnej, pracy z rodziną oraz inni specjaliści realizujący zadania z zakresu pomocy społecznej, w tym w zakresie integracji społecznej.

W ramach tego zespołu świadczona będzie praca socjalna i asystentura. Centrum zatrudnia pracowników socjalnych zgodnie z zasadami określonymi w art. 110 ust. 11 i 12 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

W skład zespołu do spraw świadczeń rodzinnych wchodzi dwa stanowiska pracy w zakresie zadań:

- świadczeń rodzinnych,
- funduszu alimentacyjnego,
- świadczenia wychowawczego,
- zasiłek dla opiekuna,
- wspieranie kobiet i rodzin „Za życiem”
- stypendia i zasiłki szkole,
- Karta Dużej Rodziny,
- dodatki mieszkaniowe i zasiłki energetyczne,
- wynikających z ustawy prawo ochrony środowiska.

Ponadto Centrum realizuje zadania wynikające z:

- **ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie**

w zakresie obsługi organizacyjno-technicznej Zespołu Interdyscyplinarnego

Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy przede wszystkim integrowanie i koordynowanie działań: Centrum Usług Społecznych w Bukowsku, Gminnej Komisji

Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bukowsku, Powiatowej Komendy Policji w Sanoku, placówek oświatowych w Gminie Bukowsko, placówek ochrony zdrowia oraz organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Bukowsko, Zespołu Kuratorskiego Sądu Rejonowego w Sanoku właściwego dla Gminy Bukowsko, a także specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

- ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii

w zakresie prowadzenia działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu, tj.:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- 4) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- 5) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 131 i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
- 6) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Realizacja powyższych zadań jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego corocznie przez radę gminy, uwzględniającego cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, określone w Narodowym Programie Zdrowia.

Zadania Centrum Usług Społecznych w Bukowsku oraz nowa struktura organizacyjna zostaną wdrażane od 1 września 2021r. natomiast zadania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych od 1 stycznia 2022r.

IX. Pozyskiwanie i zarządzanie informacjami przydatnymi dla potencjalnych klientów CUS

Centrum Usług Społecznych:

- jest animatorem koordynacji instytucji w gminie,
- informuje władze lokalne o potrzebie wprowadzenia modelu,
- przygotowuje diagnozę zasobów usług społecznych, informuje o założeniach modelu i zadaniach instytucji, przedstawia możliwości stworzenia kooperacji instytucji i korzyści płynące ze współpracy dla wszystkich uczestników modelu (w tym mieszkańców),
- jest koordynatorem działań podejmowanych przez pracowników instytucji na rzecz konkretnej osoby/rodziny/grupy, utrzymuje kontakt z koordynatorami działów, monitoruje realizację zadań,
- przekazuje do ROPS informacje o potrzebach, problemach wynikających z działania koordynacji w gminie,
- upowszechnia partnerstwo międzyinstytucjonalne w realizacji działań na rzecz mieszkańców,
- wskazuje rolę współpracy międzyinstytucjonalnej w tworzeniu i realizacji strategii,
- diagnozuje i monitoruje współpracę międzyinstytucjonalną w obszarze pomocy i integracji społecznej w gminie,
- podjęcie działań w sytuacji trudności we wdrażaniu modelu koordynacyjnym na każdym etapie jej funkcjonowania np. poprzez działania mediacyjne, doradcze, szkoleniowe,
- inicjuje współpracę na szczeblu województwa.

X. Założenia Programu usług społecznych w CUS

Usługi społeczne określone w programie usług społecznych będą kierowane do osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców.

Przy opracowywaniu programu usług społecznych gmina wzięła pod uwagę diagnozę potrzeb mieszkańców i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych, opracowaną na potrzeby centrum. Ponadto metodom wypracowania programu służą konsultacje społeczne z władzami samorządowymi, pracownikami jednostek organizacyjnych Gminy oraz konsultacje z mieszkańcami.

Program usług społecznych zawiera, w szczególności:

- 1) nazwę i cel programu
- 2) okres realizacji programu
- 3) opis potrzeb uzasadniających realizację programu
- 4) charakterystykę i przewidywaną liczbę osób objętych programem
- 5) określenie usług społecznych oferowanych w programie
- 6) warunki i tryb kwalifikowania osób zainteresowanych do korzystania z usług społecznych określonych w programie i elementów z tym związanych (opłaty, ulgi, zakres danych osobowych)
- 7) organizację programu, w tym etapy jego realizacji
- 8) sposób monitorowania i oceny programu oraz mierniki efektywności jego realizacji
- 9) budżet programu oraz źródła jego finansowania

Działania CUS i utrzymanie oferty usług społecznych w planowane jest na okres 2,5 letni, następnie podlegać będzie wymaganym modyfikacjom zgodnie z potrzebami mieszkańców Gminy Bukowsko. Program usług społecznych został przygotowany wspólnie z przedstawicielami społeczności lokalnej i poddany konsultacjom publicznym.

XI. Plan organizowania społeczności lokalnej w ramach aktywności CUS

Plan organizowania społeczności lokalnej w ramach aktywności CUS zostanie opracowywany przez organizatora społeczności lokalnej, z uwzględnieniem wniosków wynikających z rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych i działań wspierających i podlegał będzie aktualizacji w przypadku istotnej zmiany tych wniosków.

Plan, zawiera w szczególności:

- 1) opis działań, w tym działań wspierających, służących realizacji planu;
- 2) terminy i sposób realizacji poszczególnych działań w ramach planu.

W ramach sposobów aktywizacji społeczności lokalnej przewiduje się zastosowanie:

1. Środowiskowej pracy socjalnej - działania realizowane przez pracownika socjalnego mające na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.
2. Instrumentów aktywnej integracji - to szereg instrumentów aktywizacyjnych z zakresu aktywizacji zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej stosowanych przy realizacji projektów i programów pomocowych
3. Działań o charakterze środowiskowym - to inicjatywy integrujące, obejmujące między innymi badania, opracowania, analizy, edukację społeczną i obywatelską, spotkania, konsultacje, debaty, organizowanie i inspirowanie do udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach.

Realizatorami zadań wynikających ze sposobów aktywizacji społeczności lokalnej będą:

- Centrum Usług Społecznych,
- Urząd Gminy w Bukowsku,

- pozostałe jednostki organizacyjne i pomocnicze gminy,
- organizacje pozarządowe,
- kościoł,
- osoby fizyczne i prawne.

W ramach planowanych działań zakłada się:

- systematyczne badanie potrzeb i problemów grup oraz społeczności, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- wyszukiwanie i wspieranie lokalnych liderów,
- budowanie lokalnego partnerstwa,
- organizowanie spotkań z grupami docelowymi, w szczególności z grupami osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- organizowanie edukacji społecznej i obywatelskiej,
- inicjowanie i rozwijanie ruchów samopomocowych i obywatelskich,
- promowanie i organizacja wolontariatu,
- wspieranie lokalnych inicjatyw,
- wspieranie istniejących oraz nowopowstających organizacji pozarządowych,
- rzecznictwo interesów osób i grup marginalizowanych oraz organizowanie dla nich wsparcia indywidualnego i grupowego w zakresie wzrostu kompetencji życiowych i umiejętności zawodowych.
- organizowanie i inspirowanie udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym, ekologicznym i turystycznym.
- Wykorzystamy zaangażowanie aktywnych Seniorów z Gminy Bukowsko - nadając im kategorię „wolontariatu osób dojrzałych”, obejmującą osoby w wieku 60 lat i starsze.

XII. Propozycja strukturyzacji indywidualnych planów usług społecznych

Warunki i tryb kwalifikowania osób zainteresowanych korzystaniem z usług oferowanych w Programie określają przepisy 5 rozdz. ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Podstawowym warunkiem korzystania z oferty usług oferowanych przez CUS jest status mieszkańca gminy Bukowsko. Są to osoby zameldowane i/lub zamieszkujące na terenie gminy. Pozostałe warunki i różne tryby kwalifikowania są zdeterminowane specyfiką usługi. Większość usług jest klasyfikowana przez Koordynatorów Indywidualnych Planów Usług Społecznych, jako element Indywidualnych Planów Usług Społecznych

Zakwalifikowanie osoby zainteresowanej zostanie poprzedzone przeprowadzeniem przez koordynatora indywidualnych planów usług społecznych, w porozumieniu z wnioskodawcą, rozpoznaniem indywidualnych potrzeb. Przeprowadzać się je będzie w siedzibie centrum lub w miejscu, w którym przebywa osoba zainteresowana.

Rozpoznanie indywidualnych potrzeb obejmować powinno rozmowę z wnioskodawcą mającą na celu:

- 1) przedstawienie przez wnioskodawcę potrzeb w zakresie usług społecznych;
- 2) ustalenie rodzaju usług społecznych, z których korzysta osoba zainteresowana, oraz form i trybu korzystania z tych usług;
- 3) ocenę zasadności i możliwości udzielenia osobie zainteresowanej usług społecznych objętych wnioskiem oraz podjęcia działań wspierających osobę zainteresowaną, z uwzględnieniem wniosków wynikających z rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych;
- 4) poinformowanie o opłacie za usługi społeczne określone w programie usług społecznych, osobach uprawnionych do uzyskania ulg w opłacie za usługi społeczne i wysokości tych ulg.

Na podstawie rozpoznania indywidualnych potrzeb koordynator indywidualnych planów usług społecznych, w uzgodnieniu z wnioskodawcą, opracuje indywidualny plan usług społecznych,

wskazujący usługi społeczne odpowiadające na potrzeby osoby zainteresowanej określone w programie lub programach usług społecznych lub przekazać wniosek do rozpatrzenia przez:

- 1) zespół lub stanowisko w centrum albo
- 2) urząd gminy lub inną jednostkę organizacyjną gminy - jeżeli usługi społeczne objęte wnioskiem mieszczą się w zakresie usług społecznych realizowanych przez ten zespół, stanowisko, urząd gminy lub inną jednostkę organizacyjną gminy.

Elementy indywidualnego planu usług społecznych:

- 1) wskazanie usług społecznych, określonych w programie lub programach usług społecznych, odpowiadających na potrzeby osoby zainteresowanej;
- 2) sposób realizacji indywidualnego planu usług społecznych, w szczególności wskazanie harmonogramu realizacji usług społecznych, podmiotów wykonujących te usługi oraz miejsca ich wykonywania. Indywidualny plan usług społecznych opracowuje się w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia wystąpienia z wnioskiem, na okres niezbędny do realizacji usług społecznych wynikających z rozpoznania indywidualnych potrzeb, nie dłużej jednak niż na rok.

Indywidualny plan usług społecznych jest zatwierdzany przez dyrektora centrum. Indywidualny plan usług społecznych może być aktualizowany przez koordynatora indywidualnych planów usług społecznych, w uzgodnieniu z wnioskodawcą, w szczególności w przypadku zmiany potrzeb osoby korzystającej z usług społecznych lub przyjęcia przez gminę nowego programu usług społecznych.

XIII. Sposoby testowania oraz określenie rezultatów testowania

Pakiet produktów powstałych w wyniku testowania rozwiązania modelowego:

- 1) schemat organizacyjny i procedury działania CUS,
- 2) zalecane szkolenia dla pracowników CUS (z uwzględnieniem szkoleń wskazanych w Ustawie), zalecane wyposażenie CUS,
- 3) metody i techniki wykorzystywane w diagnozie potrzeb mieszkańców w zakresie usług społecznych oraz potencjału lokalnych usługodawców,
- 4) zalecane metody i narzędzia pracy kadr CUS z mieszkańcami, w tym w zakresie metodyki tworzenia indywidualnych planów usług społecznych (IPUS),
- 5) zasady współpracy CUS z partnerami, w tym tworzenia partnerstw lokalnych (jeśli są tworzone),
- 6) narzędzia do oceny skuteczności i efektywności funkcjonowania CUS.

Zostanie przedłożony Plan działań ukierunkowanych na utrzymanie i rozwinięcie efektów fazy testowania.

XIV. Plan i sposób monitorowania usług świadczonych w ramach CUS (z uwzględnieniem opinii mieszkańców członków społeczności lokalnych m.in. o jakości świadczonych usług), w tym zapewnienie dostarczania danych na potrzeby ewaluacji, która będzie realizowana poza projektem

Zadaniem monitoringu jest sprawdzenie, czy robione jest wszystko, by cele powołania CUS zostały osiągnięte, czy stosowane są optymalne rozwiązania, czy podjęte są właściwe decyzje. Monitoring i ewaluacja pozwalają skoordynować kolejne działania tak, by jak najlepiej wykorzystywać ograniczone środki, które są do dyspozycji w pomocy społecznej i innych resortach. W celu pełniej obiektywności zaleca się wyłonienie zewnętrznego podmiotu do przeprowadzenia Monitoringu oraz stworzenia raportu z Modyfikacją usług świadczonych w ramach CUS. Monitoring przebiegu testowania, prowadzony będzie równolegle do realizacji usług społecznych. Ewaluacja pozwala na zebranie informacji na temat jakości i adekwatności osiągniętych wyników. To najlepszy sposób na to, aby sprawdzić, czy centrum odpowiada na faktyczne potrzeby danej grupy osób i jego cel jest zrealizowany poprawnie. Ewaluacja pomaga również podnieść jakość przyszłych inicjatyw. W trakcie badania można bowiem również zidentyfikować najsłabsze punkty, by w przyszłości je ulepszyć. W oparciu o wyniki przeglądu zostaną wypracowane wnioski z realizacji usług świadczonych w ramach CUS.

MONITORING usług świadczonych w ramach CUS polegać będzie głównie na kontroli zajęć (wizytacje) poprzez dzienniki zajęć i listy obecności; opracowane w następstwie prowadzenia zajęć raporty, karty pracy. Ma on na celu kontrolowanie nieprzewidzianych czynników oraz wydarzeń, mających kluczowe znaczenie dla realizacji celów CUS. Na bieżąco powinno się monitorować stan realizacji projektu, sytuację panującą w społeczności lokalnej, wzajemne interakcje pomiędzy projektem a społecznością lokalną, a także na podstawie analizy owych czynników podejmować szereg działań zaradczych, mających na celu kompensowanie stwierdzonych niedociągnięć i problemów.

Po zakończeniu realizacji programu usług społecznych gmina sporządza informację z realizacji programu usług społecznych. Informacja, ta będzie zawierać:

- 1) nazwę programu;
- 2) okres realizacji programu;

- 3) przewidywaną liczbę osób objętych programem oraz liczbę osób, które skorzystały z usług społecznych określonych w programie, w podziale na poszczególne usługi;
- 4) opis stopnia realizacji programu;
- 5) wyniki monitorowania realizacji programu i ocenę programu w oparciu o mierniki efektywności realizacji programu;
- 6) koszty realizacji programu;
- 7) listę wykonawców poszczególnych usług społecznych określonych w programie.

Informacja, zostanie udostępniana na stronie Biuletynu Informacji Publicznej urzędu gminy oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej centrum, w terminie 4 miesiące od zakończenia realizacji programu usług społecznych.

Realizacja indywidualnego planu usług społecznych będzie na bieżąco monitorowana przez koordynatora indywidualnych planów usług społecznych, który opracował plan. Po zakończeniu realizacji indywidualnego planu usług społecznych koordynator indywidualnych planów usług społecznych przeprowadza z osobą objętą indywidualnym planem usług społecznych rozmowę podsumowującą realizację tego planu. Na podstawie informacji uzyskanych w toku monitorowania realizacji indywidualnego planu usług społecznych oraz rozmowy podsumowującej koordynator indywidualnych planów usług społecznych sporządza opis przebiegu i rezultatów tego planu. Opis dołączany jest do akt sprawy. Organizator usług społecznych, co najmniej raz na 6 miesięcy, dokonuje podsumowania realizacji indywidualnych planów usług społecznych i przedstawia to podsumowanie dyrektorowi centrum oraz organizatorowi społeczności lokalnej. Organizator usług społecznych, co najmniej raz na 3 miesiące, organizuje spotkanie koordynatorów indywidualnych planów usług społecznych, służące omówieniu realizacji indywidualnych planów usług społecznych oraz współpracy z wykonawcami usług społecznych, o których mowa w art. 7 ust. 2. W spotkaniu mogą uczestniczyć, na zaproszenie organizatora usług społecznych, przedstawiciele wykonawców usług społecznych.

XV. Pakiet dokumentów, które powstaną w wyniku testowania założonego w projekcie modelu CUS

- dokumenty założycielskie;
- uchwały/zarządzenia;
- regulamin organizacyjny CUS;
- dokument dotyczący trwałości CUS;
- raport z diagnozy potrzeb społeczności lokalnej;
- program usług społecznych (PUS) przyjęty uchwałą Rady Gminy;
- indywidualne plany usług społecznych wraz z rejestrem;
- lista beneficjentów;
- umowy i protokoły odbioru usług społecznych;
- umowy na powierzenie realizacji usług społecznych.

Pakiet produktów powstałych w wyniku testowania rozwiązania modelowego:

- 1) schemat organizacyjny i procedury działania CUS,
- 2) zalecane szkolenia dla pracowników CUS (z uwzględnieniem szkoleń wskazanych w Ustawie), zalecane wyposażenie CUS,
- 3) metody i techniki wykorzystywane w diagnozie potrzeb mieszkańców w zakresie usług społecznych oraz potencjału lokalnych usługodawców,
- 4) zalecane metody i narzędzia pracy kadr CUS z mieszkańcami, w tym w zakresie metodyki tworzenia indywidualnych planów usług społecznych (IPUS),
- 5) zasady współpracy CUS z partnerami, w tym tworzenia partnerstw lokalnych (jeśli są tworzone),
- 6) wskaźniki do oceny skuteczności i efektywności funkcjonowania CUS.

XVI. Plan finansowy

Centrum prowadzi gospodarkę finansową na zasadach określonych w przepisach prawa dla jednostek budżetowych i dysponuje odrębnymi rachunkami bankowymi. Podstawą gospodarki finansowej Centrum stanowi roczny plan finansowy dochodów i wydatków opracowany na podstawie uchwały budżetowej Rady Gminy Bukowsko

Działalność Centrum finansowana jest z:

- a) środków budżetu Gminy,
- b) z dotacji celowych budżetu państwa na realizację zadań zleconych i własnych Gminy,
- c) innych prawem dopuszczalnych źródeł.

Pobrane dochody Centrum odprowadza na rachunek dochodów budżetu Gminy Bukowsko. Mienie Centrum stanowi własność Gminy Bukowsko. Centrum może przyjmować i gromadzić dary rzeczowe oraz dysponować nimi zgodnie z wolą i wskazaniem ofiarodawców.

Budżet i możliwe źródła finansowania CUS w roku 2021:

1. wydatki na działalność podstawowa: 4.500.000,00 zł
(pomoc społeczna- zasiłki, wynagrodzenia pracowników , opłaty za usługi prawne, czynsz i utrzymanie budynku, media, świadczenia rodzinne, świadczenia wychowawcze).
2. Projekty współfinansowane ze środków europejskich realizowane przez CUS: 238.582,80

Budżet i szacunkowe źródła finansowania CUS w roku 2022:

1. wydatki na działalność podstawowa: 12.000.000,00 zł
(pomoc społeczna- zasiłki, wynagrodzenia pracowników , opłaty za usługi prawne, czynsz i utrzymanie budynku, media, świadczenia rodzinne, świadczenia wychowawcze).
2. Projekty współfinansowane ze środków europejskich realizowane przez CUS: 508.002,00 zł

Budżet i szacunkowe źródła finansowania CUS w roku 2023:

- 1) wydatki na działalność podstawowa: 12.000.000,00 zł
(pomoc społeczna- zasiłki, wynagrodzenia pracowników , opłaty za usługi prawne, czynsz i utrzymanie budynku, media, świadczenia rodzinne, świadczenia wychowawcze).
1. Projekty współfinansowane ze środków europejskich realizowane przez CUS: 403.947,60 zł

XVII. Podział zadań i obowiązków nowo tworzonych stanowisk pracy w związku z przekształceniem Ośrodka Pomocy Społecznej w Bukowsku w Centrum Usług Społecznych w Bukowsku

Centrum będzie realizować zadania:

- 1) wszystkie zadania, realizowane dotychczas przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku,
- 2) nierealizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku do dnia utworzenia Centrum zadania z zakresu:
  - a) wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w ramach tworzenia, nadzoru nad placówkami wsparcia dziennego,
  - b) promocji i ochrony zdrowia poprzez rozwiązywanie problemów alkoholowych w społeczności lokalnej oraz przeciwdziałanie narkomanii (Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych),
  - c) przeciwdziałania bezrobociu, reintegracji zawodowej i społecznej poprzez usługi w zakresie doradztwa zawodowego i reintegracji zawodowej,
  - d) pomocy społecznej w zakresie poradnictwa specjalistycznego (np. prawnego, psychologicznego) realizowanego w ramach Punktu Informacyjno Konsultacyjnego,
  - e) przyznawania i wypłacania dodatków mieszkaniowych,
  - f) przyznawania i wypłacania dodatków energetycznych,
  - g) organizowania społeczności lokalnej.

Pracownicy dotychczas zatrudnieni w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Bukowsku stają się pracownikami Centrum Usług Społecznych w Bukowsku.

Do zadań centrum należeć będzie, w szczególności:

1. zaspokajanie potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych przekazanych do realizacji centrum, w tym określonych w programie usług społecznych;
2. prowadzenie rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych;
3. opracowywanie diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych;
4. realizowanie programu usług społecznych, w tym kwalifikowanie osób zainteresowanych do korzystania z usług społecznych określonych w programie usług społecznych oraz opracowywanie i monitorowanie realizacji indywidualnych planów usług społecznych;

5. realizowanie innych niż usługi społeczne zadań przekazanych do realizacji centrum, w tym zadań z zakresu pomocy społecznej, w przypadku, o którym mowa w art. 9 ust. 2 pkt 1 oraz ust. 3 pkt 1;
6. podejmowanie działań na rzecz integracji i wspierania rozwoju wspólnoty samorządowej z wykorzystaniem potencjału tej wspólnoty, w tym organizowanie działań samopomocowych, wolontaryjnych i sąsiedzkich stanowiących uzupełnienie usług społecznych (działania wspierające);
7. opracowywanie standardów jakości usług społecznych określonych w programie usług społecznych, w przypadku braku określenia tych standardów w obowiązujących przepisach, oraz ich wdrażanie;
8. podejmowanie działań na rzecz rozwoju i koordynacji usług społecznych, w tym przez nawiązywanie współpracy z organami administracji publicznej, organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, podmiotami wykonującymi działalność leczniczą w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej oraz osobami fizycznymi i prawnymi;
9. gromadzenie, aktualizowanie i udostępnianie informacji o usługach społecznych realizowanych na obszarze gminy tworzącej centrum oraz gminy będącej stroną porozumienia, o którym mowa w art. 10 pkt 2, lub porozumienia, o którym mowa w art. 15.

W celu realizacji zadania, o którym mowa w ust. 1 pkt 9 ustawy o realizowaniu usług społecznych przez CUS, urząd gminy i inne jednostki organizacyjne gminy tworzącej centrum oraz gminy będącej stroną porozumienia, o którym mowa w art. 10 pkt 2, lub porozumienia, o którym mowa w art. 15, są obowiązane do informowania na bieżąco centrum o realizowanych usługach społecznych oraz programach, w ramach których realizowane są usługi społeczne.

Przy wykonywaniu zadań centrum:

- 1) oferuje określone usługi społeczne wszystkim osobom uprawnionym (zasada powszechności);
- 2) ma na względzie dobro osób korzystających z usług społecznych, w szczególności potrzebę respektowania poczucia ich podmiotowości i bezpieczeństwa (zasada podmiotowości);
- 3) zachowuje standardy jakości usług społecznych (zasada jakości);
- 4) zmierza do zapewnienia usług społecznych jak najpełniej odpowiadających na potrzeby wspólnoty samorządowej, z uwzględnieniem różnych faz życia oraz sytuacji rodzin (zasada kompleksowości);
- 5) współpracuje z organami administracji publicznej, organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, podmiotami wykonującymi

- działalność leczniczą w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej oraz osobami fizycznymi i prawnymi (zasada współpracy);
- 6) mając na względzie potrzeby wspólnoty samorządowej, podejmuje działania zmierzające do rozszerzenia oferty usług społecznych, przy wykorzystaniu potencjału podmiotów realizujących usługi społeczne na obszarze działania centrum (zasada pomocniczości);
  - 7) dąży do wzmocnienia więzi społecznych oraz integracji i rozwoju wspólnoty samorządowej (zasada wzmacniania więzi społecznych).

Współpraca urzędu gminy i innych jednostek organizacyjnych gminy tworzącej centrum odbywa się z uwzględnieniem suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności.

Do zadań Dyrektora centrum należy w szczególności:

- 1) kierowanie pracami centrum i reprezentowanie centrum na zewnątrz;
- 2) zatwierdzanie opracowywanych przez organizatora usług społecznych standardów jakości usług społecznych;
- 3) zatwierdzanie indywidualnych planów usług społecznych i ich aktualizacji;
- 4) opracowywanie rocznego planu działalności centrum;
- 5) opracowywanie sprawozdania z działalności centrum za poprzedni rok kalendarzowy;
- 6) sprawowanie zarządu mieniem centrum;
- 7) prowadzenie gospodarki finansowej centrum.

Dyrektorem centrum może być osoba, która:

- 1) ma wykształcenie wyższe;
- 2) ma co najmniej 3-letnie doświadczenie na stanowisku kierowniczym w podmiotach wykonujących podobne usługi ;
- 3) ukończyła specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej lub uzyskała tytuł specjalisty w dziedzinie zdrowia publicznego, lub ukończyła studia podyplomowe w zakresie organizacji lub zarządzania w ochronie zdrowia;
- 4) ukończyła szkolenie z zakresu zarządzania i organizacji usług społecznych;
- 5) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe lub wobec której nie wydano prawomocnego wyroku warunkowo umarzającego postępowanie karne w sprawie popełnienia przestępstwa umyślnego ściganego z oskarżenia publicznego lub umyślnego przestępstwa skarbowego.

Do zadań organizatora usług społecznych należy w szczególności:

- 1) organizowanie usług społecznych realizowanych przez centrum;
- 2) prowadzenie na bieżąco rozeznania:
  - a) potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych,
  - b) potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie organizowania usług społecznych;

- 3) podejmowanie działań w celu rozwijania oraz koordynacji lokalnego systemu usług społecznych, w tym nawiązywanie współpracy z organami administracji publicznej, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami, na obszarze działania centrum;
- 4) opracowywanie standardów jakości usług społecznych określonych w programie usług społecznych, w przypadku braku określenia tych standardów w obowiązujących przepisach.

Organizatorem usług społecznych może być osoba, która:

- 1) ma wykształcenie wyższe;
- 2) ma co najmniej 2-letnie doświadczenie na stanowisku kierowniczym w podmiotach wykonujących podobne usługi z zakresu;
- 3) ukończyła odpowiednie szkolenia;
- 4) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe lub wobec której nie wydano prawomocnego wyroku warunkowo umarzającego postępowanie karne w sprawie popełnienia przestępstwa umyślnego ściganego z oskarżenia publicznego lub umyślnego przestępstwa skarbowego.

Organizatorem usług społecznych w Gminie Bukowsko będzie Dyrektor Centrum.

Do zadań koordynatora indywidualnych planów usług społecznych należy, w szczególności:

- 1) przeprowadzanie rozpoznania indywidualnych potrzeb osoby zainteresowanej skorzystaniem z usług społecznych określonych w programie usług społecznych, zwanego dalej "rozpoznaniem indywidualnych potrzeb";
- 2) opracowywanie indywidualnych planów usług społecznych i ich aktualizacji;
- 3) monitorowanie realizacji indywidualnych planów usług społecznych;
- 4) koordynowanie usług społecznych udzielanych w ramach indywidualnych planów usług społecznych;
- 5) przeprowadzanie z osobami objętymi indywidualnymi planami usług społecznych rozmów podsumowujących realizację tych planów.

Koordynatorem indywidualnych planów usług społecznych może być osoba, która:

- 1) spełnia wymogi przewidziane do wykonywania zawodu pracownika socjalnego;
- 2) ma co najmniej 2-letnie doświadczenie w świadczeniu pracy socjalnej;
- 3) odbyła szkolenie z zakresu opracowywania i realizacji indywidualnych planów usług społecznych;
- 4) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe lub wobec której nie wydano prawomocnego wyroku warunkowo umarzającego postępowanie karne w sprawie

popęlnienia przestępstwa umyślonego ściganego z oskarżenia publicznego lub umyślonego przestępstwa skarbowego.

Do zadań koordynatora indywidualnych planów usług społecznych będzie należeć, w szczególności:

- 1) przeprowadzanie rozpoznania indywidualnych potrzeb osoby zainteresowanej skorzystaniem z usług społecznych określonych w programie usług społecznych, zwanego dalej rozpoznaniem indywidualnych potrzeb
- 2) opracowywanie indywidualnych planów usług społecznych i ich aktualizacji;
- 3) monitorowanie realizacji indywidualnych planów usług społecznych;
- 4) koordynowanie usług społecznych udzielanych w ramach indywidualnych planów usług społecznych;
- 5) przeprowadzanie z osobami objętymi indywidualnymi planami usług społecznych rozmów podsumowujących realizację tych planów.
- 6) współpraca z każdą komórką organizacyjną CUS

Do zadań organizatora pomocy społecznej należy w szczególności organizowanie wykonywania przez centrum zadań z zakresu pomocy społecznej.

Do zadań organizatora społeczności lokalnej należy w szczególności:

- 1) prowadzenie na bieżąco rozeznania:
  - a) potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie działań wspierających,
  - b) potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie działań wspierających;
- 2) opracowywanie, w oparciu o wnioski wynikające z rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie działań wspierających, planu organizowania społeczności lokalnej i jego aktualizacji oraz realizacja tego planu;
- 3) podejmowanie działań w celu aktywizacji wspólnoty samorządowej, w szczególności organizowanie działań wspierających;
- 4) inicjowanie innych niż określone w pkt 3 działań zmierzających do wzmocnienia więzi społecznych i integracji wspólnoty samorządowej;
- 5) współpraca z podmiotami prowadzącymi na obszarze działania centrum animację lokalną lub inne formy pracy środowiskowej.

Organizatorem społeczności lokalnej może być osoba, która:

- 1) ma wykształcenie wyższe;
- 2) ma co najmniej 2-letnie doświadczenie w zakresie prowadzenia animacji lokalnej lub innych form pracy środowiskowej, w tym pracy ze społecznością lokalną;
- 3) uzyskała II stopień specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny w zakresie specjalności praca socjalna ze społecznością lokalną lub odbyła szkolenie z zakresu organizacji społeczności lokalnej;
- 4) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe lub wobec której nie wydano

prawomocnego wyroku warunkowo umarzającego postępowanie karne w sprawie popełnienia przestępstwa umyślnego ściganego z oskarżenia publicznego lub umyślnego przestępstwa skarbowego.

XVIII. Zasady współpracy między jednostkami zajmującymi się świadczeniami i usługami

CUS planuje działać w oparciu o zasady współpracy, pomocniczości i wzmocnienia więzi społecznych. Współpraca, odbywać się będzie z uwzględnieniem suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności. Zasada współpracy oznacza współpracę z organami administracji publicznej, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami, mając na względzie potrzeby wspólnoty samorządowej. Projekt współpracy merytorycznej przy przeprowadzeniu pilotażu rozwiązań przewidzianych w ustawie z dnia 19 lipca 2019r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych dostosowanych do zdiagnozowanych potrzeb obejmował będzie porozumienie z instytucjami zajmującymi się badaniem i analizowaniem rynku pracy, centrami zdrowia na szczeblu powiatu, jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej na szczeblu powiatowym (PCPR), wojewódzkimi jednostkami organizacyjnymi.

Zasada pomocniczości oznacza, podejmowanie działania zmierzającego do rozszerzenia oferty usług społecznych, przy wykorzystaniu potencjału podmiotów realizujących usługi społeczne na obszarze działania centrum.

Zasada wzmocnienia więzi społecznych oznacza dążenie do wzmocnienia więzi społecznych oraz integracji i rozwoju wspólnoty samorządowej.

Na terenie gminy działają stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, które obok sektora publicznego i prywatnego są trzecim sektorem działającym na rzecz dobra publicznego. Stanowią bazę dla rozwoju lokalnych społeczności. Zrzeszają najaktywniejszych i najbardziej wrażliwych na sprawy społeczne obywateli danego środowiska. Podejmują cenne działania dla dobra mieszkańców oraz integrują i aktywizują społeczność lokalną. Stanowią znakomite uzupełnienie działań podejmowanych przez lokalne samorządy. Współpraca jednostek samorządowych z organizacjami pozarządowymi stwarza szansę na lepsze zorganizowanie wspólnego celu, jakim jest poprawa jakości życia mieszkańców gminy.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi sprzyja bardziej efektywnemu, szybszemu, ale także tańszemu sposobowi rozwiązywania różnorodnych problemów, które dotyczą mieszkańców gminy Bukowsko. Trzeba pamiętać, że podejmując współpracę z organizacjami pozarządowymi należy wybierać te rzetelne zatrudniające profesjonalistów i mogące pochwalić

się efektami swojej działalności. W przyszłości CUS winien wyjść naprzeciw różnego rodzaju przedsiębiorstwom ekonomii społecznej, jako współpracę z już istniejącymi na terenie miasta i gminy, ale także utworzenie nowych przedsiębiorstw ekonomii społecznej, np. spółdzielni socjalnej, która to mogłaby przejąć zadanie własne gminy dotyczące organizowania usług opiekuńczych dla osób starszych, chorych, którzy nie są w stanie sami prowadzić gospodarstwa domowego.

Podczas wywiadów indywidualnych z interesariuszami usług społecznych z Gminy Bukowsko w zakresie sugerowania rodzaju współpracy z Centrum Usług Społecznych w Bukowsku celem prawidłowej koordynacji usług społecznych dla mieszkańców gminy Bukowsko zaproponowano następujące rodzaje współpracy:

- ✓ *Współpraca Centrum Usług Społecznych w Bukowsku z organizacjami społecznymi takimi jak Koło Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne, sołtysi.*
- ✓ *Możliwość wynajmu budynku w sołectwach pod działalność placówek wsparcia dziennego / świetlic dla dzieci i młodzieży.*
- ✓ *Okresowe dzielenie się uwagami i informacjami o działaniach Centrum Usług Społecznych informacje i spotkania dla sołtysów i zainteresowanych mieszkańców.*
- ✓ *Konsultacje społeczne dotyczące działań realizowanych przez Centrum Usług Społecznych.*
- ✓ *Współpraca pomiędzy Centrum Usług Społecznych a sołectwem przy organizacji różnych spotkań, imprez integracyjnych itp.*
- ✓ *Rozszerzenie działalności szkolnego wolontariatu o współpracę z Centrum Usług Społecznych.*
- ✓ *Bieżąca i systematyczna wymiana działań prowadzonych przez szkołę i Centrum Usług Społecznych.*
- ✓ *Przygotowanie katalogu usług możliwych do zrealizowania przez członkinie Koła Gospodyń Wiejskich z zainteresowanymi grupami.*
- ✓ *Zlecanie zadań przez Centrum Usług Społecznych na zasadzie współpracy z innymi podmiotami realizującymi usługi społeczne na terenie gminy Bukowsko.*
- ✓ *Wspólne działania w zakresie przeciwdziałania przemocy we współpracy z sołectwami, szkołami i innymi podmiotami.*

- ✓ *Utworzenie przez Fundację Latarnia np. punktów konsultacyjnych, działań warsztatowych.*
- ✓ *Dodatkowe zajęcia dla uczniów mających trudności w nauce.*
- ✓ *Wolontariat.*
- ✓ *Wsparcie działań nowej instytucji jaką jest Centrum Usług Społecznych na poziomie wsparcia organizacji różnego rodzaju eventów. Podczas sytuacji kryzysowych (np. kolejna fala pandemii, klęski żywiołowe itp.)*

Zwiększeniu udziału podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej w realizacji usług społecznych sprzyjać będą:

1) Działania w sferze zamówień publicznych, w tym:

- stosowanie klauzul i aspektów społecznych w zamówieniach publicznych, zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych,
- stosowanie art. 15a ustawy o spółdzielniach socjalnych.

2) Działania w sferze pożytku publicznego, w tym:

- otwarte konkursy ofert ogłaszane na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie,
- zlecenia bezkonkursowe, do 10 tys. zł na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (zadanie publiczne musi zostać zrealizowane w okresie nie dłuższym niż 90 dni).

Centrum Usług Społecznych realizację nowych usług społecznych powierzy organizacjom pozarządowym w trybie otwartego konkursu ofert, docelowo w systemie wieloletnim.

Realizatorem zadań zleconych przez Centrum Usług Społecznych może być w ramach oferty wspólnej partnerstwo (konsorcjum) organizacji pozarządowych. W skład partnerstwa mogą wchodzić organizacje mające doświadczenie w prowadzeniu działań adresowanych do podstawowych grup użytkowników CUS (seniorów, rodziców z małymi dziećmi, dzieci i młodzieży, aktywnych mieszkańców i członków organizacji pozarządowych). Koncepcja zakłada bieżącą i ścisłą współpracę partnerów, którzy są odpowiedzialni nie tylko za swój tematyczny obszar działania, ale również biorą współodpowiedzialność za efektywne funkcjonowanie całego Centrum.

Wstęp.....	2
I. Diagnoza obecnego stanu świadczenia usług społecznych oraz zasobów potencjalnych partnerów w zakresie realizacji usług społecznych.....	3
II. Skala występowania i dokuczliwości problemów społecznych występujących na terenie gminy Bukowsko oraz potrzeba wprowadzenia nowych usług społecznych dla mieszkańców Gminy Bukowsko.....	34
III. Wyniki badania jakościowego przeprowadzonego z usługodawcami oraz z lokalnymi ekspertami z terenu gminy Bukowsko.....	56
IV. Planowany katalog usług społecznych do wdrożenia w ramach pilotażu.....	66
V. Cele, jakie mają być osiągnięte w ramach działania CUS i sposoby pomiaru stopnia ich osiągnięcia.....	71
VI. Plan podnoszenia kwalifikacji i nabycia umiejętności przez zespół wdrażający CUS.....	73
VII. Promocja i informacja nt. działania CUS w odniesieniu do poszczególnych grup odbiorców usług społecznych oraz opis planowanych do zastosowania metod docierania do potencjalnych odbiorców.....	79
VIII. Sposób zarządzania CUS	80
IX. Pozyskiwanie i zarządzanie informacjami przydatnymi dla potencjalnych klientów CUS.....	86
X. Założenia Programu usług społecznych w CUS	87
XI. Plan organizowania społeczności lokalnej w ramach aktywności CUS.....	88
XII. Propozycja strukturyzacji indywidualnych planów usług społecznych.....	90
XIII. Sposoby testowania oraz określenie rezultatów testowania.....	92
XIV. Plan i sposób monitorowania usług świadczonych w ramach CUS (z uwzględnieniem opinii mieszkańców członków społeczności lokalnych m.in.	

o jakości świadczonych usług), w tym zapewnienie dostarczania danych na potrzeby ewaluacji, która będzie realizowana poza projektem.....	93
XV. Pakiet dokumentów, które powstaną w wyniku testowania założonego w projekcie modelu CUS.....	95
XVI. Plan finansowy.....	96
XVII. Podział zadań i obowiązków nowo tworzonych stanowisk pracy w związku z przekształceniem Ośrodka Pomocy Społecznej w Bukowsku w Centrum Usług Społecznych w Bukowsku.....	97
XVIII. Zasady współpracy między jednostkami zajmującymi się świadczeniami i usługami.....	103